БАШКОРТОСТАН ЯЗЫУСЫЛАРЫ • ПИСАТЕЛИ БАШКОРТОСТАНА

Рәми Ғарипов

Башҡортостан Республикаһының
Әхмәтзәки Вәлиди исемендәге
Милли китапханаһы
Мәғлүмәт һәм белешмә-библиография бүлеге

Рәми Ғарипов

Биобиблиографик күрһәткес

Өфө – 2022

ББК 91.9:83
Ғ 21

Сығарыу өсөн яуаплы: М.М. Зөлкәрнәев
Төҙөүселәре: З.З. Абдуллина, З.Т. Әғзәмова,
Г.С. Әхмәҙиева, Г.Ә. Байматова, Ә.Й. Батыршина,
Г.М. Гатина
Мөхәррире: З.Т. Әғзәмова
Яуаплы мөхәррире: Ә.М. Фәтхетдинова
Техник мөхәррире
һәм баҫманы биттәргә урынлаштырыу: А.Р. Йосопов

Ғ 21 Рәми Ғарипов : биобиблиографик күрһәткес / төҙөүселәре : З. З. Абдуллина, Г. С. Әхмәҙиева, Г. Ә. Байматова һ. б. – Өфө : Башҡортостан Республикаһының Әхмәтзәки Вәлиди исемендәге Милли китапханаһы, 2022. – 224 б.

ББК 91.9:83
© Башҡортостан Республикаһының
Әхмәтзәки Вәлиди исемендәге
Милли китапханаһы, 2022

Национальная библиотека
имени Ахмет-Заки Валиди
Республики Башкортостан
Информационный и справочно-библиографический отдел

Рами Гарипов

Биобиблиографический указатель

Уфа – 2022

ББК 91.9:83
Г 20

Ответственный за выпуск: М.М. Зулькарнаев
Составители: З.З. Абдуллина, З.Т. Агзамова, Г.С. Ахмадиева, Г.А. Байматова, А.Ю. Батыршина, Г.М. Гатина
Редактор: З.Т. Агзамова
Ответственный редактор: А.М. Фатхутдинова
Технический редактор и верстка: А.Р. Юсупов

Г 20 Рами Гарипов : биобиблиографический указатель / составители : З. З. Абдуллина, Г. С. Ахмадиева, Г. А. Байматова и др. – Уфа : Национальная библиотека им. Ахмет-Заки Валиди Республики Башкортостан, 2022. – 224 с.

ББК 91.9:83.
© Национальная библиотека
им. Ахмет-Заки Валиди
Республики Башкортостан, 2022

Йөкмәткеһе – Содержание

Төҙөүселәрҙән 8

От составителей 9

Бикбаев Р. Шағир аманаты 10

Юлдашбаев А. И песня к людям
возвратится снова... 39

**I. Рәми Ғарипов әҫәрҙәре –
Произведения Рами Гарипова 55**

1. Китаптары – Книги 55

2. Йыйынтыҡтарҙа һәм ваҡытлы матбуғатта
баҫылған әҙәби әҫәрҙәре – Художественные
произведения, опубликованные в сборниках
и периодических изданиях 58

3. Р. Ғарипов һүҙҙәренә яҙылған йырҙар –
Песни, написанные на слова Р. Гарипова 98

4. Очерктар, мәҡәләләр, көндәлектәр, хаттар –
Очерки, статьи, дневники, письма 105

5. Тәржемәләр – Переводы 113

**II. Рәми Ғариповтың тормошо һәм ижады
тураһында әҙәбиәт – Литература о жизни
и творчестве Рами Гарипова 126**

1. Рәсми материалдар –
Официальные материалы 126

2. Дөйөм материалдар – Общие материалы 127

3. Рәми Ғарипов энциклопедияларҙа, белешмә китаптарында, библиографик күрһәткестәрҙә – Рами Гарипов в энциклопедиях, справочниках, библиографических указателях 183

4. Рәми Ғариповҡа арнауҙар – Посвящения Рами Гарипову 185

5. Рәми Ғарипов исемен мәңгеләштереү – Увековечение памяти Рами Гарипова 191

Исемдәр күрһәткесе – Именной указатель 195

Ҡушымталар – Приложения 210

1. Рәми Ғариповҡа арналған шиғырҙар – Стихи, посвященные Рами Гарипову 210

2. Фотоматериалдар – Фотоматериалы 220

Төҙөүселәрҙән

Ә. Вәлиди исемендәге Милли китапхана фонды һәм белешмә-библиографик аппараты нигеҙендә төҙөлгән был биобиблиографик күрһәткес Башҡортостандың халыҡ шағиры Рәми Йәғәфәр улы Ғарипов әҫәрҙәрен, уның тормошо һәм ижады тураһындағы әҙәбиәтте яҡтыртыу, системалаштырыу маҡсатынан төҙөлдө. Ҡулланмаға башҡорт, рус, татар һәм башҡа телдәрҙә 1949–2021 йылдарҙа баҫылып сыҡҡан китаптар, йыйынтыҡтар, уларҙан һәм гәзит-журналдарҙан алынған мәҡәләләр индерелде. Башҡа телдәрҙәге әҙәбиәт тейешле бүлексәләрҙә рус телендә бирелде, мәҫәлән, «Ҡаҙаҡ телендә – На казахском языке».

Күрһәткес ике бүлектән тора: «Рәми Ғарипов әҫәрҙәре» һәм «Рәми Ғариповтың тормошо һәм ижады тураһындағы әҙәбиәт». Әҙәбиәт бөтә бүлектәрҙә лә хронологик тәртиптә, йыл эсендәге мәғлүмәттәр алфавит буйынса урынлаштырылды. Баҫма Р. Бикбаевтың «Шағир аманаты» һәм А. Юлдашбаевтың «И песня к людям возвратится снова...» исемле мәҡәләләре менән асыла.

Библиографик күрһәткес «Библиографик яҙма. Библиографик тасуирлама. Дөйөм талаптар һәм төҙөү ҡағиҙәләре» 7.0.100–2018 һәм «Библиографик яҙма. Рус телендәге һүҙҙәрҙе һәм һүҙбәйләнештәрҙе ҡыҫҡартыу. Дөйөм талаптар һәм ҡағиҙәләр» 7.0.12–2011 ГОСТ-арына ярашлы төҙөлдө.

Баҫманың ярҙамсы аппараты исемдәр күрһәткесенән тора.

Ҡушымталарҙа Рәми Ғариповҡа арналған шиғырҙар һәм фотоһүрәттәр урын алды.

Тәҡдим ителгән күрһәткес сығанаҡтарҙың бөтөн тулылығына дәғүә итмәй.

Күрһәткес әҙәбиәтселәргә, уҡытыусыларға, китапхана, нәшриәт, киң мәғлүмәт саралары һәм ғилми хеҙмәткәрҙәргә, студенттарға, уҡыусыларға һәм шулай уҡ шағирҙың тормошо һәм ижады менән ҡыҙыҡһыныусыларға тәҡдим ителә.

От составителей

Настоящий биобиблиографический указатель составлен с целью учета и систематизации произведений народного поэта Башкортостана Рами Ягафаровича Гарипова и литературы о его жизни и творчестве. Указатель подготовлен на основе фонда и справочно-библиографического аппарата Национальной библиотеки им. А.-З. Валиди. В пособие включены книги, сборники, статьи из сборников, журналов и газет на башкирском, русском, татарском и других языках, опубликованных в 1949–2021 годах. Литература на других языках описана на русском языке в соответствующих подразделах с указанием языка, например, «Ҡаҙаҡ телендә – На казахском языке».

Указатель состоит из двух разделов: «Произведения Рами Гарипова» и «Литература о жизни и творчестве Рами Гарипова». Внутри разделов материал расположен в хронологической последовательности с учетом языка публикации. Указатель предворяют статьи Р. Бикбаева «Шағир аманаты» и А. Юлдашбаева «И песня к людям возвратится снова...».

Все материалы описаны в соответствии с ГОСТами 7.0.100–2018 «Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления» и 7.0.12–2011 «Библиографическая запись. Сокращения слов и словосочетаний на русском языке. Общие требования и правила».

Издание снабжено вспомогательным именным указателем. В приложении даны стихи, посвященые Рами Гарипову и фотоматериалы.

Указатель не претендует на исчерпывающую полноту отражения источников.

Указатель адресован деятелям науки, преподавателям, литературоведам, и средств массовой информации, библиотечным и издательским работникам, студентам и учащимся, а также всем, кто интересуется жизнью и творчеством поэта.

Шағир аманаты

Кистәрен офоҡтар тағы ла зәңгәрләнеп, яҙҙың тәүге һулышы күңелдәрҙе елкендергән миҙгелдә, ярмаланған ҡарҙарҙы аҡтарып, ул сәскәләр эҙләргә ярата торғайны. Кескәй генә аҡһыл сәскәләрҙе ҡулында тотоп, шағир хазина тапҡандай ҡыуанып ине. Ғүмере буйы Рәми Ғарипов шулай килер яҙҙарына ашҡынды, ҡарҙарҙы ҡулы менән аҡтарып, кешеләргә тиҙерәк сәскә бүләк итергә ашыҡты, кешеләрҙең күңелендә сәскәләр әҙләне. Бәлки, уның иң ҙур хазинаһы ла ҡарҙы тишеп сыҡҡан сәскә менән кешеләр күңеленән бөркөлгән яҡтылыҡ булғандыр.

Шағир Рәми Ғарипов менән аралашҡан кешеләр уның эш бүлмәһендә эленеп торған Башҡортостан картаһын хәтерләйҙәрҙер. Республикала Рәми Ғарипов булған урындар унда шағирҙың үҙ ҡулы менән билдәләнгән. Был картала күпме ауылдан, күпме райондан Өфөгә килеп тоташҡан һыҙыҡтарға ҡарап, илгиҙәр шағирҙың ни тиклем тынғыһыҙ юламан булыуына һоҡланмау мөмкин түгел.

Рәми Ғарипов юл йөрөргә ярата торғайны. Мәскәүҙә Әҙәбиәт институтында укыған йылдарҙа йәйге каникул ваҡытында ул йәйәүләп Башҡортостандың байтаҡ райондарын йөрөп сыға, сәсән олатайҙар, инәйҙәр менән осрашып, халыҡ ижад иткән һүҙ ынйыларын яҙып ала. Артабан журналист юлдары уны тағы ла бик күп кешеләр менән осраштыра. Алтмышынсы-етмешенсе йылдарҙа Рәми Ғарипов ар- хеологтар менән дә сәфәрҙәрҙә булып ҡайтты. Археолог дуҫы Нияз Мәжитовҡа арналған шиғырында уның ошондай һүҙҙәре бар: «Ҡатын-ҡыҙҙың ынйыларын эҙләп, эҙләйҙер ул Тыуған илкәйҙе». Ер ҡатламдарын ғына

түгел, тарих ҡатламдарын аҡтарып, Тыуған илеңде, туған халҡыңды мөмкин тиклем тулыраҡ аңларға ынтылыу – Рәми Ғариповты һәр саҡ юлға йөрәкһетеп торған сәбәптәрҙең береһе, бәлки, шундалыр.

Әлбиттә, кеше ғаләмдәрҙе яулаған бөгөнгө ғәләмәт тиҙлектәр заманында республика буйлап бындай сәйәхәттәр ғәҙәти хәл булып күренергә лә мөмкин. Ләкин Рәми Ғарипов өсөн тыуған ер буйлап үткән ҡыҫҡа ғына юлда оло вакиға, тәрән мәғәнәле ижад эше ине. Ул һәр бер күргәне хаҡында туктауһыҙ уйланыр, барыһын да йөрәге аша үткәрер, юлдан йә ҡыуанып, йә борсолоп ҡайтыр ине. Шағирҙың ғәжәп бай архивында төрлө йылдарҙағы сәфәрҙәрҙең иҫтәлеге булған тиҫтәләгән блокнот һаҡланып ҡалған. Уларҙа күпме тәьҫораттар, атҡарылған һәм атҡарылмай ҡалған уй-хыялдар...

Рәми Ғарипов тураһында уйлағанда, уның менән бергә үткән юлдар үҙҙәренең онотолмаҫ иҫтәлектәре, бөгөнгөләй йәнле төҫ-ауаздары менән күҙ алдына баҫа.

1968 йылдың балҡып торған сыуаҡ көҙө. Бер икһеҙ-сикһеҙ Ырымбур далалары буйлап Туҡ-Соран яҡтарына китеп барабыҙ. Бараһы еребеҙгә төн уртаһында ғына килеп еттек. Рәми Ғариповты бында иң ныҡ һоҡландырғаны баҙрап торған дала йондоҙҙары булды. Был йондоҙҙар шундай эре, шундай яҡын ине – үрелеп кенә алырлыҡ кеүек. Рәми Ғарипов менән ун көн эсендә беҙ утыҙҙан артыҡ ауылда булдыҡ, Дауыт Юлтый, Мөхәмәтша Буранғолов, Сәғит Агиш, Ғабдулла Амантай һ.б. эҙҙәрен һаҡлаған юлдар буйлап үттек, күктәге йондоҙҙарға ғына түгел, кешеләрҙең күңелендәге матурлыҡҡа һоҡландыҡ. Үҙемдең тыуған яҡтарымды Рәми Ғарипов менән мин яңынан астым,

яҡынданыраҡ аңланым. Ысынлап та, уның менән күп нәмәләр яңыса күренә, кешеләр ҙә, ер-һыуҙар ҙа башҡасараҡ, тулыраҡ асыла ине. Белорет – Шишмә тимер юлы яңы төҙөлә башлаған ваҡытта Урал тауҙарына шағир менән бергә артылғанда ла, Федоровка, Илеш, Ишембай яҡтарында бергә йөрөгәндә лә мин быға күп тапҡырҙар шаһит булдым.

Был донъяның иркә улы булып,
Йәшәүҙәр юҡ беҙгә кинәнеп.
Һиндә – Салауаттың яралары.
Миндә – һыҙланыуы Кинйәнең.

Ҡайҙа барһам, әсе моңдай сыңлап,
Йөрәгемдә бергә килерҙәр
Шәһиттәрҙең ҡаны аҡҡан боҙҙар,
Зөбәйҙәрҙән ҡалған күмерҙәр.

Көнөн-төнөн көйрәп, күңелдәрҙә
Атайҙарҙан ҡалған уй ята.
Донда ҡорбан булған Дим улдары
Ыңғырашып таңда уята.
Ете ятҡа төшкән йот-ҡайғыға
Күҙебеҙҙән сыға йәш бәреп.
Ҡатын ҡосағында йәшәмәнек,
Халыҡ ҡосағында йәшәнек.

Һалайыҡсы иңгә донъя йөгөн,
Көтмәйенсә көсләп еккәнде.
Бәхет беҙҙең менән, халыҡ тыны
Ҡағып торһа ғына елкәнде.

Бергә йәшәгән, бергә ижад иткән йылдарҙы һағынып иҫкә алғанда, Рәми Ғариповтың кешелек һәм шағирлыҡ тәбиғәтен иң тулы асыусы матур сифаттарҙың береһе хаҡында айырым әйтке килә. Рәми Ғарипов кешене тыңлап туймаҫ кеше ине. Ваҡыты юҡ саҡта *ла ул* башҡа кеше өсөн ваҡыт таба алды, һәр саҡ иғтибарлы, хәстәрлекле булды. Шағир ғүмере буйы фекер уртаҡлашыуға, рухи аралашыуға сарсап йәшәне. Уның гел генә юлға ашҡыныуы *ла* кешеләргә ашҡыныуынан, халыҡ күңелен тулыраҡ күргә ынтылыуынан килә ине.

Рәми Ғариповты күреп-белгәндәрҙең күбеһендә, бөтәһенән элек, шағирҙың сабыр йылмайыуы хәтерҙә ҡалған: кешегә бөтә күңеле менән, эске нур менән йылмайып *кул* һуҙыр ине *ул*.

Әлбиттә, шағир һәр сак йылмайып ҡына йәшәй алмай. Рәми Ғарипов донъяға һоҡланып ҡына ҡалманы, уны һаҡлау өсөн кешеләрҙе уяулыҡҡа саҡырып оран һалды, шиғырҙарында тынғыһыҙ заман тураһында борсолоп, һыҙланып уйланды. Уға бәләкәстән үк замандың байтаҡ һынауҙарын үтергә, ауырлыҡтарын үҙ иңендә күтәрергә тура килде.

1932 йылдың 12 февралендә Салауат районындағы Арҡауылда тыуған Рәми Ғарипов тиҫтерҙәре күргән шатлыҡ-ҡайғыларҙы бергә күреп, улар менән бергә сынығып үҫте. Уның тормошҡа ҡарашы, кешеләргә мөнәсәбәте, ғөмүмән, йәшәү принциптары дәһшәтле һуғыш йылдарында һәм һуғыштан һуңғы ауыр дәүерҙәрҙә нығынды. Уның тормош юлын байҡағанда иң ныҡ хәтергә ҡалған сифаттарҙың береһе – маҡсатҡа тоғролоғо, туктауһыҙ алға ынтылыуы, оло хыялдар, юғары идеалдар менән илһамланып йәшәүе.

Шағирҙың тәүге китабына ингән «Әсәм ҡулдары» исемле шиғырҙы һоҡланмай хәтерләү мөмкин түгелдер. «Ҡәләмдәш иптәштәргә хаттар»ында (1956–1957) был шиғыр хаҡында Мостай Кәрим ошолай тигәйне: «Был әҫәр мине тулҡынландырҙы тип кенә әйтһәм, аҙ булыр, ул минең йөрәгемде көйҙөрөп алды. Ябай ғына хикәйә-хәтерләү. Һуғыш ваҡытында тол әсә менән етем ҡалған бала бесән сабырға килә. Әсә улының салғыһын янып бирә, нисек сабырға өйрәтә (әсә!). Бала саба башлай.

Атайың да шулай саба ине –
Был тиклем дә оҡшар икәнһең... –

ти әсә. Ябай ғына яҙылған был шиғырҙы мин беҙҙең башҡорт поэзияһында әсә хаҡында иң яҡшы әҫәрҙәр рәтенә индерер инем».

1977 йылдың йәйендә миңә бер төркөм башҡорт шағирҙары менән бергә Йүрүзән буйҙарында Салауат көндәренә арналған әҙәби осрашыуҙарҙа ҡатнашырға тура килгәйне. Малаяҙҙағы мәктәптә тыуған яҡты өйрәнеү музейы менән танышып йөрөгәндә күргән бер документ әле лә иҫтән сыҡмай. Рәми ағайҙың әсәһе Гөлмәрйәм апайҙың һуғыш йылдарындағы ҡаһарманлығы – районда иң уңған ураҡсы булыуы хаҡында һөйләй ине ул. Шул ваҡыт тағы ла «Әсәм ҡулдары» исемле шиғырҙан «Ул саҡ, әсәй, белмәй инем әле алтын икәнлеген ҡулдарың!» тигән һүҙҙәр хәтергә килде. Буласаҡ шағир сабый саҡтарында әсә ҡулдарының алтын икәнлеген тулыһынса, бәлки, аңлап та бөтмәгәндер. Ләкин ошондай алтын ҡуллы әсәнең хеҙмәткә булған мәхәббәте улына ла күсә, тотонған эшен мөкиббән китеп башҡарыу, тынғы белмәй йәшәү уның ғүмерлек сифатына әйләнә.

Йәғәфәр ағай яу ҡырында башын һалғас, Гөлмәрйәм апай бер үҙе дүрт баланы тәрбиәләп үҫтерә. Егәрле ҡатын Салауат районында иң шәп көлтә бәйләүсе булып таныла, был эштә уға берәү ҙә тиңләшә алмай. Шағирҙың автобиографияһынан: «Һуғыш ваҡытында әсәйемде Салауат районының комбайны тип йөрөттөләр. 1942 йылдағы ураҡ ваҡытында ул бер үҙе ҡул менән 18 гектар игенде урҙы һәм беҙҙең район ҡатындарынан беренсе булып дәүләт наградаһы менән бүләкләнде». Был ауыр йылдарҙа Рәми әсәһенең уң ҡулына әйләнә. Туғандарын ҡарай, колхозға ярҙамлаша, ат көтә, үҫмер генә көйө ярһыу Йүрүҙәндә һалдар ағыҙа. Яҙмыш уны бәләкәстән үк сыныҡтыра, быуынын хеҙмәттә нығыта, ҡыйынлыҡтар менән көрәшеп йәшәргә өйрәтә. Ауырлыҡтарҙан янтаймаҫҡа, асы хәҡиҡәттең күҙенә тура ҡарарға өйрәтә. Рәми Ғарипов шиғырҙарының тормошсанлығы, шағирҙың тура һүҙе бына ҡайҙарҙан килә.

Шағир тәүге шиғырҙарынан уҡ етди булды, тормоштағы иң мөһим хәлдәр тураһында төплө һүҙ әйтергә тырышты. Етдилеге өсөн уны мәктәп йылдарында уҡ «бабай» тип йөрөттөләр. Башҡортостан тарихын, халыҡ яҙмышын тәрәндәнерәк аңларға тырышып, ул каникул ваҡыттарында йәйәүләп райондар буйлап йөрөнө, ил сәсәндәренән ҡиммәтле ҡомартҡылар яҙып алды. Илленсе йылдар башында уҡ ул «Әсәм ҡулдары», «Саған», «Тәүге һөйөү» һымаҡ тос шиғырҙарын яҙҙы, йылдарға йылдар үрелгән кеүек, уларға «Таш сәскә», «Туған тел», «Урал йөрәге», «Тимер юл» һымаҡ хәҙер бик күптәргә яҡшы таныш әҫәрҙәр өҫтәлә барҙы.

Өфөлә интернат-мәктәптә укыған йылдарында Рәми Ғарипов ижад донъяһына тәүге аҙым яһаһа, илленсе йылдар башында Мәскәүҙәге атаҡлы һәм донъялағы берҙән-бер махсус әҙәби уҡыу йортонда – Максим Горький исемендәге Әҙәбиәт институтында – белем алыу, Маршак, Паустовский, Сельвинский кеүек һүҙ оҫталарының дәрестәрен тыңлау йәш шағир алдында тағы ла киңерәк офоҡтар аса, шиғри һүҙгә талапсаныраҡ ҡарарға, яуаплыраҡ булырға өйрәтә. Институтты тамамлағанда «Йүрүҙән» исемле тәүге китабы донъя күрә, 1958 йылда «Таш сәскә» тигән икенсе китабы баҫылып сыға.

Илленсе йылдарҙа әҙәбиәткә килгән үҙ быуыны араһында Рәми Ғарипов бик иртә асылды, үҙ тауышын тиҙ тапты, йәшләй генә ижади өлгөрҙө. Шағирҙың тәүге йыйынтыҡтары матбуғатта ла, уҡыусылар араһында ла һәйбәт баһа алды. Был осорҙа шағир үҙенсәлекле үҫеш юлы үтте. Тәүге китабында әле өйрәнсек шиғырҙар ҙа күренеп ҡалһа, «Таш сәскә» шул осорҙағы башҡорт шиғриәтендә мөһим ваҡиғаға әйләнде. Йәш шағирҙың ижад йөҙө һаман асыҡлана, тауышы нығына, шиғриәттә абруйы күтәрелә бара ине.

Ләкин үҙ-үҙенә һәр ваҡыт талапсан автор был уңыштар менән генә тынысланып йәшәй алманы. Тәүге китаптарҙағы әҫәрҙәр бала саҡ һәм үҫмер ваҡыттарҙағы тәьҫораттарҙан, студент йылдарындағы тормош тәжрибәһенән тыуғайны. Ижад иһә яңыраҡ кисерештәр, тормош менән нығыраҡ аралашып йәшәүҙе талап итте. Шағир яҙмышында эскерһеҙ йәшлек миҙгеленән ысын өлгөрөү дәүеренә күсер саҡ еткәйне. Егет ярһыуҙары ир хәстәре менән алмашынды. Тап ошо ваҡытта ул һөйөклө Өфөһөн, күңеленә яҡын матбуғат эшен ҡалдырып, тыуған яҡтарына ҡайтты:

Ҡайтам! Ҡайтам!
Йырҙарыма ҡайтам!
Ҡалып тор һиң, гүзәл башҡалам.
Минһеҙ ҙә бит бер ни булмаҫ һиңә,
Һин шауларһың минән башҡа ла!

Күңеле уның ошондай ярһыу менән
тулғайны:

Бына был тышаулы аттың
Һалдырып та алып тышауын,
Һыбай ярып үткем килә
Ҡайындарҙың йәшел ҡоршауын.
Ҡайтмай озаҡ йөрөгәнгә
Ботаҡтары биткә һыҙырһын.
Һыҙырһын да, йәш япраҡтай,
Был донъяға яңынан тыуҙырһын!..

50-се йылдар аҙағында Салауат районына ҡайтып, 1962 йылға тиклем «Йүрүҙән» колхозында, «Һарғамыш» совхозында комсомол секретары, район гәзитендә бүлек мөдире булып эшләү Рәми Ғариповтың ижад биографияһында иң әһәмиәтле ваҡиғаларҙан һаналырға хаҡлы. Был йылдарҙа уның ижады өр-яңы поэтик юғарылыҡҡа күтәрелде. Өфөгә шағир «Һабантурғай йырҙары», «Осоу» исемле китаптар менән ҡайтты. Дөрөҫөрәге, был ике йыйынтыҡ бер тынала, бер рухта яҙылған бер китап ине, уларҙың икегә бүленеп сығыуы – башҡа мәсьәлә.

«Һабантурғай йырҙары», «Осоу» исемле китаптарҙа тупланған шиғырҙарҙағы иң төп ҡаҙаныш – ижадтың тормошсан нигеҙе нығыу, уларҙа кеше яҙмышының үҙәктә тороуы. Шағир яҡташтары

менән бергә сәсеүҙә йоҡоһоҙ төндәр үткәрҙе, тирләп-бешеп кәбән ҡойҙо, баҫыуҙарҙан баҫыуҙарға сапты, етешһеҙлектәрҙе тәнҡитләп, «Молния»лар сығарҙы – ҡыҫҡаһы, игенсенең һөйөнөстәре һәм көйөнөстәре менән йәшәне, шулар менән илһамланып шиғырҙар яҙҙы. Был осорҙа ижад ителгән әҫәрҙәренең тематикаһы ниндәй киң, уй-тойғолар йәйғор кеүек күп төрлө һәм сағыу! Уларҙа хеҙмәт яршыуы ла, тыуған ерҙең матурлығы ла, халыҡтың уҙғаны һәм бөгөнгө яҙмышы менән ғорурланыу ҙа, ҡайнар мөхәббәт кисерештәре лә шиғри һәм тәбиғи әйтеп бирелгән.

Алтмышынсы йылдар башында Рәми Ғарипов шиғриәтенең иң аҫыл биттәре асылды. Был осорҙа ул айырыуса илһамланып эшләне. Шағирзың «Умырзая йыры» исемле китабында яҙылыу ваҡыты буйынса урынлаштырылған шиғырҙарҙы тағы ла бер ҡат күҙҙән үткәрегеҙ. Алтмыш икенсе йылда ғына ла, мәҫәлән, йөҙләгән шиғыр яҙылған! Уларҙың һанынан бигерәк сифаты, поэтик һүҙҙең һаман үткерләнә барыуы ҡыуандыра. «Һабантурғай йырҙары», «Осоу» исемле йыйынтыҡтарҙағы һәйбәт һыҙаттар артабан «Аманат», «Миләш-кәләш» исемле китаптарҙа үҫтерелде. Был әҫәрҙәр барыһы ла алтмышынсы-етмешенсе йылдарҙағы башҡорт шиғриәтенең үҫеш юлында Рәми Ғариповты иң үҙәк фигураларҙың береһе дәрәжәһенә күтәрҙе.

Ысын шағир хаҡында һүҙ барғанда, уның шиғриәткә алып килгән яңылығы, новаторлыҡ сифаттары тураһында ла уйланмау мөмкин түгел. Рәми Ғарипов ҡабатланмаҫ шағир, үҙенсәлекле талант ине. Хеҙмәт кешеһенә иғтибар, халыҡ яҙмышы тураһында уйланыуҙар, ил-тел хаҡында хәстәрлек, шиғри һүҙгә юғары талап, образлылыҡтың артабан

үçеше, шиғырҙарҙағы ябайлыҡ һәм күңелдәрҙе арбай торған лирик моң, уй-кисерештәр балҡышы һәм тормоштоң үҙе кеүек тәбиғилек – Рәми Ғарипов яулаған ижади бейеклектәр хаҡында бына ошолай төрлө яҡлап фекер йөрөтөп була. Уларҙың һәр береһе махсус тикшеренеүгә лайыҡ. Мәҫәлән, лирикаһында кеше менән тәбиғәт араһындағы бәйләнеш ни тиклем тулы сағыла, ниндәй көслө шиғри юлдарҙа асыла:

Мин ер инем, ергә баҫҡан саҡта,
Мин күк инем, күккә баҡҡанда,
Мин ут инем, дөрләп ут янғанда,
Мин һыу инем, йор һыу аҡҡанда...

Был һүҙҙәрҙе тәбиғәтте йәне-тәне менән һөйгән һәм аңлаған шағир ғына әйтә ала, һәм ошондай юлдарҙың тыуыуы шиғриәттең бәхетен, уның киләсәген билдәләй.

Рәми Ғарипов тал менән тал, кескәй ҡошсоҡ менән ҡошсоҡ булды, бәхетленең бәхетенән кинәнде, ҡайғылының ҡайғыһына көйөндө. Ул уҡыусыға үләндең, япраҡты шыптыр-шыптыр күтәреп, яктыға атылып сыҡҡанын ишеттерә белде. Донъялағы һәр ябай ғына әйберҙә лә кеше ғүмеренең асыллығын асыусы, тормоштоң бөйөклөгөн раҫлаусы тәрән мәғәнә күрҙе.

Ҡайҙа зәңгәр сәскә? Юҡ шул әле!..
Мә, алып тор һин тал бөрөһөн.
Тик бынан һуң тал да был донъяла
Зәңгәр сәскә булып йөрөһөн! –

Был юлдарҙа тыуған ерҙең һәм тормоштоң һәр күҙәнәгенә ҡарата ни тиклем хәстәрлекле мөнәсәбәт. Илаһи йәйге кистәрҙең береһендә «Ә мин һаман ултырырмын кеүек тартай моңонан да иҫереп» тигән шағир тормоштағы һәм тәбиғәттәге һәр хәрәкәттән, һәр биҙәктән үзенсә шулай йәм һәм мәғәнә таба белде, кеше күҙендәге һәм сәскә ҡарашындағы ихласлыҡҡа, матурлыҡҡа табынып йәшәне.

Шиғри тәбиғәтенең бар булмышы менән Рәми Ғарипов нескә тойғоло, фәлсәфәүи мәғәнәле лирик шағир. Уның әҫәрҙәре шиғри көндәлекте хәтерләтә. Ләкин был көндәлек үтә шәхси донъяның ығы-зығыһын һөйләүгә әйләнмәй. Лирикаһының иң үҙенсәлекле яғы – шиғырҙарының ябайлығында һәм шағирҙың донъялағы иң ябай нәмәләрҙең, иң ғәҙәти хәлдәрҙең дә матурлығын күрә, шиғрилеген таба белеүендә.

«Башҡорт шиғриәтенә Рәми Ғарипов нимә өҫтәне?» тигән һорауға, йыйып ҡына әйткәндә, Рәмиҙе өҫтәне, ҡабатланмаҫ поэтик шәхес, үҙе оло бер донъя булған Рәмиҙе өҫтәне, тип әйтке килә. Әҙәбиәткә ул үҙе булып килде, үҙен бирҙе, үҙен фиҙа итте. Фиҙаҡәрлек – уның холоҡ-ҡылығына иң ныҡ тура килгән һүҙҙәрҙең береһе. Рәми үҙенең поэтик донъяһына һәр саҡ тоғро булып ҡалды һәм уның аша тормоштоң матурлығын аса алды.

Рәми Ғарипов илдең уҙғанына һәр саҡ иғтибарлы булды, халҡыбыҙҙың бәхетле бөгөнгөһөн ҡәҙерләргә өйрәтте һәм яҡты киләсәккә саҡырҙы. Халыҡтың мәңгелек ижад дәртендә ул уҙғанды, бөгөнгөнө һәм киләсәкте бәйләүсе бөйөк көстө күрҙе.

Рәми Ғарипов бөгөнгө көн менән генә йәшәмәне, уҙғандарҙың тәжрибәһе аша киләсәкте күрергә ынтылды. «Әллә ниндәй таш быуатҡа китеп, ваҡыт

әрәм итеп ҡайтаһың» тигән нигеҙһеҙ ғәйепләүҙәргә ҡаршы ул: «Мин, үткәндәр менән байығып, киләсәккә ҡомһоҙ ҡарайым», – тип яуап бирҙе.

Шағир әҫәрҙәрҙә төрлө формаларҙы оҫта ҡулланды, лирик уйланыуҙар мәлендә ләә, диалогтарҙа ла, эс серҙәрен уртаҡлашып, башҡаларға өндәшкәндә ләә, донъя алдында бар һауап, гонаһтарын асып һалған саҡтағы намыҫ һүҙендә ләә, тәбиғәткә һоҡланғанда ла, замандың именлеген ҡурсалаусы гражданин һүҙен әйткәндә ләә үҙе булып ҡалды.

Дөрөҫлөктө яҡлау, матурлыҡты яратыу – был кисерештәр абстракт һүҙҙәр түгел, шағир яҙмышында улар конкрет тетрәүҙәр аша кәүҙәләнә. Рәми Ғарипов лирикаһының поэтик үҙенсәлектәрен тикшереү, һис шикһеҙ, кәрәкле һәм мауыктырғыс эш. Ләкин уның шиғриәтен һәм тормош юлын айырылғыһыҙ берлектә, шағирҙың фажиғәләре һәм байрамдары аша, принциптарының еңеүе, ҡараштарының үҫеүе, ҡыйралыштары һәм осоштары аша ғына аңларға кәрәк.

Рәми Ғарипов башҡорт һүҙ сәнғәтен энәһенән ебенә тиклем ентекле өйрәнгән, донъя әҙәбиәте менән яҡшы таныш булған, төплө әҙерлекле, киң ҡарашлы шағир ине. Башҡорт шиғриәтендәге, йырҙарҙағы, ҡобайырҙарҙағы бай традицияларҙы уңышлы дауам итеү менән бергә донъя лирикаһының һәм бөйөк рус шиғриәтенең аҫыл үрнәктәрен ентекле өйрәнеп ижадҡа килде. Рәми Ғарипов иң уҡымышлы тел оҫталарыбыҙҙың береһе ине. Ул ғүмере буйы яһалмалылыҡты, һуҡыр эйәреүҙе, күңелдән кисерелмәгән буш һүҙҙәр теҙмәһен күралманы. Шағирзың йәнле яҙмышына әйләнмәгән образдар хаҡында ул былай тип яҙҙы:

Яҙһағыҙ ҙа тәйән ат та ат тип,
Ҡайҙа һеҙҙең менгән атығыҙ?
Аттан бигерәк шығырығыҙ арыҡ,
Бөгөнгөгә, дуҫтар, ҡайтығыҙ.

Ат туғарып егә белмәҫ әҙәм
Ат хаҡында шығыр яҙғанда,
Мин нишләйем — тайҙар көтөүсеһе,
Аҡылымдан хатта яҙғандай.

Рәми Ғариповтың шиғри тәржемәләре уның ижадының интернациональ рухын тағы ла тулыраҡ асыусы ғәжәп бер күренеш ул. Башҡа халыҡтарҙың һүҙ хазинаһына Рәми һәр саҡ оло ихтирам менән ҡараны, үҙенең һоҡланыуын башҡалар менән бүлешергә теләп, ошо хазиналарҙы башҡортса яңғыратырға ашыҡты. Хәҙерге башҡорт поэзияһында ул иң күренекле тәржемәсе булып танылды. Рудаки, Ғүмәр Хәйәм, Байрон, Шиллер, Гейне, Пушкин, Лермонтов, Блок, Есенин, Твардовский, Рәсүл Ғамзатов, Дудин... Был шағирҙарҙың һүҙҙәрен башҡорт уҡыусыһына Рәми Ғарипов хуш еҫен, шиғри аһәңен юғалтмайынса еткерә алды. Уның тәржемәһендә Есениндың билдәле бер шығыры бына нисек тәбиғи башланып китә:

Йөрөмәм инде, иҙмәм ал ҡыуаҡты,
Эҙләһәм дә, тапмам эҙеңде.
Төштә генә күрҙем мин ул саҡты,
Һоло сәс көлтәһен үҙеңдең.

Тәржемә эшенә шағир үҙ ижадына ҡараған кеүек (бәлки, унан да ныраҡтыр) талапсан ҡараны. Ғүмәр Хәйәмдең робағиҙарын башҡортсаға

әйләндереүгә һалған көс – бының асығ миҫалы. Һөҙөмтәлә донъялағы иң билдәле тәржемәләр менән ярышырлығ поэтик гәүһәрҙәр тыуҙы.

Талантлы шағир, тәржемәсе, фольклорсы Рәми Ғариповтың публицистик мираҫы әлегә бөтөнләй тиерлек өйрәнелмәгән. Өҫтәүенә, ул үткер күҙле, һиҙгер күңелле уҡытыусы ла ине. Бер генә көнлөк педагогик стажы булмаһа ла, алтмышынсы-етмешенсе йылдарҙа әҙәбиәткә килгән күпме йәштәр Рәми Ғариповтың аҡыллы кәңәштәрен, хәстәрлекле иғтибарын күңелендә һаклай. Ул йәш быуын менән иң ныҡ бәйләнгән шағирҙарҙың береһе булды, әҙәбиәттә күренгән һәр яңы исемгә ихлас ҡыуанып йәшәр ине. Рәми Ғарипов алтмышынсы йылдар аҙағында «Башҡортостан ҡыҙы» журналын ойоштороусыларҙың береһе булды һәм унда эшләгән осорҙа үзенең тирәһенә йәш көстәрҙе айырыуса ныҡ тупланы. Райондарҙа йөрөгәнендә ул иң элек йәш ҡәләмдәрҙе табырға, уларға ярҙам ҡулы һуҙырға ашыкты. Ләкин бер кемде лә маҡтарға ҡабаланманы, Рәми Ғарипов менән ижади аралашыу һәр йәш шағир өсөн иң талапсан мәктәпкә әйләнде. Шағирҙың аяуһыҙ тәнҡитенән өркөп, унан ситләшкәндәр, уға ҡабат шиғыр уҡырға батырсылыҡ итмәгәндәр ҙә булманы түгел. Ләкин Рәми Ғариповтың йәштәр менән бәйләнеше бер ҡасан да һүрелмәне, ғүмеренең һуңғы көндәренә тиклем шағир улар араһында булды. Үҙенең язмышына ҡарағанда халҡының киләсәген нығырак хәстәрләне. Күпме шағирҙарға уның аҡыллы кәңәштәрен тыңларға, Рәми Ғарипов мәктәбен үтергә насип булды. Киләсәктә лә әҙәбиәткә килеүселәр ошо мәктәптең һәйбәт һабаҡтарын алып тәрбиәләнер. Һуңғы минуттарҙа ла уның уйҙары,

моғайын, йәштәргә төбәлгәндер. Шағир 1977 йылдың 20 февралендә ҡапыл вафат булды. Иртәгәһенә йәш ижади интеллигенцияның республика конференцияһы асылды. Шағирҙы һуңғы юлға уның замандаштары, ҡәләмдәштәре менән бергә күп һанлы уҡыусылары ла оҙатып барҙы. Ошондай оло юғалтыу уларҙың күңелендә онотолмаҫлыҡ яра ҡалдырҙы. Рәми Ғарипов менән мәңгелеккә хушлашҡанда уҡылған ошо шиғырым йоҡоһоҙ төндә күңелде ярып тыуғайны:

Бурап яуған февраль ҡарҙарында
Талпынды ла саңҡып бәрелде бит
Ғорур бөркөт ғорур ҡаяға.
Тоғроларҙан булды ул тоғороҡ,
Саяларҙан булды сараҡ.

Тыуҙы ошо февраль ҡуйынында,
Ауҙы ошо февраль көртөнә,
Йүрүҙәне ҡалтыранып сатнай,
Янғантауы янып көрһөнә.

Боҫоп йәшәр күпме төлкөнө ул
Күләгәһе менән өркөттө.
Ниңә бынау февраль буранында
Ҡанаттары янды бөркөттөң?

Ҡанаттары янды,
Йөрәккәйен
Баҫманымы ошо боҙ һауа?
Боҙ һауанан янған йөрәгенә
Тик тоҙ тама,
Тик тоҙ, тоҙ тама.

Түшәп китте ерҙең яраһына
Февраль еле йылы ҡарҙарҙы.
Февраль үҙе ниңә яҙға тартым,
Үҙе күрә алмай яҙҙарҙы?

Өргән булһа ла бит бөгөнгө көн
Биттәремә гүрҙең һалҡынын,
Ишетәм бөгөн гөрләүектәр шауын,
Тоям барыбер бөгөн яҙ тынын.

Бөрө кеүек ҡапыл асылдың һин,
Тамсы булып ҡапыл иренең.
Яҙ көнө ул һәр кем яҙҙы маҡтай,
Һин ҡыштарын күрзең бөрөнө.

Был донъянан һинең китеүҙәрең
Йөрәгемде йөзгә тураны.
Ҡәбереңә май сәскәһе һибеп,
Илай бөгөн февраль бураны.

Рәми Ғарипов беҙҙең аранан артыҡ иртә – ни бары ҡырҡ биш йәшендә китте, ләкин ул башҡорт шиғриәтенә юйылмаҫ биҙәк, онотолмаҫ моң өҫтәп китте.

Шағирҙың эш бүлмәһендә эленеп торған Башҡортостан картаһы тағы ла күҙ алдыма килә. Унда Рәми Ғарипов булмаған ҡала йәки район ғына түгел, хатта ауыл да юҡ тиерлек. Ә бит сағыштырып уйлап ҡараһаң, шағирҙың йөрәк һүҙе лә нисәмә меңдәрсә кешеләрҙең йөрәгендә йәшәй, халҡыбыҙҙың рухи хазинаһында ҡәҙерләп һаҡлана.

Шағирҙың яҙылып бөтмәгән бер поэмаһы «Яндырылған хаттар» тип атала. Уның үҙенең яҙмышы ла йырланып бөтмәгән йыр кеүек өҙөлдө.

Бер аяғың баҫһа бөгөнгөгә,
Иртәгәгә баҫһын береһе, –

Шағирҙың ошо һүҙҙәрен онотоу мөмкин түгел.

Шағир һәр ваҡыт үҙен уҙғандар менән киләсәкте бәйләүсе көс итеп тойҙо. Хатта был донъянан киткәс тә уның өсөн был бәйләнеш өҙөлмәне:

Тупрағыма тубырсыҡтар яуһа,
Мин донъяға тағы ҡайтырмын.
Мәңге йәшел бейек ҡарағайҙың
Тамырзарын тотоп ятырмын.

Рәми Ғарипов үҙе тере саҡта уҡ халҡым тип янып йәшәүзең, илеңә, телеңә тоғро хеҙмәт итеүҙең юғары бер өлгөһөнә әйләнһә, һуңғы йылдарҙа Шағир образы менән тулылана бара.

Рәми Ғарипов шиғриәте лә бөгөнгөнән киләсәккә ҡыйыу үтәсәк, һәр саҡ яҡтылыҡҡа, ғәҙеллеккә, матурлыҡҡа, кешеләр һәм халыҡтар дуҫлығына саҡырыусы шағирҙың аманатын уның ижады тыуыр йылдарға еткерәсәк.

Ҡатмарлы тормош юлдарында был талантлы шағирҙың ҡайһы бер миҙгелдәрҙә шатлығына ҡарағанда һағыштары, көндәренә ҡарағанда төндәре күберәк булғандыр. Хәҙер уның төндәре бөттө, кешеләр күңелендә шиғри нур булып йәшәр көндәре генә ҡалды. Башҡорт халҡының киләсәктә күпме көнө, күпме быуаты булһа, Рәми Ғарипов ижадыныңда шунса ғүмере буласаҡ.

***

Беҙ уларҙың тантаналарында үҙебеҙҙең хәл-әхүәлдәребеҙҙе барлайбыҙ, бөгөнгө тормошобоҙ тураһында, уның ҡыуаныслы һәм борсоулы яҡтары хаҡында нығыраҡ уйланабыҙ.

Халҡыбыҙҙың ғорурлығына әйләнгән бөйөк шәхестәребеҙҙең юбилейҙарында беҙ уҙған юлдарыбыҙҙы ентекләберәк байҡайбыҙ, маяҡтарыбыҙҙы тикшерәбеҙ, оло маҡсаттарыбыҙҙы яңынан асыҡлайбыҙ.

Башҡортостандың халыҡ шағиры Рәми Ғарипов милләтебеҙҙең бына шундай шәхестәренең береһе.

2012 йылдың 12 февралендә, үҙе иҫән булһа, уға һикһән йәш тулыр ине. Бына инде утыҙ биш йыл! – беҙ Рәми ағайһыҙ йәшәйбеҙ. Утыҙ биш тип әйтеүе генә аңһат, ә ошо йылдар халҡыбыҙ өсөн, барлыҡ Башҡортостаныбыҙ өсөн ни тиклем ҡатмарлы һынауҙар дәүерe булды. Тереләр генә түгел, арабыҙҙан киткәндәр ҙә ошо ҡаты һынауҙар юлын үтте.

Заманында: «Мин – донъяның тотҡаһы!» – тип, кеше һәм ил яҙмыштары менән уйнаған күпме тәкәббер хакимдәрҙең бушлығы фашланды. Заманында маҡтауҙарға күмелгән күпме әҙиптәрҙең дан-шөһрәте тарихи тетрәнеүҙәрҙә бик тиҙ һыпырылып төштө. Үҙҙәре менән бергә ижадтары ла әйтерһең дә ергә күмелде.

Рәми Ғариповтың ҡайһы бер әҫәрҙәрен үҙе иҫән саҡта тыйырға, тереләй ергә күмергә тырышыусылар ҙа аҙ булманы. Ләкин алтынды бик алыҫҡа йәшерһәң дә, ергә күмһәң дә, барыбер алтын булып ҡала.

Заманында гөрләп торған «Аҡ тирмә» клубында Рәми Ғарипов ижадына арналған «Аманат» кисәһендә 1989 йылдың 24 февралендә мин ошондай һорау биргәйнем: шағирҙың әҫәрҙәрен кемдәр күберәк белә, шағирҙың тере сағындағы замандаштарымы, әллә уны шиғырҙары буйынса ғына үҙҙәре өсөн аҫкан хәҙерге йәштәрме?

Кемдәрҙең күберәк белеүен, күберәк булыуын һанап тормайыҡ. Ләкин шуныһы бәхәсһеҙ һәм шуныһы бигерәк тә ҡыуаныслы: Рәми Ғариповтың ижад донъяһы тулыраҡ асыла бара һәм укыусыларҙы, бигерәк тә йәштәрҙе йылдан-йыл нығыраҡ ылыҡтыра.

Рәми Ғариповтың ижады үҙенә ҡарағанда күпкә бәхетлерәк булып сыҡты. Вафатынан һуң ҡалын-ҡалын китаптары, өс томлыҡ һайланма әҫәрҙәре донъя күрҙе. Тере сағында шағирға һан буйынса ла, күләм буйынса ла был тиклем баҫмаларҙы ҡулына алып ҡыуанырга насип булманы. Рәми Ғариповҡа Башҡортостандың халыҡ шағиры тигән юғары дәрәжә, Салауат Юлаев исемендәге Дәүләт премияһы бирелде. Йорт-музейы төҙөлдө. Өфөләге ул укыған мәктәп республика гимназияһына әйләнеп, хәзер Рәми Ғарипов исемен йөрөтә. Йорт-музейы алдында ла, гимназия алдында ла шағирҙың бюстары күтәрелде. Рәми Ғарипов тураһында фильм төшөрөлдө, уның исемендәге премия булдырылды. Уға бихисап шиғырҙар арналды. Рәми Ғарипов ижады хаҡында Мостай Кәрим, Хәким Ғиләжев, Назар Нәжми, Ғайса Хөсәйенов, Ғилемдар Рамазанов, Мәрйәм Ғималова, Әхиәр Хәкимов, Әнғәм Атнабаев, Роберт Миңнуллин, Марсель Ғафуров һ.б. һоҡланып яҙҙы. Матбуғатта әленән-әле иҫтәлектәр, ижадына байҡауҙар баҫыла. Бик күп замандаштарының ихлас һүҙҙәренән, хәтирәләренән тупланған ҡалын иҫтәлектәр китабы баҫылып сыҡты.

Ләкин иң мөһиме шунда: Рәми Ғарипов шиғырҙары – халыҡ телендә. Шағирҙың китаптарын төҙөгәндә уның әҫәрҙәренә инде нисәнсе ҡат әйләнеп ҡайтыуым булғандыр. Барыһы ла нисәмә тапҡырҙар уҡылған, күпмеһен Рәми ағай вафат булғас ҡатыны Надежда Васильевна менән, Тимер Йосопов, Динис

Бүләков, Сафуан Әлибаевтар менән тиҫтәләрсә блокноттарынан сүпләп алып, матбуғатҡа сығарҙыҡ. Шуға күрә барыһы ла тиерлек ныҡ таныш. Әммә яңынан уҡыған һайын күңелдә яңы кисерештәр тыуа, шағирҙың яңы яҡтарын асаһың, мираҫы тулыраҡ донъя күргән һайын нығыраҡ аңлай бараһың.

Рәми Ғариповтың ижад ғәләменә тәү башлап ингән уҡыусы иһә үҙе өсөн өр-яңы донъяға килеп юлышасаҡ, ғүмере буйы уның яңынан-яңы сифаттарын күрәсәк. Төрлө яҡтарҙа уҡыусылар менән бергә аралашҡанда Рәми Ғарипов әҫәрҙәренең халыҡ күңелендә нығыраҡ тамырлана барыуын күреп ҡыуанам. Был тойғоларҙы киләсәктә әле күпме быуын уҡыусыларыбыҙ кисерәсәк. Халыҡ шағирының халыҡсанлығы, ваҡыт һынауҙарын үтеп, үҙен нығыраҡ раҫланы, милләтебеҙҙең бөгөнгө рухи йәшәйешенең айырылғыһыҙ, бик мөһим һәм даими бер сифатына әйләнде.

«Заманым тип тамаҡ ярмаһам да, заман ярып үтте йөрәкте» тигәйне Рәми Ғарипов. Образлы әйтелгән был һүҙҙәр шағирҙың яҙмышына тамғаланды: ҡырк биш йәшлек ир-егеттең йөрәге ярылып, тибеүҙән туҡтаны. Ләкин ысын таланттар һәр замандың, һәр быуындың замандашы, фекерҙәше, юлдашы булып ҡала. Улай ғына ла түгел, Рәми Ғарипов милләтебеҙҙең һәр дәүерҙәге хәл-әхүәлдәрен билдәләүсе намыҫ үлсәмдәренең, рухи критерийҙарыбыҙҙың береһенә әйләнде.

Һикһәненсе йылдарҙың икенсе яртыһынан алып бөгөнгө көнгә тиклем халҡыбыҙ һәм республикабыҙ бик ҡатмарлы үҫеш юлы үтте. Башҡортостандың суверенитет өсөн көрәш юлында, артабан яулаған хоҡуҡтарыбыҙҙы нығытыу, дәүләтселегебеҙҙе үҫтереү өсөн тынғыһыҙ эҙләнеүҙәр, тырыш хеҙмәт дәүерендә

башҡорт әҙиптәренең һүҙе, ижтимағи эшмәкәрлеге ҙур көскә әйләнде һәм ошо рухи яңырыуға, милли-ижтимағи, сәйәси күтәрелешкә яңы ғәйрәт өҫтәүҙә яҡты донъяларҙан күптән киткән ил ҡашҡалары ла, яңыраҡ вафат булған арҙаҡлы шәхестәребеҙ ҙә тереләр менән бер сафта барҙы. Үҙенең хаҡлы талаптарын ҡуйғанда халҡыбыҙ Аҡмуллаларҙың, Вәлидиҙәрҙең, Бабичтарҙың, Муса Мортазиндарҙың, Рәми Ғариповтарҙың фекер-аманаттарына таянды, шундай шәхестәре менән кәңәшләште. Уларҙың яҡты образдарын күҙ алдыбыҙға килтереп, әле лә үҙебеҙҙең булмышыбыҙҙы, тоғролоғобоҙҙо, рухи сәләмәтлегебеҙҙе һәм сафлығыбыҙҙы тикшерәбеҙ.

Рәми Ғариповтың ижады нисек шулай яңы замандарҙа ла тере көйө ҡалды, үҙенең ниндәй аҫыл яҡтары менән кешеләргә, бөтә халҡыбыҙға шулай кәрәкле була алды һуң?

Вакыт ағышы бер нәмәне лә йәлләмәй, таш диуарҙарҙы ла ҡаҡшата. Ялғанды бигерәк тә аяуһыҙ емерә. Ә бына хәҡиҡәт, дөрөҫ эш, дөрөҫ һүҙ таш ҡаяны ҡомға әйләндерерлек ваҡыттың һынауҙары алдында ла тиҙ генә бирешеп бармай.

Рәми Ғарипов ижады барыһынан да элек үҙенең тура һүҙе, тормошта хәҡиҡәтте яҡлауы, һәр саҡ дөрөҫлөккә тоғролоғо менән көслө. Бына шағирҙың кредоһын, йәшәү асылын ғәжәп тулы күрһәткән бер шиғыры:

Бәлки керләнеп тә бөтөрмөн мин,
Янған өсөн яла яғылыр.
Ялған һыйыныр ер булмаһа ла,
Яласылар әле табылыр.

Тик намыçты данға алмаштырмам,
Юк, алданмам арҙан даныма.
Мин янырмын ғәҙеллекте яҡлап,
Ҡәләмемде манып ҡаныма.

һәр нәмәне халҡым зиһене менән,
Халҡым күҙе менән күрермен.
Кәрәк булһа, илем, телем өсөн
Ғәзиз ғүмеремде бирермен.

Юк, теҙләнмәм ялған алдында мин!
Маҡсатымдың иң-иң алыçын
Яҡын күрер күҙем, һәм күҙемдә
Балҡып яныр ғорур намыçым!

Утыҙ йәшендә – 1962 йылда яҙған ошо уй-тойғоларын шағир туғыҙ йылдан һуң былай дауам итә:

Яла яғыр тотош бер йыйылыш,
Тотош бер йыйылыш ялғанлар...
Ләкин хаҡлыҡ һинең яҡта икән,
Ялмай алмаç һине ялалар.
Дөрөçлөктө ҡурҡып яҡламайҙар,
Мең ялғанға торор бер үзе!..

Был шиғырҙарҙы уҡығанда шағирҙың үткер ҡарашы, көслө ихтыярлы йөҙө, үҙенә яла яғырға тырышыусылар менән ҡыйыу алышҡаны күҙ алдына баҫа, ике йөҙлөләрҙең битенә бәреп, сатнатып әйткән һүҙҙәре ҡолаҡта сыңлап китә.

Тыуған яҡтарында комсомол етәксеһе булып эшләгәндә лә, Яҙыусылар союзында ла, журнал редакцияһында, нәшриәттә, обком кабинеттарында ла Рәмиҙең ғәҙелһеҙлек менән йөҙгә-йөҙ килеп

бәрелешкән, хаҡлыҡ өсөн сая алышҡан саҡтары аҙ булдымы ни? Был шиғырҙар Рәми ағайҙың дәфтәрендә һаҡланып ҡалған. Әллә үҙе матбуғатҡа бирергә ашыҡмаған, әллә тыйыу-сикләүҙәрҙе үтеп баҫтыра алмаған. Әллә ҡаты һөйләшеүҙәрҙән һуң йөрәге һыҙлауынан үҙе өсөн генә яҙып ҡуйған...

1957 йылдың 11 майында ҡатынына яҙған хатында Рәми Ғарипов бына нимә ти: «Баҡһаң, минең бик күп – иллеләп яңы шиғырҙарым бар икән! Ә бына һуңғыһы, иң һәйбәте һәм иң кәрәклеһе – "Туған тел". Минең бөтә шиғырҙарымды оноторға мөмкин, әммә башҡорт телен ҡаҙерле күргән кешегә был шиғырҙы оноторға ярамай!»

«Туған тел» шиғырының яҙылыу ваҡытына иғтибар итәйек: 2 май 1957 йыл. Ул саҡтарҙа донъяны шаулата торған байрам әле тынмаған, ә йәш Шағир ошо шау-шыу мәлендә иле, теле хаҡында уйлана, үҙенең иң атаҡлы шиғырын ижад итә. Мин быларҙы бөгөнгө йәштәребеҙ күберәк белһен ине тип әйтәм.

Халҡыбыҙҙың был шиғырҙы онотҡаны юҡ. Инде нисәмә быуын сабыйҙарыбыҙҙың шиғриәткә мөхәббәте Рәми Ғариповтың «Туған тел» шиғырын ятҡа һөйләүҙән башлана. Ниндәй генә мәктәпкә инһәң дә, был шиғырҙың шағир һүрәте менән бергә иң хөрмәтле урынға яҙып ҡуйылғанын күреп ҡыуанаһың. Бөгөн шулай шатлана алабыҙ, ә «Туған тел» яҙылған заманҙарҙы хәтерләһәң...

Әле генә илһамланып, ижадҡа сумып йәшәүе хаҡында һөйләгән Рәми 1957 йылдың июнендә ҡатынына яҙған хатында бына ниндәй ауыр уйҙар кисерә: «Минең тормош – ниндәйҙер "ен дүңгәләге" һәм ул минең халҡымдың ҙур тормошона, минең уға инаныуҙарыма, уны яратыуҙарыма барып тоташҡан. Мин уға үҙемдән нимәлер ҡалдырырға теләйем, уға

нимә менәндер файҙалы, кәрәкле булырға теләйем. Ә бына шуның өсөн мине эҙәрлекләйзәр, һорау алалар, һәм унда ултырған бәндә йораттарына ҡарата миндә бик ҙур ышанмау тойғоһо тыуҙы. Беҙҙең менән ниндәй боҙоҡ кешеләр бойороҡ итергә теләгәнен хәҙер мин үҙем күрҙем».

Был һүҙҙәрҙе яҙғанда Рәми егерме биштә булған. Шағирға тағы ла тулыр-тулмаҫ егерме йәш йәшәргә ҡалған. Ошо егерме йыл эсендә юлында әллә күпме кәртәләр осраһа ла, Рәми Ғарипов һайлаған маҡсаттарынан ситкә боролманы, ижады тағы ла тулылана, нығына барҙы. Шифриәте һәр саҡ хәҡиҡәткә тоғро ҡалды.

Ләкин тормошта хаҡлыҡты яҡлағанда уны кешеләрҙең күңеленә уйып ҡалырлыҡ тапҡыр һүҙҙәр ҙә табырға кәрәк бит әле. Шағир өсөн иһә бынығы – иң мөһиме һәм иң ҡыйыны. Рәми Ғарипов шул ҡыйынлыҡты – һүҙҙең ҡаршылашыу көсөн еңгән Шағир, башҡорт шифриәтенең яңы камиллыҡҡа күтәрелеүенә ҙур өлөш индергән һүҙ оҫтаһы. Башҡорт шифриәтенең үҫеш юлында һәр дәүерҙә уның төп уңыштарын яулаусы, йөҙөн, асылын билдәләүсе, тормош хәҡиҡәтен шифри моң, образлы шедеврҙар итеп мәңгеләштереүсе, замандаштары өсөн генә түгел, бөгөнгө һәм киләсәк өсөн хазина тыуҙырыусы оло таланттар, үҙәк фигуралар донъяға килә торҙо. Ун туғыҙынсы быуаттың аҙағын йомғаҡлағанда халҡыбыҙҙың һүҙ хазинаһына Аҡмулланың ҡойоп ҡуйған, береһенән-береһе тапҡыр шифри юлдары өҫтәлгәйне. Егерменсе быуат башында был гәүһәрҙәргә Мәжит Ғафуриҙың әҫәрҙәре ҡушылды. Унынсы йылдарҙың икенсе яртыһында шифриәт майҙанында Шәйехзада Бабич төп көскә әйләнде, революция һәм граждандар

һуғышы фажиғәләре уртаһында башҡорт халҡының намыҫ һүҙен әйтеп ҡалдырҙы. Бөйөк Ватан һуғышы барғанда Рәшит Ниғмәти поэмалары шиғриәтебеҙҙең, иң юғары ҡаҙанышы булды, һуғыштан һуңғы йылдарҙан алып, бөгөнгө көнгә тиклемге араларҙа Мостай Кәрим таланты әҙәбиәтебеҙҙе бөтә донъя алдында танытты, дөйөм кешелек ҡиммәттәре киңлектәренә алып сыҡты. Алтмышынсы-етмешенсе йылдарҙа Рәми Ғариповтың ижади эшмәкәрлеге башҡорт һүҙ сәнғәтен яңы бейеклеккә күтәрҙе.

Әлбиттә, әҙәбиәттең үҫеш тарихына күп әҙиптәр үҙ өлөшөн индерә. Мостай Кәримдәр, Рәми Ғариповтар ижад иткән дәүерҙә Назар Нәжмиҙәрҙең, Рәшит Назаровтарҙың шиғриәтебеҙ күгендә ниндәй йондоҙҙар булып дөрләп янғандарын онотмайыҡ. Ләкин әле мин шиғри һүҙҙе өр-яңыса балҡытҡан, милләттең эстетик һәм рухи үҫешендә яңы тарихи этап күренештәре хаҡында һүҙ алып барам.

Тыуған яҡтарында комсомол секретаре булып эшләгән сағында, 1961 йылдың 13 майында Рәми Ғарипов үҙенең көндәлектәренә байтак биттәр өҫтәгән. Был биттәр шул көндә яҙылған «Төштәр» исемле шиғыр менән башланып китә һәм йәшәү рәүеше хаҡында фәлсәфәүи уйланыуҙар һәм күҙәтеүҙәр бер-береһенә ялғана. Шуларҙан бер өҙөк килтерәм: «Шиғырҙар был арала байтаҡ яҙылды. Тик эшкәртеп ултырырға ваҡыт юҡ. Ат менән юлға сыҡһаң, тирә-яның тулы шиғыр!.. Атты туҡтатып, һыҙғалап аламда тағы ары китәм, тағы яҙам. Йә эйәр өҫтөндә ултырған килеш, йә аттан төшөп яҙырға керешәм. Иң күңелле, иң бәхетле минуттар был!..»

Ошо бер нисә юлда Рәмиҙең бар булмышы асылған. Шиғриәт, әҙәбиәт, ижад уның өсөн йәшәйешенең төп мәғәнәһе, барлык яҙмышы ине. Ул

бер ваҡытта ла илке-һалҡы эшләмәне, туған теле, халҡының һүҙ сәнғәте өсөн мөкиббән китеп йәшәне. Ул әйтер һүҙенә иң юғары талаптар ҡуйып, шиғырҙарына барлыҡ йөрәк ялҡынын, зиһененең нурын биреп эшләүсе, ысын мәғәнәһендә профессиональ әҙип булды. Рәми Ғарипов әҫәрҙәрендә үҙебеҙҙең һүҙ байлығы донъя шиғриәтенең традицияларыменән үрелеп, образлы фекерләүнең үҙенсәлекле синтезын тыуҙырҙы. Тәбиғәт биргән һәләтен ул фиҙакәр эшкә егә белде, тынғыһыҙ эҙләнеүҙәр, туҡтауһыҙ хеҙмәт арҡаһында халыҡтың хәтеренә уйылыр әҫәрҙәр ижад итә алды.

Айсбергтың туғыҙҙан бер өлөшө генә күренә, ҡалғаны һыу аҫтында, тиҙәр. Рәми Ғарипов тере сағында замандаштары уның рухи донъяһының бер өлөшөн генә күреп ҡалды. Был донъя йылдан-йыл тулыраҡ асыла бара. Көндәлектәрендә күпме талпыныу һәм һыҙланыуҙар, күпме тапҡыр фекерҙәр, әҙәбиәт тураһында тотош ғилми тикшеренеүҙәр... Улар ҡалын том булып баҫылып сыҡһа ла, матбуғатта күренмәгәндәре күпме!.. Хаттары бергә тупланып бөтмәгән, архивын ғалимдар әлегәсә махсус өйрәнмәгән.

«Ҡараламам» шиғырында (1971) Рәми Ғарипов «Ҡараламам – ҡара тирем генә, аҡ тоҙон мин аҡҡа күсерҙем» тигәйне. Ҡыҙғанысҡа ҡаршы, яҙғандарының күпмеһен аҡҡа күсереп өлгөрмәне, уҡыусыларға еткереп өлгөрмәне. Ләкин шағир ҡаралама тип һанаған ҡулъяҙмалар араһында ни тиклем шиғри аҫылташтар балҡый!

Тышта февраль бураны үкһегәндә утыҙ йәшлек Рәми: «Бына инде, шулай ҡайнай торғас, үтте ғүмеремдең яртыһы», – тип көрһөнөп ҡуйғайны. Исмаһам, һис юғында шулай булған булһа икән дә

бит!.. Ул сағында шағир әле күпме әҫәрҙәр ижад итер ине, уға яңы Башҡортостанда йәшәп ҡыуанырға насип булыр ине.

Башҡорт шағирының һуңғы һулышына тиклем янында фарсы-тажик шағиры, ғалимы, аҡыл эйәһе Ғүмәр Хәйәм рухы булған, вафатына бер көн ҡалғанда, йәғни 1977 йылдың 18 февралендә Рәми ошо робағиҙы тәржемә иткән:

Ахырыҙаман етеп, көнө байығанда,
Күк ҡыйралып, Ҡош юлы ла юк булғанда,
Һаҡалынан һелкеп тотоп Тәңренең мин:
«Шулмы эшең, — тип һорармын, — был
Йыһанда?»

Шағир күпме робағиҙар араһынан үҙенең тынғыһыҙ рухына яҡынын һайлап алған: ҡиәмәт көнө килгәндә лә яҙмыш менән туҡтауһыҙ яғалашыу. Был Рәми ҡулы яҙған һуңғы юлдар тигән минең элекке раҫлауыма хәҙер төҙәтмә иңдерергә кәрәк. Мин ул ваҡытта шағирҙың көндәлектәре менән таныш түгел инем. Уларҙы уҡыу үҙенең төҙәтмәләрен өҫтәй.

Тыуған көнөн – 45 йәшен Рәми балалары менән үткәрә.

«12.02.77.

Төн. Азамат та, Гөлнара ла йоҡларға ятты.

Тойғоларын артыҡ күрһәтмәйенсә, яттылар. Үҙҙәренсә кисерҙеләр, әлбиттә. Мин 7 һум 50 тинлек быяла тапшырып, уларға бәләкәй генә байрам яһарға тырыштым, һөт, ҡатыҡ, кефир, сливки, шәкәр менән лимон, тауыҡ эсендә бешкән бәрәңге (тоҙло, боросло, һуған, лавр япраҡлы, әлбиттә) ҡушып, духовҡала ҡыҙҙырып, үҙемсә бер аш яһарга тырыштым. Тәмле булды, буғай. Аҙак мәтрүшкәле, төрлө үлән

ҡушылған, ҡуйы һөтлө сәй эстек. Үҙем сәй менән бергә бер “Экстра”ның ярты һынан күберәген эстем, мөңрәнеп, бөтә үткән ғүмерҙе йөрәгемдән үткәрҙем».

Ҡырҡ биш йәшен Рәми Ғарипов балалары менән ошолай байрам итте. Улдарының, ҡыҙының холоҡ-ҡылығтары, киләсәк яҙмыштары тураһында уйланды.

Һүҙен былай йомғаҡланы: «Ә минең иң теләгәнем – ахырғаса балаларҙа ихтыяр көсө һаҡлау. Ниндәй генә нескә күңелле булма, иң мөһиме – ихтыяр көсө! Мине йәшәткән нәмә – бөтәһен дә бер уҫка йомарлағаны – шул көстә! Бәләкәс ғазаптарға тыбырсынһам да, ололарына түҙерлек оло көс бар, буғай, миндә. Мине һындырыу әлегә мөмкин түгел...»

Шағир әле тауҙар аҡтарыр һымаҡ.

19 февралдә ошо шиғыр тыуа:

Февраль бураны

Ышанмағыҙ февраль буранына,
Бер яуыз уй юҡтыр уйында...
Күпме генә шашып дулама һын,
Яҙ һылыуы уның ҡуйынында.

Был донъяла булыр
Барыһы ла,
Һинең менән бары
Мин булмам.
Бына ниндәй үкенестәр
Бар бит –
Ҡалай үлмәк кәрәк,
Күҙ алмам...
Түҙалмам мин ләкин,
Түҙалмам.

Шағир яҙған һуңғы юлдар бына шулар булған. Был һүҙҙәрҙә – әүлиәләр һиҙгерлеге. 20 февралдә Рәми Ғариповтың йөрәге тибеүҙән туҡтаны. Рәми Ғариповтың моңло йырға әйләнгән «Кәкүк» исемле шиғырындағы был һүҙҙәрҙе бөгөн кемдәр генә ҡабатламай:

Кәкүк, кәкүк!
Үпкәләмәм
Аҙ бирһәң дә ғүмерҙе:
Бар ҡайғыһын, бар шатлығын
Татып китәм был ерҙең!..

Аҙ йәшәһә лә, Рәми күпте күреп, күпте кисереп китте. Шағирҙың тормош ағышындағы хәүефле хәлдәрҙе алдан зирәк һиҙемләүе, милләтебеҙҙең Башҡортостандың яҙмышы хаҡындағы борсолоуһыҙланыуҙары дөрөҫкә сыҡты. Шуға ғүмерендә оло йәшкә етмәһә лә, Рәми Ғарипов оло булып, олпат булып ҡала. Әйткән һүҙҙәре бөгөн дә ҡәҙерле, бөгөн дә халҡыбыҙҙың теләк-ынтылыштары менән ғәжәп тап килеп, уны фиҙакәр эштәргә рухландырып, берҙәмлеккә һәм уяулыҡҡа, ҡыйыулыҡҡа һәм уңғанлыҡҡа саҡырып тора.

Заманында Ҡазандың Бауман урамында йөрөгәндә бер хәл килеп сыҡҡас, Мостай Кәрим: «Был ваҡытта Ғабдулла Туҡай нишләр ине икән?» – тип һорап ҡуйғайны. Туҡай йәшәгәнде өс тапҡыр йәшәгән аҡыл эйәһе Мостай ағай бына шулай тигәйне.

Йәшәлгән йәшем буйынса хәҙер мин байтаҡ йылдар бергә аралашҡан фекерҙәшем, юлдашым, остазым Рәми Ғариповтан күпкә оломон. Ләкин тормош ҡуйған ҡатмарлы һорауҙарға яуап таба

алмай ҡаңғырған саҡтарымда мин үҙем дә һиҙмәҫтән «Бындай ваҡытта Рәми ағай нисегерәк эшләр ине икән?» – тип һорағаным, уның менән кәңәшләшкәнем бар.

Ошолай өндәшер, кәңәшләшер кешеләреңдең булыуы ниндәй бәхет.

Ирлек булһын шағирлыҡта,
Шағирлыҡта ирлек булмаһа,
Ни мәғәнә дөрөҫ һүҙ әйтеүҙән,
Дөрөҫ һүҙең инде һуңлаһа? –

Рәми Ғарипов үҙенә лә, башҡаларға ла бына шундай ҡаты талап ҡуйып ижад итте. Уның әйткән һүҙе һуңламаны. Үҙенә күргә насип булмаһа ла, шиғырҙары – яңы Башҡортостан өсөн көрәштең үҙәгендә, яңы быуындарҙы рухи үҫтереүҙә ышаныслы таяныс.

Рауил БИКБАЕВ,
Башҡортостандың халыҡ шағиры

И песня к людям возвратится снова...

Есть в нашей литературе такое загадочное, до конца ещё не осмысленное культурой явление, имя которому – «шестидесятники»...

Они родились в стране на ветрах свободы, которым подставили паруса своего творчества. Их вдохновляли успешное восстановление страны после страшной войны, достижения в науке и технике, особенно в космосе. Заметный рост благосостояния народа породил веру в будущее, надежду на новые успехи. Возникли, особенно в среде молодежи, бурная

романтика и безудержный энтузиазм. Все это вызывало тягу к поэтическому оформлению чувств. В обществе возникает дискуссия физиков и лириков. В Москве толпы народа собираются у памятника Маяковскому, где поэты читают свои стихи. Не пробиться в Политехнический...

Гремят новые имена: Рождественский, Евтушенко, Вознесенский... Отголосок своеобразной духовной новации доходит и до национальных литератур. В этом ярком созвездии горит и поэтическая звезда Рами Гарипова. Он – тоже из тех, кто успел вдохнуть дурманящий глоток свободы за короткое время «оттепели» после XX съезда КПСС, кто поверил, что говорить и писать можно иначе, «чем по велению сердец, принадлежащих партии».

Сегодня Рами Гарипов признан, его творчество в почете, ему посмертно присвоено высокое звание народного поэта, присуждена Государственная премия Башкортостана имени Салавата Юлаева, его именем названа гимназия, улицы сел и городов. Но при жизни поэта все было иначе: запреты, отказы, лишения...

Почему? Ответ очевиден: истинный талант Рами Гарипова не давал ему писать «под заказ». Он, так же как и многие шестидесятники-почвенники (на ум, естественно, приходит близкий Гарипову поэт Николай Рубцов), черпал слово в родной земле, в суровом и славном прошлом своего народа, в его песнях и мелодиях...

Мой стих с горчащим привкусом полыни –
Как будто подгоревший хлеб ржаной...
(«Ржаной хлеб». Пер. Я. Серпина)

Он был поэтом от земли, от сохи. Это его биография и его судьба. Из деревни он уехал, но куда уедешь от своей судьбы?! Сегодня – когда «большое видится на расстоянии» – мы понимаем отчетливо: хотя Рами Гарипов многие годы жил в городе, но городским он так и не стал. Душа его всегда витала там, где он, подобно цветам луговым, «мылся под дождем и вытирался ветром», где «на синюю траву пустив коня, собирал ягоды в логу», где «желтые листки стихотворений осень раскидала, разорвав»...

Я каждой ветке задаю вопрос,
Я каждый голос знаю назубок,
И с каждой птицей говорю всерьез,
И привечаю каждый стебелек.
И без конца я слушать их готов,
В рассветной дымке приходя сюда,
Как старую мелодию без слов,
Что полюбилась раз и навсегда.
(«Голоса земли». Пер. Я. Серпина)

Рами Гарипов вошел в историю башкирской литературы как кумир поколения, чья молодость пришлась на время «оттепели». Можно с белой завистью сказать, что в те времена литература в общественном сознании значила очень много – и «поэт был больше, чем поэт». Они, «шестидесятники», терпели мучения – но не насмешки. Они бросали вызов, они постоянно поддерживали друг друга, даже тогда, когда кто-то оказывался раздавлен и растоптан цензурой.

Поэзия Рами Гарипова отличалась удивительной мощью, и башкирская литература с ним, безусловно, потеряла одного из великих представителей.

Он оказался одним из самых светлых людей поколения «оттепели», который всю жизнь это тепло пытался сохранить, приглашал за собой и к себе своих верных читателей. Он пронес эту особенность и сквозь гонения, и через признание. Этот духовный дар ощущаем и мы, вновь и вновь перечитывая его нетленные строки. Кстати, на сегодняшний день стихи Рами Гарипова являются самыми цитируемыми из башкирских авторов в Интернете. Значит, молодежь по-прежнему тянется к нему.

Он, как никто другой, умел не только передать дух времени, но и философски осмыслить бытие человека. Его стремление к свободе, готовность честно и открыто отстаивать свои взгляды, его способность к жертвенности во имя боли, чаяния своего народа вызывали и вызывают особое уважение.

У каждой полноводной реки есть истоки. Для реки Рами Гарипова, вечно текущей в литературе Башкортостана, впадающей в море людское и возвращающейся облаками высокой духовности, – истоком стало село Аркаул Салаватского района тогда ещё Башкирской АССР. Здесь, в семье колхозника, будущий народный поэт издал свой первый крик, обращаясь пока ещё не к народу, а только к матери...

Семилетнюю школу он окончил в родной деревне, затем учился в уфимской средней школе № 9, которая ныне называется Башкирской республиканской гимназией-интернатом им. Рами Гарипова. Начал печататься в 1950 году.

Практически с первых строк лирика Рами Гарипова впитывает основные традиции многовекового устного народного творчества, поэт мыслит вечными категориями, чуждыми переменчивой моде.

Он не был представителем сентиментального и показного, искусственного культа переживаний лирического «я» в поэзии, был далек от идей «чистого искусства». Его творчеству свойственна вполне земная мужественная интеллектуальность, драматичная и личная ситуация лирического монолога. Он писал то, что волновало, тревожило, радовало его. При этом никогда не отрывал собственное «я» от своего народа.

Талантливого юношу не обошли вниманием ни люди, ни годы: в 1950–1955 годах Рами – студент Литературного института им. А. М. Горького. Собственно, первая книга стихов «Юрюзань» (1954) и была дипломной работой студента Литинститута. Здесь ковалась и формировалась его уникальная и непреклонная в своем выборе поэтическая личность, его далеко не всегда «лиричный» лирический герой. Наверное – и о творческой весне одаренной юности, с неизменным юношеским максимализмом, эти его известные строки:

Когда лечу, то с ветром в лад,
Когда цвету – цвету как сад,
Когда теку – теку рекой,
Когда стою – стою горой.
Как ветер – мой певучий стих,
Огни цветов в глазах моих,
И мысль, как быстрая река,
И воля – как скала крепка.
Тепло зари в крови моей,
А в сердце голоса земли,
И песней я бужу людей,
Чтоб люди радость в ней нашли.

(«Когда лечу, то с ветром в лад...». Пер. Я. Серпина)

Тетивой звонкой запел талант, меткой стрелой сорвалось с губ жгучее слово. Птица поэтической души расправила крылья. В журнале «Бельские просторы» (№ 2, 2007) Мажит Алкин в статье «Истинно народный поэт. Штрихи к портрету Рами Гарипова» справедливо обобщает: «О причинах устойчивой читательской любви к поэзии Гарипова – любви ровной, постоянной, неизменной – нельзя сказать в двух словах. Ее надо увидеть на общем фоне литературной жизни, определить ее место в движущейся панораме нашей художественной действительности. Первое, на что обращаешь внимание при чтении даже ранних гариповских стихов, – это талантливость. Эта талантливость настолько очевидна, что её не нужно специально выискивать».

Аксакал башкирской поэзии Мустай Карим так написал о Гарипове: «Среди поэтов своего поколения Рами Гарипов выделился очень рано. Первые его поэтические сборники быстро завоевали признание читателя. Он смело выступал против лжи, лицемерия и ханжества. А за это подвергался преследованиям. После появления стихотворения "Родной язык", в котором поэт поднимает вопросы сохранения родного языка, его обвинили в национальной ограниченности».

По окончании института он работал в редакциях газеты «Совет Башкортостаны», журнала «Агидель» и редактором художественной литературы Башкирского книжного издательства.

Поэт не умел подстраиваться под жизнь. Не прогибался под возможностью и необходимостью. Говорят, будто он не мог идти в ногу со всеми. Ну а как быть, если остальные изначально взяли неверный шаг? Может, лишь он один шел в «ту» ногу?

Была ли его жизнь своего рода донкихотством? Скорее, да. Поэт жил в своем мире, и мир этот зачастую расходился с действительностью. Свое стихотворение «Дон Кихот. Монолог XX века» он заканчивает словами «Все Дон Кихоты, за мной! Мысль моя, не будь продажной!». Эпиграфом к этому произведению Рами Гарипов взял слова М. Горького: «Я пришел не мириться с этим миром!». Да, это донкихотство. Такое, как у этого мальчика:

Взыграло море, грозно помрачнело,
Хотя ни облаков, ни ветра нет.
О скалы бьет волна остервенело
И оставляет длинный влажный след.
Не умещаясь в берега, грохочет
И злится море, как голодный лев, –
Как будто жертву выбрало и хочет
Метнуться на нее, рассвирепев.

Быть может – на мальчонку,
что с обрыва
К волнам спешит, завидев их едва,
И стершиеся камни торопливо
Бросает в пасть разгневанного льва?
(«Море и мальчик». Пер. Я. Серпина)

«Поэт – это Бог; поэт не должен петь о дожде – он должен заставить дождь пролиться в его стихах», – сказал Висенте Уйдобро. Насколько точное изречение! В стихах Рами Гарипова все, словно по волшебству, оживает: проливается дождь; низко над головами проплывают облака; курлыча, пролетает клин журавлиный; в ранний час поют петухи; где-то, скорбя, шумят сосны... Не в этом ли величие поэта? Назначение ему – оживление слов.

Слова, что на слуху и на виду,
Я торопливо в строчку не кладу.
Коротенькая жизнь им суждена,
Как пене, что волною рождена.

Ты землю перерой – за пядью пядь,
Чтоб в ней крупицу золота сыскать.
Жемчужины, что озарят строку,
Лежат на дне, а не на берегу.

(«Слова, что на слуху и на виду...». Пер. Я. Серпина)

Гарипов воспринял из народного фольклора медитативную интонацию, склонность к поэтике глубоких размышлений, драматизм мысли и удивительное бережное, даже, скорее, трепетное отношение к словам. Освоение наиболее ранних, народно-песенных пластов башкирской поэтики позволяло ему увидеть огромные новые области для современного стихосложения. Гарипов одним из первых осознал необходимость синтеза преемственности народного фольклорного наследия и выявления новых выразительных возможностей за счет творческого переосмысления европейского классического стиха.

Его поэзия учит слушать и слышать стих, учит полной самоотдаче не только поэта, но и его читателя.

Без вечного горенья, светлой цели
И творчества – безлик и сер твой путь.
Кто б ни был, товарищ, в каждом деле –
Желаю тебе – поэтом будь!

(«Как радости не ведает предела...». Пер. Я. Серпина)

Стихи Гарипова завораживают и заколдовывают, мы не замечаем в них прозаизмов и приземлённости, в то же время в них нет «зауми», нет налета декадентства. Метафора в его стихах поэтически вполне предсказуема, ибо связана с классикой, с традиционностью и представлениями о «поэтичности» тех или иных понятий, тем и эмоций. В то же время она как бы самостоятельно создаёт свой мир, мир поэзии, летит в свободном полёте.

В его поэзии метафора и то, к чему обращена метафора, меняются местами. Для Гарипова искусство реальнее самого бытия, а бытие само реально, поскольку оно вторгается в искусство. Поэт существует в поэзии, и только в поэзии. Он живет лишь ею и иной жизни не признает. В этом его неземное счастье и, увы, вполне земное несчастье. Это не утверждение, а тысячелетняя философия поэтического, зачастую трагического, предопределения. Во времена цензуры и политического надзора за писателями такие «вольные парения» не могли остаться незамеченными...

За критическое отношение к советской национальной политике, как и многие талантливые поэты, Р. Гарипов подвергался преследованиям. Нет, диссидентом, подобно иным «шестидесятникам» западной ориентации, он, конечно, не стал. Но многие стихи остались неопубликованными при жизни поэта. Написанная в 1964 году поэма «Преклонение» увидела свет лишь в 1987 году. Много ли нынешние литературоведы могут назвать поэтических произведений, обличающих культ личности Сталина, написанных в советском пространстве? Думаю, конечно, вспомнят «Реквием» Анны Ахматовой, «По праву памяти» Александра Твардовского...

«Преклонение» Гарипова вещь настолько созвучная даже нынешнему времени, что только диву даешься! Здесь поэт рассматривает и великие, и одновременно трагические страницы нашей истории с двух позиций: с одной стороны, в эту великую эпоху советские люди долетают до полюса, с другой – «лучших мужей увозят туда, куда даже птицы не летают и головы оттуда не возвращаются». И автор, глубоко верящий в справедливость Октябрьской революции, в праведность идеи ленинизма, вполне резонно задается вопросом: «Тысяча девятьсот тридцать седьмой год, разве это было завещано тебе семнадцатым годом?». Дитя XX съезда, Рами Гарипов вот как описывает то время: «Что за кровавое торжество, словно курай в страшной сказке: из одного конца капает мед, из другого хлещет кровь»... Нет, не время виновато во всем, что происходило, лишь определенные люди «продав веру, сделали щит из времени... Ведь не столько сам топор, сколько топорище губит лес»... Поэма эта – назидание. Назидание тем, кто живет нынче, тем, кто будет жить в будущем.

Рами Гарипов писал искренне, писал лишь правду. Ту правду, в которую веровал сам. Оттого – как часто бывает у поэтов – опала и изгнание, почти ссылка. В 1959–1964 годах Р. Гарипов жил в родных краях, работал секретарем комсомольской организации колхоза «Юрюзань» и совхоза «Саргамыш» Салаватского района, заведующим отделом Салаватской районной газеты.

Как всегда бывает в неведомых земным царькам небесных судьбах талантов, нацеленное на зло поэту, ранившее его – в итоге оказалось во благо поэзии. Гарипов вновь приникает к чистым родникам родной

природы и неспешной жизни, которые – дефицит номер один в дефицитной советской городской жизни.

Сам Рами Гарипов говорил о родных местах: «...Я принял в сердце всю их своеобразную красоту. Эта красота обогатила меня, но не затмила милой сердцу прелести родных мне мест Башкортостана. Я всегда с благодарностью буду вспоминать часы и дни праздничных встреч с друзьями на берегах Балтийского моря или у снежных вершин Кавказа, но обдумывать пережитое приду на берег Юрюзани. Чтобы проверить себя, чтобы собраться с мыслями, мне всегда было нужно побродить по березовым опушкам, посидеть с косарями у догорающего костра, послушать доносящиеся издалека звуки курая...»

Вновь обратимся к статье Мустая Карима о Гарипове: «Есть у Рами стихотворение про жаворонка, который огненным бубенцом звенит в вышине, у самого солнца, будто притягивая землю к небу. Нет, это не жаворонок. Это – самозабвенно поёт сердце поэта. Так пело его сердце... И оно слишком рано, слишком неожиданно разорвалось – разорвалось на большой высоте башкирской поэзии». Вот этот стих:

Распелся нынче жаворонок рано.
Еще ледок не стаял у ворот,
Еще в снегу заречная поляна,
А жаворонок – слышите! – поет.
То с высоты срываясь заповедной,
То просверкнув над речкой голубой –
Уходит вверх, звучит бубенчик медный
И землю поднимает за собой.

И песня вешняя светло струится
С упругих крыльев, бьющихся в зенит.
А это, может, вовсе и не птица,
А просто сердце поутру звенит.
(«Жаворонок». Пер. Я. Серпина)

Шли годы. Вернулся в Уфу и Рами Гарипов – несломленным, еще более осмыслившим свое поэтическое предназначение. И, наверное, возмужавшим. В 1964–1966 годах он снова – литературный сотрудник газеты «Совет Башҡортостаны», а в 1968–1972 годах – ответственный секретарь журнала «Башҡортостан ҡыҙы». Изведав и почет, и опалу, и аплодисменты, и змеиное шипение клеветников, он получил полное право сказать:

Я небом был, паря над облаками,
Я был землей, когда ходил по ней.
Я был огнем, когда пылало пламя,
Я был водой, когда журчал ручей.
(«Наступит срок, друзья, все подытожит...». Пер. Я. Серпина)

Сборники стихов «Каменный цветок» (1958), «Песня жаворонка» (1964) он посвятил родному краю, природе, землякам. В последующих сборниках «Полет» (1966), «Заветное слово» (1969), «Рябинушка» (1974) чувствуется тяготение к философской лирике. Размышления о смысле жизни, об исторической судьбе народа, о духовной связи поколений, тревога за будущее родного языка и культуры – определили суть поэзии Р. Гарипова. Он часто обращается к башкирскому поэтическому творчеству, особенно жанрам кубаира и классическим народным песням. Большая заслуга Р. Гарипова в возрождении этих жанров.

«Критикуя опыты своих друзей, – вспоминал Гарипов, – я говорил, что настоящие стихи должны быть весомы, как у Б. Бикбая, звучны, как у Ш. Бабича, искренни и задушевны, как у Г. Саляма. Про себя я был убежден, что добьюсь такого сочетания».

Р. Гарипов известен и как мастер художественного перевода поэзии Пушкина, Лермонтова, Есенина, Блока, Гейне, Рудаки, Р. Гамзатова и др. Им переведены также на башкирский язык сборники рассказов И. Франко «К свету» (1959). Поэт плодотворно работал над переводами рубаи О. Хайяма. Результатом его переводческой деятельности явилась книга «Моя антология» (1991).

В Советском Союзе таланты могли реализовать свои творческие возможности, их искали, находили, помогали им, награждали их – но тех, чей голос не «вписывался» в общий хор, нещадно выбрасывали из «обоймы»:

за стихотворения о любви к родному языку, к родной земле Рами Гарипов сполна испытал «милости» властей Страны Советов. Впрочем, не только властей, но и многих тех, кто упрекал его, будто он слишком увлекается игрой «на одной лишь струне». На что он ответил:

По очевидной для него причине
С укором говорит приятель мне:
Как ни старайся, ты не Паганини,
А все играешь на одной струне.
Все – про язык да край свой, будто мало
Тем на земле – ты оглядись кругом! –
Но старая струна не отзвучала,
А друг, похоже, сделался врагом.
Одна струна!
Но от души народной
Идет ко мне ее тугая нить.

Сто струн других, порвись она сегодня,
Ее бы не сумели заменить.
Ей равных нет – спасая от кручины,
Она сверкает, радуге под стать.

Родимся мы на свет и умираем,
Заметь себе, не сто – всего лишь раз.
Простор, что мы зовем родимым краем,
Один у нас, язык один у нас.

Мне переборов сотни струн дороже
Одной струны неповторимый звук.
А остальные девяносто девять... Что же,
Оставь их при себе, мой строгий друг.

(«Струна». Пер. Я. Серпина)

До конца своих дней Рами Гарипов не свернул с назначенного пути. Умер он от разрыва сердца 20 февраля 1977 года. Ушел внезапно. Как влет подстреленная птица, как подбитый на бегу олень... Вот его последнее стихотворение, написанное 19 февраля 1977 года:

Не верь, не верь бурану-Февралю,
Пусть бесится без отдыха и сна.
В нем нет коварства, я же говорю, –
В его объятьях девушка-Весна.

Она придет, и будет, как всегда,
Земля полна весеннего огня,
И растворятся горе и беда,
Но это будет в мире без меня.
Но как тебя оставить, умереть?..
Но не снести мне жизни, не стерпеть...

(«Февраль. Буран». Пер. А. Хусайнова)

Не стерпел поэт. Девушка-Весна пришла без него. Но осталась песня. Недопетая песня жаворонка.

И песня к людям возвратится снова –
Как слава свету, красоте, добру,
Как продолженье неба голубого
И рыжих сосен, выросших в бору.
(«Я временем, в какое мы живем...». Пер. Я. Серпина)

В чем феномен трудной и острой судьбы Рами Гарипова? Скорее, в его преданности её Величеству Поэзии. Ибо он не свернул с пути, на который стал однажды. То ли не захотел, то ли не смог.

Возможно – и это тоже можно понять, – многие редакционные заурядности хотели обыкновенного советского рифмоплетства про мудрость партии и светлое завтра. Гарипов, впрочем, не отказывался от этого. Но! Кроме партийности в поэзии (а советским человеком, он, конечно же, был) он предлагал ещё и Вселенную – со всей неразрешимостью ее вечных вопросов. Что делает Время с человеком? Что делает Время с миром, с Пространством? И есть еще народ. Его народ. Та самая «одна струна», на которой он играл: «Мне переборов сотни струн дороже // Одной струны неповторимый звук...»

Поэта волнует незащищенность Пространства, а стало быть, и человека, и народов в целом, перед натиском поглощающего его Времени... Можно ли этому натиску противостоять?.. Выводы Рами Гарипова иногда неутешительны. Наверное, поэтому ещё до гонений появилось в его строках гнетущее предощущение разрыва – не только с какой-то сегодня уже забытой, региональной властью партийных начетников, но и с миром, с эпохой, вообще с пространством самого Бытия...

И подступала к Галилею мгла:
«Мысль?.. Отрекись! Дни жизни куцы!..»
«А все же вертится она!» –
Твердили губы гордого безумца!..
(«Бессмертные». Пер. Т. Волжиной)

Рами Гарипов внес незаменимый вклад в башкирскую советскую поэзию XX века. Высокое мастерство и неповторимая тональность стихов выдвинули Гарипова на одно из первых мест в мощном поэтическом движении на стыке исторических эпох и обеспечили ему очевидную репутацию в поэзии последующих столетий. Поэзия Гарипова в свое время была предметом дискуссий и разноречивых, порой резко осудительных оценок. По прошествии лет облик Гарипова и его поэтический мир предстают в своей внутренней органической целостности. Жизнь поэтов, как у всех смертных, имеет начало и конец, но их судьба имеет продолжение. Судьба Рами Гарипова – в его книгах, на страницах периодических изданий, в научных статьях и интернет-пространстве. Но и сегодня народный поэт не прочитан, не разгадан до конца...

Гарипов в своей поэзии утверждает жизнь как высшую духовную ценность. Поэтому Рами Гарипов – явление чрезвычайное. В диалоге со вселенной и вечностью поэт воспевал вполне земные вещи: родной край, свой народ и язык, на котором говорили его предки, будут говорить потомки. Превращать его в эталон, в пример для подражания нет нужды: Гарипов неповторим. И настала пора для углубленного постижения его замечательной поэзии...

Азамат Юлдашбаев,
башкирский поэт и литературный критик

I. Рәми Ғарипов әҫәрҙәре – Произведения Рами Гарипова

1. Китаптары – Книги

Башҡорт телендә – На башкирском языке

1. Әҫәрҙәр : 3 томда / төҙөүсеһе Н. В. Ғарипова, рәссам А. Р. Ғарипов. – Өфө : Китап, 1996. –

Т 1: Шиғырҙар, поэмалар. – 1996. – 447 б.

Т. 2: Көндәлектәр, хаттар, мәҡәләләр. – 1998. – 592 б.

Т. 3: Көндәлектәр, хаттар, тәржемәләр. – 2001. – 640 б.

1954

2. Юрүҙән : лирик шиғырҙар. – Өфө : Башҡортостан китап нәшриәте, 1954. – 48 б.

1958

3. Таш сәскә : лирика. – Өфө : Башҡортостан китап нәшриәте, 1958. – 155 б.

1964

4. Һабантурғай йырҙары : шиғырҙар. – Өфө : Башҡортостан китап нәшриәте, 1964. – 103 б. : портр.

1966

5. Осоу : шиғырҙар. – Өфө : Башҡортостан китап нәшриәте, 1966. – 127 б.

1969

6. Аманат : йырҙар , шиғырҙар , ҡобайырҙар. – Өфө : Башҡортостан китап нәшриәте, 1969. – 144 б.

1974

7. Миләш-кәләш : шиғырҙар. – Өфө : Башҡортостан китап нәшриәте, 1974. – 79 б.

1979

8. Йондоҙло уйҙар : шиғырҙар / төҙөүсеһе Р. Бикбаев. – Өфө : Башҡортостан китап нәшриәте, 1979. – 240 б.

1981

9. Умырзая йыры : шиғырҙар / төҙөүсеһе Н. В. Ғарипова. – Өфө : Башҡортостан китап нәшриәте, 1981. – 336 б.

1990

10. Минең антологиям : тәржемәләр / төҙөүсеһе Н. В. Ғарипова ; инеш һүҙ авторы Р. Бикбаев. – Өфө : Башҡортостан китап нәшриәте, 1990. – 222 б.

1992

11. Алырымҡош менән Бирмәмҡош : һайланма әҫәрҙәр / төҙөүсеһе Н. В. Ғарипова. – Өфө : Башҡортостан китап нәшриәте, 1992. – 368 б.

2002

12. Йырҙарыма ҡайтам : шиғырҙар, ҡобайырҙар, йырҙар / баш һүҙ авторы һәм төҙөүсеһе Р. Бикбаев. – Өфө : Китап, 2002. – 176 б.

2005

13. Киләсәккә юл ярам : (көндәлек яҙмалар. Дон далаларында) / баш һүҙ, аңлатмалар авторы һәм төҙөүсеһе З. Бураҡаева. – Өфө : «Арғымаҡ», 2005. – 220 б.

2007

14. Киләсәккә юл ярам : (көндәлек яҙмалар. Дон далаларында) / баш һүҙ, аңлатмалар авторы һәм төҙөүсеһе З. Бураҡаева. – Өфө : «Окслер», 2007. – 233 б.

15. Пилот яҙмалары : үҫмер көндәлектәре / баш һүҙ, аңлатмалар авторы һәм төҙөүсеһе З. Бураҡаева ; һүрәттәр Р. Ғариповтың көндәлектәренән алынды. – Өфө : «Өкслер», 2007. – 2-се китап. – 256 б.

16. Уҡыу океаны : (үҫмер көндәлектәре. 3-сө кит.) / баш һүҙ, аңлатмалар авторы һәм төҙөүсеһе З. Бураҡаева ; һүрәттәр Р. Ғәрипов көндәлектәренән алыгды. – Өфө : «Өкслер», 2007. – 203 б.

2012

17. Көндәлектәр / төҙөүсеһе В. У. Сафина. – Өфө : Китап, 2012. – 376 б.

2017

18. Сыңрау торна : шиғырҙар, поэмалар. – Өфө : Китап, 2017. – 356 б.

Рус телендә – На русском языке

1969

19. Горицвет : стихи / [авторизованный перевод с башкирского ; художник А. Королевский]. – Уфа : Башкнигоиздат, 1969. – 97 с.

1981

20. Возвращение : стихотворения и поэма / перевод с башкирского Я. Серпина ; [предисловие М. Карима]. – Москва : Современник, 1981. — 173 с. : ил.

1998

21. Стихи и письма. – Уфа : Республиканский учебно-научный методический центр Госкомнауки Республики Башкортостан, 1998. – 232 с.

2007

22. Февраль. Буран : [стихи]. – Уфа : Башкирский центр перевода художественной литературы, 2007. – 21 с. – Текст параллельно башкирский, русский.

Татар телендә – На татарском языке

1994

23. Бер кыл : шигырьләр, поэма / төзүчесе Н. Гарипова, башкортчадан А. Минһаҗева тәрҗемәсе. – Казан : Татарстан китап нәшрияты, 1994. – 288 б.

2. Йыйынтыктарҙа һәм ваҡытлы матбуғатта баҫылған әҙәби әҫәрҙәре – Художественные произведения, опубликованные в сборниках и периодических изданиях

Башҡорт телендә – На башкирском языке

1950

24. Дуҫтарға: урта мәктәпте тамамлаусы класташтарыма : [шиғыр] // Әҙәби Башҡортостан. – 1950. – № 11. – Б. 38.

25. Ленин : [шиғыр] // Әҙәби Башҡортостан. – 1950. – № 2. – Б. 43–44.

1951

26. Һау бул, мәктәп ; Башҡала тураһында уйҙар ; «Һөймә мине, иркәм, әгәр ҙә һин...» : [шиғырҙар] // Әҙәби Башҡортостан. – 1951. – № 6. – Б. 24.

1953

27. Бәхет йылғаһы ; Йыр ; Минең шыршыларым : [шиғырҙар] // Йәш көстәр : [йәш яҙыусылар ижады] / төҙөүсеһе Ш. Биккол. – Өфө, 1953. – Б. 32–35.

28. Лирик шиғырҙар : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1953. – 26 окт. – Йөкм. : Әсәйем ҡулдары ; Бәләкәй дуҫтарым ; Саңғыла.

29. Тормошҡа юл : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1953. – 24 июль. – Йөкм. : Һынауҙарҙан һуң ; Тормошҡа юл ; Һау бул, Өфөм! ; Башҡала хаҡында уйҙар.

1954

30. Күҙҙәрең ; «Мин үҙемде бала кеүек тоям…» ; «Иҫендәлер ул көн…» ; Гейненән : [шиғырҙар] // Ленинсе. – 1954. – 18 июль.

31. Сәләм ғүмере ; Килмәнеңме? : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1954. – 2 июль.

32. Юрҙән : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1954. – 17 апр.

33. Әсәй – Рәсәй : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1954. – 15 март.

1955

34. Ҡәләмдәш дуҫыма ; Ҡайтыу ; Ут : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1955. – 25 дек.

35. Шаулай диңгеҙ : [шиғыр] // Ленинсе. – 1955. – 24 дек.

1956

36. Етемдәр әсәһе : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1956. – 1 апр.

37. Карлсруэләге судьяларға : (немец шағире Вальтер Странканан) : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1956. – 27 сент.

38. Күгәрсендәр : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1956. – 28 июль.

39. Ҡыш әкиәте : [шиғыр] // Ленинсе. – 1956. – 7 ғин.

40. Лирик шиғырҙар // Совет Башҡортостаны. – 1956. – 11 нояб. – Йөкм. : Скульптор булһам… ; Ҡурғаш шишмә ; Шағир : (Туҡай ҡәберендә

уйланыу) ; Күркәмлек ; Саған ; Онотмайым ; Ҡайғырғанда.

41. Таш сәскә ; Ҡайтыу ; Кәмәлә : [шиғырҙар] // Әҙәби Башҡортостан. – 1956. – № 5. – Б. 29.

1957

42. Лирик шиғырҙар // Совет Башҡортостаны. – 1957. – 2 авг.

1958

43. Көҙгө дәфтәрҙән : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1958. – 31 окт. – Йөкм. : Торналар ; Һуңғы япраҡ ; Ер менән күк ; Йырҙарым ; Ваҡыт ; Йөрәк хәтере.

44. Тыуған ер һәм һөйгән йәр ; Урал йөрәге : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1958. – 11 сент.

45. Яңы йыл йыры : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1958. – 1 ғин.

1961

46. Бәхет : [шиғыр] // Ленинсе. – 1961. – 26 авг.

47. Ғәҙәт : [шиғыр] // Һәнәк. – 1961. – № 23. – Б. 2.

1962

48. Диңгеҙ һүҙҙәре ; Диңгеҙ менән сабый ; Киләсәккә сәләм ; Көтөү ; Күләүлек : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1962. – № 5. – Б. 41.

49. Ер шауы : [шиғыр] // Ағиҙел. – 1962. – № 8. – Б. 61.

50. Кавказ : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1962. – 1 нояб.

51. Кеше ; Киләсәк ; Бәхет ; Һөйөнсө ; Ул ҡайтманы : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1962. – 3 июнь.

52. Тағы беҙҙеке! : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1962. – 14 авг.

53. Һөйләшә торғас… : [шиғыр] // Һәнәк. – 1962. – № 19. – Б. 5.

1963

54. Ауылдаштар ; Туған тауыштар ; Ҡырсын тал : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1963. – № 11. – Б. 53.

55. Бәйләнеш : [шиғыр] // Һәнәк. – 1963. – № 10. – Б. 7.

56. Гәрәбә ; Өлгө ; Улым йоҡлағанда : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1963. – 1 сент.

57. Зәңгәр яҙ : [шиғыр] // Ағиҙел. – 1963. – № 3. – Б. 4.

58. Йөҙ йәшәр Баймаҡҡа : [шиғыр] / соавторҙары М. Кәримов, Р. Сафин // Совет Башҡортостаны. – 1963. – 11 сент.

59. Кәңәш ; Байлыҡ ; Еҫтәр хаҡында ; Сәсеүгә төшкәндә ; Иртә ; Салауаттар : [шиғырҙар] // Ленинсе. – 1963. – 6 июнь.

60. Сәнғәт ; Көтөүсе : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1963. – № 5. – Б. 79–80.

61. Һағыш ; Бураҙналар ; Умартасы ; Маяҡ ; Шыршылар шатлығы : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1963. – 16 май.

1965

62. Уяныу : («Замана елдәре» шәлкеменән) : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1965. – 25 май.

63. Һандуғас таңы : [шиғыр] //Ағиҙел. – 1965. – № 1. – Б. 11–12.

1966

64. Башҡортостан ; Шүлгән йылға ; Ер моңо ; Оҡшамаған һүҙ ; Атай төҫө ; Һуңлаған ямғыр : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1966. – 2 дек.

65. Уйҙарым : [шиғыр] // Ленинсе. – 1966. – 22 окт.

66. Шағир : (Туҡай ҡәбере эргәһендә уйланыу) : [шиғыр] // Туҡай Башҡортостанда : иҫтәлектәр, шиғырҙар, хикәйәләр һәм мәҡәләләр / төҙөүсеһе, аңлатмалар биреүсе С. Сафуанов ; редакторы Ә. Харисов. – Өфө, 1966. – Б. 103–104.

1967

67. Болан ; Һуңғы күкрәү ; Ташландыҡ өй : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1967. – 3 сент.

68. Дуҫтарға ; Байлығым ; Шыршы ; Аҡҡош күлендә ; «Донъя бөгөн миңә ап-аҡ ҡына...» ; «Мин дә булмам бер көң, дуҫҡайҙарым…» : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1967. – № 12. – Б. 65–66.

69. Ҡарлуғас ; Юлда ; Хушлашҡанда ; Шәүлә ; Йондоҙҙар ; Ос һин, ҡошсоҡ ; Йыуаса : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1967. – 10 ғин.

70. Миләш-кәләш : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1967. – № 5. – Б. 57–58. – Йөкм. : «Баҫымсаҡ көҙ тәрән уйға сумған...» ; «Әллә ҡайҙарға ашҡынам...» ; «Ҡош телендәй генә хат көткәйнем...» ; «Тағы бер йыл шаулап үтеп китте...» ; «Ямғыр тымған. Ерҙән томан ҡалҡа...» ; «Күҙ алдымда һинең һүрәтең...» ; «Бәхетһеҙ итеп берәүҙе...»

71. Ураҡ менән сүкеш ; Әсәм ҡулдары ; Дан һиңә, дан – Башҡортостан! ; Сыйырсыҡ : [шиғырҙар] // Беҙҙең байрамдар : мәктәп үҙешмәкәр сәнғәт түңәрәктәре өсөн йырҙар, шиғырҙар, пьесалар / төҙөүсеһе А. Ғирфанов. – Өфө, 1967. – Б. 31, 41, 51, 68.

1968

72. Миләш-кәләш : [шиғырҙар] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1968. – № 12. – Б. 12–13. – Йөкм. : Ҡарағай ; «Баҫымсаҡ көҙ тәрән уйға сумған…» ; «Беләм: һине һөйөү – ул хыянат…» ; «Һинең менән бергә булған саҡта…» ; «Хөкөм итмә улай үҙ-үҙеңде…» ; «Тормош

булғас, булыр барыһы ла…» ; «Күпме ышанып мин, Күпме алдандым!..» ; Емерек өй ; «Шығыр-шығыр ҡыш та үтеп бара…» ; «Кәләшенә килгән кейәү егет…»

1970

73. Бабсаҡ менән Күҫәкби : [легенда] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1970. – № 8. – Б. 18–20.

1972

74. Йәй башы ; Әсәлек ; Сүл йыры ; Көҙ һағышы ; Билдәһеҙ ҡатын ; Ямғыр ; Ай бәпкәләре : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1972. – 23 июль.

75. Ҡалҡаным ; Әсәлек ; «Булһын һүҙем иҫерек тә…» ; Телефон мөхәббәте ; Көҙрәтеңде айныҡ тот : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1972. – 30 ғин.

76. Уҡ менән йыр : (Лонгфеллонан) ; Озимандия : (Шиллиҙән) ; Баллада : (Лермонтовтан) ; «Аһ, йәшәгем килә…» : (Блоктан) ; Емшән : (Майковтан) : [шиғырҙар] // Совет Башкортостаны. – 1972. – 24 дек.

77. Шиғриәт ; Шопен этюде ; Рәсүл Ғамзатовҡа ; Ҡашҡар ; Ут та илай… ; Урал урманы ; Йөрәгем ; Сабый йоҡоһо ; «Инде быйыл да мин яҙҙы күрһәм…» ; Түгел! ; «Һин – минең йәшлек менән…» ; Торналарға табынам ; Балан бешкәндә, балам иҫкә төшкәндә… ; Бурыл бейәне һуйғас ; Байтирәк ; Кем өсөн ни эсергә? ; Көҙ һағышы : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1972. – № 3. – Б. 58–61.

1975

78. Йондоҙ ҡашҡа : (яу хикәйәте) : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1975. – 22 февр.

79. Тал бөрөһө : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1975. – 1 март.

1976

80. Һөйөнсө ; Шыршылар шатлығы : [шиғырҙар] // Кеше матур эше менән : шиғырҙар / төҙөүсеһе Р. Шаммас ; рәссамы В. Воронин. – Өфө, 1976. – Б. 54–55.

1977

81. Ильич телмәрендәй ялҡынлы… : [шиғыр] // Пионер. – 1977. – № 11. – Б. 9.

1978

82. «Бер аяғың баҫһа бөгөнгөгә…» ; «Был юлдарҙы инде күпме үттем…» ; «Инде быйыл да мин яҙҙы күрһәм…» ; «Тал-тирәктәр, ташҡын Иҙел кисеп…» ; «Төтәп ята үрттәр…» ; «Муйылдар, муйылдар, муйылдар…» ; «Мин йәшәрәм, йәшен йәшнәгәндә…» ; Йәй башы ; Көҙ нағышы ; Тәүге ҡар ; Аҡылға ултырыу ; Ҡушҡайын ; «Һинең алда тамсы ғәйебем юҡ…» ; «Бәхетһеҙ итеп берәүҙе…» ; «Беләм: һине һөйөү – ул хыянат…» ; Өс көй : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1978. – № 2. – Б. 52–55.

83. Бына минең тыуған ер был : [шиғыр] // Йырым минең – Башҡортостан : шиғырҙар. – Өфө, 1978. – Б. 84.

84. Йөҙөк ҡашы ; Стәрлетамаҡ ; Ут илауы ; Хөкөм ; «Һинең менән бергә булған саҡта…» ; «Шул тиклем дә һөйә алыр икән…» ; «Бер баҡсала көнгә бағып…» : [шиғырҙар] / шиғырҙарҙы баҫырға әҙерләүсе Н. Ғарипова // Совет Башҡортостаны. – 1978. – 8 февр.

85. Кәмәлә: класташ дуҫтарыма : [шиғыр] // Һинең комсомол билетең : башҡорт шағирҙәренең комсомолия хаҡындағы шиғырҙары / төҙөүсеһе Ҡ. Аралбаев. – Өфө, 1978. – Б. 74–75.

86. «Эй һайрай ҙа һүң был һабантурғай…» ; Туған тел ; Ҡолонсаҡ ; Тимер юл ; Заман һынауы ; «Көнләшмәсе бик һаҡ кешеләрҙән…» ; Өлгө ; Сәсеүгә төшкәндә ; Умырзая йыры ; «Күҙ бәйләнә. Төшә киске эңер…» ; Тубырсыҡ ; «Донъя зәңғәр, донъя шундай зәңгәр…» ; «Теләһәк тә барыһын оноторға…» ; Ҡырсын тал ; «Таң әтәстәре ҡысҡыра…» ; «Бер йән инек, бергә көлгән инек…» ; Һүҙем бар ; Ғүмер ; Сыңрау торна ; Осоу ; Тағы беҙҙекеләр ; «Сыйырсыҡтар ҡайтты яҙ артмаҡлап…» ; Өндәшмәү ; «Мин яратам ғашиҡтәрҙе…» ; «Көнләмә һин мине үткәндәрҙән…» ; «Хәтеремдә ул төн, хәтеремдә…» ; Диңгеҙ һүҙҙәре ; Ырғыҙ ҡыҙы ; Тирмәнсе ; «Мин китермен, һин ҡалырһың…» ; Ил таяғы ; Шопен этюде ; Һөйөнсө ; «Һандуғас һайраған була…» ; Йыуаса ; «Бәхет – һәр саҡ һуңлап килер ҡунаҡ…» ; Гәрәбә ; Миләш-кәләш ; Болан : [шиғырҙар] // Тәлгәштәр : [шиғырҙар]. – Өфө, 1978. – Б. 49–96.

1979

87. «Был юлдарҙы инде күпме үттем…» ; Йәй башы ; Бөркөт ; Ҡушҡайын ; «Бүлмәндәге һәр нәмәгә сәләм…» ; «Көтмәгәндә миңә үҙ исемем…» ; «Шиғыр кеүек булһын һәр тормошоң…» : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1979. – 27 май.

1980

88. «Ебәрҙем дә атты күк үләнгә…» ; «Шундай аяҙ, күм-күк йөҙө…» ; «Шайтан һымаҡ шашып йәшәйем мин» ; Ил тойғоһо ; Кеше ; «Тормош – бәйге!..» ; «Мин төшөмдә үлгәнмен дә, имеш…» ; Йөк аты ; «Тәүге һөйөү ниндәй тетрәткес һуң…» ; «Таң – һарғайған һайын – һағышлыраҡ…» ; «Мин бер тауышбула алһам ине…» : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1980. – № 2. – Б. 59–61.

89. Ильич телмәрендәй ялҡынлы : [шиғыр] // Алмаш : шиғырҙар, хикәйәләр. – Өфө, 1980. – Б. 24.

90. Йөрүҙән ; Һабантурғай : [шиғырҙар] // Ғәзиз ерем : шиғырҙар, хикәйәләр, очерктар. – Өфө, 1980. – Б. 23–24, 91.

91. Яңы Янғантау ; Сәбәп ; Бюрократ ; Әрәм тамаҡ ; Ялҡау сыҡһа ; Тел бәләһе : [шиғырҙар] // Һәнәк. – 1980. – № 15. – Б. 7.

1981

92. Утлы кисеү ; Тормошҡа аяҡ баҫыусыға ; Яңғыҙлыҡ ; «Киләсәгем! Ас һин ишегеңдә!..» ; «Йәнем һөймәй кешеләргә…» ; Есенингә ; «Инәкәйем, мин алдараҡ китһәм…» ; «Йөрүҙәндә берәү һыу төшә…» ; Сабый илауы ; «Һау-сәләмәт үҙем, һис үпкәм юҡ…» ; Иренмәгеҙ, ирҙәр : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1981. – № 4. – Б. 105–108.

93. «Һабантурғай, һабантурғай…» ; «Һин донъяны танып белмәгәндә…» ; Ағыла болоттар ; Ҡайын еләге ; «Йылдар үткәс, онотолоп бөткәс…» ; «Төҫө ҡасҡан. Һары бурьяҡ баҫҡан…» ; «Ҡындан һурҙы берәү ҡылысын…» ; Ваҡыт : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1981. – 11 ғин.

1982

94. Байраҡ ; Әсәй-Рәсәй ; Туған тел ; Һабантурғай ; Сәсеүгә төшкәндә ; Үләндәр ; Һандуғас таңы ; Сабый илауы ; Утлы кисеү : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1982. – № 2. – Б. 108–110.

95. Бәйге ; Яңғыҙлыҡ ; Иренмәгеҙ, ирҙәр ; «Тормош үҙе – тотош бер йыйылыш…» : [шиғырҙар] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1982. – № 2. – Б. 18.

96. Ғүмер ; Тубырсыҡ ; Кеше ; Урал йөрәге : [шиғырҙар] // Башҡортостан пионеры. – 1982. – 12 февр.

97. Ер-һорнай ; Тормошҡа юл ; Туған тел ; Ҡояшлы ямғыр ; Кеше : [шиғырҙар] // Үҫмер : шиғырҙар, хикәйәләр, очерктар, әҫәрҙәрҙән өҙөктәр, мәҡәләләр / төҙөүсеһе Р. Ниғмәтуллин. – Өфө, 1982. – Б. 142, 185–186, 193, 283, 300.

98. Йүрүҙән ; Арыш икмәге : [шиғырҙар] // Ленинсы. – 1982. – 11 февр.

99. Салауат батыр : (Сосланбәк Тавасиевтең Салауат һәйкәленә) : [шиғыр] // Мәңге бергә : шиғырҙар, поэмалар / төҙөүсеһе Х. Биҡколов. – Өфө, 1982. – Б. 28–30.

100. Таш сәскә : [шиғыр] // Пионер. – 1982. – № 2. – Б. 23.

101. Туған тел : [шиғыр] // Ленинсы. – 1982. – 22 июль.

102. Тәүге һөйөү ; «Тулҡынлана, шаулай аҡ ҡайын…» ; «Һинең алда тамсы ғәйебем юҡ…» ; «Ауыр булыр һиңә минең менән…» ; «Беләм, миңә яҙмышыңды бәйләү…» ; «Тал сыбыҡтай һомғол буй-һыныңды…» ; «Иңбашыңа төлкө яға түгел…» : [шиғырҙар] // Мөхәббәт китабы : шиғырҙар / төҙөүсеһе Ғ. Байбурин. – Өфө, 1982. – Б. 75–80.

103. Ураҡ менән Сүкеш : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1982. – 23 июль.

1983

104. «Тыңлап таңға ҡалған тел…» ; «Булыр бала бишектән…» ; «Була алһам ине моңло ҡурай…» ; Ташҡын ; «Бөтә бейеклектән бейек…» ; «Сәскәләрҙе буяу кәрәкмәй һис…» ; «Ул шағир бит! Бының өсөн уны…» ; «Оҙаҡ тыңлап торҙом сыйырсыҡты…» ; «Әгәр миңә ышанаһың икән…» ; «Ләкин минең…» : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1983. – 29 дек.

1984

105. Хаттар : [поэманан өҙөк] // Совет Башҡортостаны. – 1984. – 3 окт.

1985

106. Интегралдар поэмаһы // Ағиҙел. – 1985. – № 8. – Б. 83–84.

107. Ҡояшлы ямғыр : [шиғыр] // Үҫмер : шиғырҙар, хикәйәләр, очерктар, мәҡәләләр, афоризмдар, мәҡәлдәр, һәм әйтемдәр / төҙөүсеһе Р. Ниғмәтуллин. – Өфө, 1985. – 2-се китап. – Б. 215.

108. «Ниндәй һуң мин?..»; «Бейешәләр үләнкәйҙәр…» ; «Ҡап-ҡара ер, ап-ҡара ер…» ; «Эй һылыуҙар, һылыуҙар…» ; «Тәүге һөйөү ниндәй тетрәткес һуң!..» ; «Яттым бер көн тыуған Ҡаратауҙың…» ; «Осоп үттем һинең баш осондан..» ; «Шәүләһенән кеше айырыламы?..» ; «Йырың, тыуғас, үлмәһен...» : [шиғырҙар] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1985. – № 2. – Б. 12–13.

1986

109. Шағир : (Туҡай ҡәбере эргәһендә уйланыу) : [шиғыр] // Туҡай Ғ. Шиғырҙар һәм поэмалар. – Өфө, 1986. – Б. 188.

1987

110. Байраҡ ; Таш сәскә ; Ҡыш булғас ; Сыйырсыҡ һөйөнөсө ; Иртә : [шиғырҙар] // Балалар әҙәбиәте антологияһы / төҙөүсеһе С. Әлибаев. – Өфө, 1987. – 2-се китап. – Б. 241–243.

111. Кеше ; Тормош ; Матурлыҡ ; Ҡыш ҡылдары ; Утлы кисеү ; Баҫылмағандарҙан ; Яҙылмаған шиғыр ; Есенинға ; «Тормош үҙе – тоташ бер йыйылыш…» ; «Иҫтә әле: көндө төнгә ялғап…» ; «Зарланмайым заманыма…» ; «Тибә-тибә лә бер

туҡтай йөрәк…» ; «Әллә ҡалай балҡып китте донъя…» ; «Осрашты ла үкһеҙ күңелебеҙ…» : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1987. – № 2. – Б. 79–81.

112. Киләсәк менән осрашыу : [шиғыр] // Ленинсы. – 1987. – 17 нояб.

113. Табыныу : [поэма] // Ағиҙел. – 1987. – № 12. – Б. 77 ; Ленинсы. – 1987. – 17 нояб.

1988

114. Мәңгелек моң торһон саҡырып : [шиғырҙар] / Н. Ғарипова әҙерләне // Совет Башҡортостаны. – 1988. – 18 февр. – Йөкм. : Ер улына ; Шағир штаты ; «Ата аҡылын тотмаған…» ; Мәңгелек моң ; «Мөмкинлегем булһа, бөгөндән…» ; «Ниндәй ваҡ беҙ, ниндәй ҡот оскос ваҡ…» ; «Һөйөү үтте. Дуҫтар китте…» ; «Ҡорбанына ташланырға торған…» ; «Үҙең нисек, һүҙең дә бит шулай…».

115. «Әй, билдәһеҙ ҡатын! Был донъяға…» : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1988. – 8 март.

1989

116. Аманат : (ҡобайыр) : [Жәлил Кейекбаевҡа арналған] // Жәлил Кейекбаев тураһында иҫтәлектәр / төҙөүселәре: Ә. Вахитов, Ә. Әминев. – Өфө, 1989. – Б. 174–177.

117. Йөрәктәргә ингән туған тел : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1989. – 12 февр.

118. Тирмәнсе ; М. Кәримгә : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1989. – № 10. – Б. 3–4.

119. Урал йәрәге : [шиғыр] // Башҡортостан пионеры. – 1989. – 22 март.

120. Хат ташыусы : [шиғыр] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1989. – № 4. – Б. 13.

121. «Яңы йылым – …» : [шиғыр] // Совет Башҡортостаны. – 1989. – 1 ғин.

1990

122. Ҡармаҡ ; Ишәй менән Ҡушай ; Алтын ит ; Ялҡау сыҡһа ; Яңы Янғантау ; Утын – батыр ; Ҡыҙ урлау ; Тартай теленән : [шиғырҙар] // Совет Башҡортостаны. – 1990. – 13 февр.

123. Туған тел : [шиғыр] // Йәшлек. – 1990. – 25 окт.

124. «Шиғырҙарым – яугир күҙ нурҙарым…» : [шиғыр] // Башҡортостан. – 1990. – 8 нояб.

125. Яңы йыл йыры : [шиғыр] // Башҡортостан пионеры. – 1990. – 19 дек.

1991

126. Аманат : [ҡобайыр] // Аманат. – 1991. – № 4. – Тышлыҡта.

127. «Ҡулымда таш…» ; «Берәү йөрөй ил булһын тип…» ; «Яла яғыр тотош бер…» ; «Һин бит үҙең обком миңә…» ; «Мин барыбер һиңә…» : [шиғырҙар] // Йәшлек. – 1991. – 12 февр.

128. «Мин кешене һөйҙөм кескәй саҡтан…» ; «Был кешелек ҡайҙа бара һуң ул!..» ; «Ниңә мине көтөү ҡаршыларға…» ; «Бына инде мин дә үлдем бит…» ; Алырымҡош менән Бирмәмҡош ; «Ниндәй һылыуҡайһың, тиһең. Эйе!..» ; «Бер ҡасан да шағир булғаным юҡ…» ; Дон Кихот ; Урланған йыр : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1991. – № 9. – Б. 81–84.

129. Сабый илауы : [шиғыр] // Йәншишмә. – 1991. – 31 май.

130. Туған тел : [шиғыр] // Йәшлек. – 1991. – 1 ғин.

131. Үлем ; Һынау ; Ер елә ; Х. Туфанға ; «Беҙ киләбеҙ дүртәүләп…» ; «Һин янғанда, дуҫың янмаһа…» ; «Илендәге һәр ни телгә килә…» : [шиғырҙар] // Башҡортостан. – 1991. – 15 июнь.

1992

132. «Бирсе түҙем хоҙай үҙең…» ; «Донъя ҡалай ҡыҙыҡ һиңә, ҡыҙым…» ; Төшөм ; Ҡандала ; «Көслөк менән тел булмаҫ…» ; «Яңы дуҫтар артҡан һайын…» ; Ай арбаһы ; Хәйерле иртә (Есениндән) ; «Үҙ ҡолағым минең үҙемә таң…» ; Улыма : [шиғырҙар] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1992. – № 2. – Б. 6–7.

133. Бөткөһөҙ бер йомғаҡ һымаҡ… : [шиғырҙар] // Йәншишмә. – 1992. – 12 февр. – Йөкм. : «Ахмаҡ уйҙар килә башҡа…» ; «Шулай ғүмер һөрҙөм…» ; «Ғүмеремдә һалдат булманым…» ; «Ҡоралайым минең, ҡоралайым…» ; «Әллә мин бик иртә тыуғанмынмы…»

134. Гөлнарҙың етеһе ; Ҡыш : [шиғырҙар] // Аҡбуҙат. – 1992. – № 8. – Б. 3.

135. Ғәҙәт ; Иңкеш ; Суртан язаһы ; Кем өсөн ни эсергә? : [шиғырҙар] // Һәнәк. — 1992. — № 2. — Б. 10.

136. «Иң бөйөк һүҙ әле әйтелмәгән…» : [шиғыр] // Йәшлек. – 1992. – 11 февр.

137. «Тел тыуҙырған халҡым – бөйөк бер тел!..» ; Алырымҡош менән Бирмәмҡош ; «Ҡасандыр бер башҡорт иле…» ; Ҡыҙ тыуғас ; «Мин диңгеҙҙең оло зәңгәр шарын…» ; «Тағы ҡайттым тыуған өйөмә мин…» : [шиғырҙар] // Башҡортостан. – 1992. – 12 февр.

138. Уҡытыусы. Мәрйәм апайға : [шиғыр] // Йәшлек. – 1992. – 21 март.

139. «Үлтермәсе минең шиғырҙарҙы…» ; «Мин бит һинең һиртмә-бишегеңдә…» ; «Йөҙөп сыҡты ла Ай күк күленә…» : [шиғырҙар] // Йәшлек. – 1992. – 13 февр.

140. «Үткәндәргә үрт һалмағыҙ…» : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – 1992. – № 2. – Б. 86–90. – Йөкм. : «Ахмаҡ уйҙар килә башҡа…» ; «Байлығым һин, изге һөнәрем…» ; «Шиғырҙы күпме яҙҙым…» ; «Шулай

ғүмер һөрҙөм…» ; Ахилл үксәһе ; Ҡандала ; «Ғүмеремдә һалдат булманым…» ; «Ингән саҡта иртән мин бүлмәңә…» ; Һыуһылыу ; «Ҡоралайым минең, ҡоралайым…» ; «Их, йәшәйһе килде ел уйнатып…» ; «Йөрүҙәнкәй – һылыуҡай…» ; «Ултермәсе минең шиғырҙарҙы…» ; «Ямғыр ебе арҡау ебе кеүек…» ; Яҙ көтөү ; «Әллә мин бик иртә тыуғанмынмы…» ; «Ниңәлер мин ҡурҡам осрашыуҙан…» ; «Бирсе түҙем, хоҙай үҙең…» ; «Үткәндәргә үрт һалмағыҙ…» ; «Көслөк менән тел бүлмаҫ…» ; «Ата аҡылын тотмаған…»

1993

141. Тәүге сәскә : [шиғыр] // Йәшлек. – 1993. – 6 март.

1994

142. Ҡыш бабай : [шиғыр] // Аманат. – 1994. – № 1. – Б. 11.

143. «Мин халҡымдың сәскә күңеленән…» : [шиғыр] // Башҡортостан. – 1994. – 13 май.

144. Туған тел : [шиғыр] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1994. – № 10. – Б. 6.

145. Умырзая йыры : [шиғыр] // Ватан (Башҡортостан» гәзите ҡушымтаһы). – 1994. – 29 апр.

146. «Һай, Салауат, Салауат!» : [шиғыр] // Аманат. – 1994. – № 6. – Б. 8.

1995

147. «Аҡһаҡалдар соғоллоғо – Салауат…» : [шиғыр] // Йәшлек. – 1995. – 17 июнь.

148. Бәйге ; Ҡан менән дан ; Салауатым : [шиғырҙар] // Аманат. – 1995. – № 6. – Б. 17.

149. Есенинға ; Әсә : [шиғырҙар] // Башҡортостан. – 1995. – 3 окт.

1996

150. «Иң бөйөк һүҙ әле әйтелмәгән…» : [шиғыр] // Йәшлек. – 1996. – 15 авг.

151. Ҡантүш турғайҙар : [шиғыр] // Башҡортостан. – 1996. – 23 март.

152. «Ниндәй матур ҡатын-ҡыҙ тәне…» : [шиғыр] // Йәшлек. – 1996. – 7 март.

153. Стәрлетамаҡ : [шиғыр] // Йәшлек. – 1996. – 23 май.

154. Ташҡын : [шиғыр] // Башҡортостан. – 1996. – 4 апр.

155. «Үтте лә китте йәшлегем…» : [шиғыр] // Башҡортостан. – 1996. – 24 февр.

156. Шағир : [шиғыр] // Башҡортостан. – 1996. – 25 апр. ; Йәншишмә. – 1996. – 24 апр.

1997

157. «Беләм: һине һөйөү – ул хыянат…» : [шиғыр] // Шоңҡар. – 1997. – № 3. – Б. 13.

158. Бешексе : [шиғыр] // Йәшлек. – 1997. – 12 июль.

159. «Иң бөйөк һүҙ әйтелмәгән…» : [шиғыр] // Йәшлек. – 1997. – 15 март.

160. «Көнләмә һин мине үткәндәрҙән…» ; «Осоп үттем һинең баш осондан…» ; «Беләм, миңә яҙмышынды бәйләү…» ; «Бәхет – һәр саҡ һуңлап килер ҡунаҡ…» : [шиғырҙар] // Мөхәббәтнамә : дастандар, шиғырҙар. – Өфө, 1997. – Б. 78–79.

161. «Көнләшмәсе бик һаҡ кешеләрҙән…» : [шиғыр] // Башҡортостан. – 1997. – 21 июнь.

162. Ҡаруанһарай ; Ай арбаһы ; Был донъяла мине аптыратҡан ; Төн менән көн ; «Сығып китер инем сәфәргә…» : [шиғырҙар] // Башҡортостан. – 1997. – 12 февр.

163. Табыныу : [шиғыр] // Йәшлек. – 1997. – 30 окт.

164. Тыуған илем – изге ерем ; Уйҙарым ; Туған тел ; Аманат : [ҡобайыр, ҡобайырҙан өҙөк һәм шиғырҙар] // Фазлыева Ф. Уралым – тыуған төйәгем : методик ҡулланма. – Өфө, 1997. – Б. 46–48, 103–104.

1998

165. Ҡашҡар : [Р. Бикбаевҡа арналған шиғыр] // Йәшлек. – 1998. – 10 дек.

166. Өфө вокзалы : [шиғыр] // Ағиҙел. – 1998. – № 12. – Б. 31.

167. «Һай, Салауат, Салауат!» : [шиғыр] // Йәншишмә. – 1998. – 17 июнь.

168. Әсәлек : [шиғыр] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1998. – № 3. – Б. 2.

169. «Яҙ елдәре тәңде иркәләһә…» : [шиғыр] // Йәшлек. – 1998. – 30 апр.

1999

170. «Иң бөйөк һүҙ әйтелмәгән…» : [шиғыр] // Йәшлек. – 1999. – 18 февр.

171. Көҙ нағышы : [шиғыр] // Йәшлек. – 1999. – 30 сент.

172. Туған тел : [шиғыр] // Аҡбуҙат. – 1999. – № 7. – Б. 7.

173. «Һай, Салауат, Салауат!..» : [шиғыр] // Йәшлек. – 1999. – 19 июнь.

174. Һау бул, Өфөм! : [шиғыр] // Шоңҡар. – 1999. – № 3. – Б. 5.

2000

175. Карауанһарай : [шиғырҙар] // Ватандаш. – 2000. – № 7. – Б. 56–59. – Йөкм. : Ай арбаһы ; Төн менән көн ; Сираттар.

176. Салауат батыр : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2000. – 26 сент.

177. Туған тел : [шиғыр] // Ағиҙел. – 2000. – № 5. – Тышлыҡта.

2001

178. Башҡортостан : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2001. – 10 окт.

179. Табыныу : [поэманан өҙөк] // Йәшлек. – 2001. – 30 окт.

180. Туған тел ; Урал йөрәге : (хикәйәт) ; «Шиғырым, һин әрем тәмәйткән…» ; Йырҙарыма ҡайтам ; Төштәр ; «Бәлки, керләнеп тә бөтөрмөн мин…» ; Табыныу. 1937 : (поэма) ; Аманат : (ҡобайыр) ; «Киләсәгем! Ас һин ишегенде!..» ; Салауат батыр : [шиғырҙар] // Башҡорт шиғриәте антологияһы. Быуаттар тауышы – Өфө, 2001. – Б. 508–514.

181. Ырғыҙ буйы : [шиғыр] // Йәшлек. – 2001. – 13 сент.

2002

182. Был Шаһанәм әллә үҙеме?.. : [шиғырҙар] // Ағиҙел. – № 2. – Б. 5–8. – Йөкм. : «Ниңә микән мең дә бер төн түгел…» ; «Нисек итеп һине уйламаҫҡа?..» ; «Шәүләһеме әллә Шаһанәмдең...» ; Ут хаҡында йыр ; Һоҡланыу ; «Күҙ бәйләнә. Төшә киске эңер...» ; Ғүмер бөтөп, тупраҡ ситкә яҙып... ; «Эй, һайрай ҙа һуң был һабантурғай...»

183. Туған тел : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2002. – 12 февр.

2003

184. Салауат батыр ; Һай, һай, Салауат! : [шиғырҙар] // Кәримова Ә. Салауат батыр – ил күрке. – Өфө, 2003. – Б. 96–98, 105–106.

185. Юлдар : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2003. – 10 ғин.

2004

186. Салауат батыр : [шиғыр] // Ватандаш. – 2004. – № 6. – Б. 7.

187. Тыуған илдең даны – Салауат : [шиғыр] // Аҡбуҙат. – 2004. – № 1. – Б. 7.

188. «Һай, Салауат, Салауат!..» ; Салауат батыр ; «Тыуған ҡырҙар! Тыуған ҡаяларым!..» : [шиғырҙар] // Ил батыры Салауат = Родины батыр Салават = Ил батыры Салават : шиғырҙар, хикәйәләр, әҫәрҙәрҙән өҙөктәр, халыҡ ижады / төҙөүсеһе Д. Мырҙаҡаева. – Өфө, 2004. – Б. 25–28.

2005

189. Аманат ; Туған тел ; Йөрәктәргә ингән туған тел ; Тел ; Диңгеҙ һүҙҙәре ; Улым Салауатҡа : [шиғырҙар] // Халҡым теле – хаҡлыҡ теле. – Өфө, 2005. – Б. 39–49.

190. Йөрәгем : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2005. – 15 апр.

2006

191. Шағир : Ғ. Туҡай ҡәбере эргәһендә уйланыу : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2006. – 4 май.

192. «Шиғырым, һин әрем тәмәйткән…» : [шиғыр] // Ағиҙел. – 2006. – № 7. – Б. 64.

2007

193. Салауат батыр : [шиғыр] // Аманат. – 2007. – № 2. – Б. 7.

194. Суртан яраһы ; Иңкеш ; Ғәҙәт : [шиғырҙар] // Һәнәк. – 2007. – № 2. – Б. 4.

195. Хуш еҫле бер кәрәҙ ҡоямын : [шиғырҙар] // Башҡортостан. – 2007. – 10 февр. – Йөкм. : Туған тел ; Әсәм ҡулдары ; Тыуған көн ; Ҡурай ; Салауат батыр.

196. Әсәй – Рәсәй : [шиғыр] // Шоңҡар. – 2007. – № 6. – Б. 1.

2008

197. Арыш икмәге ; Һабантурғай ; «Мин дә булмам бер көн, дуҫкайҙарым...» : [шиғырҙар] // Из века в век : башкирская поэзия / [составитель Р. Т. Бикбаев и др.]. – Москва, 2008. – С. 226, 228, 230. – (Поэзия народов кириллической азбуки).

198. Йәшенле йәшлек : [хикәйә] // Йәшлек. – 2008. – 1, 5, 10 апр.

199. Мәскәүле һыбай : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2008. – 25 сент.

200. Туған тел : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2008. – 10 окт.

2009

201. Йырҙарыма ҡайтам ; Шағир ; Дон-Кихот ; Батырша ; Интегралдар поэмахы ; Табыныу ; Туған тел ; Урал йөрәге ; Аманат ; Уйҙарым ; «Кеше ғүмере һуң күпме генә?..» ; Халҡым хаҡында ; Һағыш ; Ялан сәскәләре ; Ҡантүш турғайҙар ; Бәхет ; Арыш икмәге ; Именлек һөрәне ; Салауат батыр ; Ил тойғоһо ; Яуаплылыҡ ; Алғы һыҙыҡ ; Ғүмер ; Киләсәк ; Һабантурғай ; Ҡурай : [шиғырҙар] // Мостай Кәрим, Рәми Ғарипов, Рауил Бикбаев : Башҡортостандың халыҡ шағирҙары / төҙөүсеһе И. Ә. Шарапов. – Өфө, 2009. – Б. 118–156.

202. Тубырсыҡ : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2009. – 23 ғин., 6 март.

203. Һай, Салауат, Салауат! : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2009. – 11 июнь.

2010

204. Көрәк : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2010. – 11 дек.

205. «Мин халҡымдың сәскә күңеленән…» ; Салауат батыр : [шиғырҙар] // Ҡот килтерһен илгә Ҡоролтай! = Мир и счастье несет Курултай! : [шиғырҙар] / төҙөүселәре Ҡ. Ә. Аралбаев, И. Л. Кинйәбулатов. – Өфө, 2010. – Б. 40–43.

206. Табыныу 1937 : [поэма] // Киске Өфө. – 2010. – 27 февр. – 5 март (№ 9). – Б. 11.

207. «Уйнайһың һин уйынсығың менән…» : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2010. – 6 май. – («Тубырсык» кискәйҙәр өсөн ҡушымтаһы, № 1).

208. Урал йөрәге ; Туған тел : [хикәйәт, шиғыр] // Республикам минең, Башҡортостан! = Республика моя, Башкортостан! – Өфө, 2010. – Б. 81, 114.

209. «…Халҡым теле миңә – хаҡлыҡ теле…» : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2010. – 1 июнь.

2011

210. Аҡмуллаға : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2011. – 19 март.

211. «Уйнайһың һин уйынсығың менән...» : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2011. – 10 дек.

212. Яҙғы йыр : [шиғыр] // Миҙгелдәр балҡышы = Времена года : шиғырҙар / төҙөүсеһе Р. Зәйтүнова ; рәссамы З. Кәримова. – Өфө, 2011. – Б. 6–7.

2012

213. «Бәлки, керләнеп тә бөтөрмөн мин…» : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2012. – 9 февр.

214. Бюрократ ; Исемен әйтмәйенсә ; Ғәҙәт ; Тормошсан әҙип : [шиғырҙар] // Һәнәк. – 2012. – № 2. – Б. 16.

215. «Киләсәгем! Ас һин ишегеңдә!..» : [шиғырҙар] // Йәшлек. – 2012. – 10 февр. – Б. 8–9. – Өөкм. : «Таң ҡыйыла, көмөш Сулпан ҡалҡа…» ; «Шиғырым, һин әрем тәме әйткән…» ; «Ниндәй яҡын миңә йәшәй белмәгәндәр…» ; «Иң бөйөк һүҙ әйтелмәгән...» ; «Ниндәй шыҡһыҙ, һалҡын һары таң...» ; «Ҡыҙ хәтере ҡыҫҡа, онотмай тик...» ; «Юҡ, намыҫты данға...» ; «− Киләсәгем! Ас һин ишегеңдә!..» ; «Бәхет − һәр саҡ һуңлап килер...» ; «Яҙ елдәре тәңде иркәләһә...» ; Февраль. Буран.

216. Сабый саҡ иҫтәлектәре // Аҡбуҙат. – 2012. – № 2. – Б.1.

217. Таш сәскә ; Ҡыш булғас ; Сыйырсыҡ һөйөнөсө ; Иртә ; Һабантурғай : [шиғырҙар] // Балалар әҙәбиәте антологияһы = Антология детской литературы. – Өфө, 2012. – Б. 294–295.

218. Шағир : (Туҡай ҡәбере эргәһендә уйланыу) : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2012. – 16 май.

219. Шофер : (Юл йыры) // Башҡортостан. – 2012. – 13 ғин.

220. Әнүргә : [Әнүр Вахитовҡа арналған шиғыр] // Әнүр Вахитов тураһында хәтирәләр / төҙөүсеһе, нәшергә әҙерләүсе һәм баш һүҙ авторы Ә. Әминев. – Өфө, 2012. – Б. 214.

2013

221. Бер ҡыл : [шиғыр] // Киске Өфө. – 2013. – 20–26 июль (№ 29). – Б. 1.

222. Ҡала тауҙар : [археолог Нияз Мәжитовҡа арналған шиғыр] // Киске Өфө. – 2013. – 9–15 нояб. (№ 45). – Б. 16.

223. Ҡарлуғас : [Баязит Бикбаевҡа арналған шиғыр] // Бикбай Б. Тормошо һәм ижады : китап-альбом. – Өфө, 2011. – Б. 94.

224. Сарсау : [шиғыр] // Башҡортостан ҡыҙы. – 2013. – № 2. – Б. 3.

2014

225. Башҡорт теле : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2014. – 19 февр.

226. «Көтмәгәндә шундай ҡыҙҙар осрай...» : [шиғыр] // Ағиҙел. – 2014. – № 3. – Тышлыҡтың 3-се б.

227. Салауат батыр : [шиғыр] // Бөйөк Салауат = Великий Салават : [йыйынтыҡ] / [төҙөүсеһе Ғ. А. Хисамов. – Өфө, 2014. – Б. 87–89.

2015

228. Егерме йыл үткәс… : [шиғыр] // Йәшәү хаҡында = Во имя жизни = Яшәү хакында : очерктар, хикәйәләр, шиғырҙар / төҙөүселәр Ф. Ғ. Ноғоманова, Э. Ә. Яҡупова, Г. М. Абдуллина. – Өфө, 2015. – Б. 343–344.

2016

229. Төштәр : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2016. – 12 ғин.

2017

230. Көтмәгәндә шундай ҡыҙҙар осрай... : [шиғыр] // Аманат. – 2017. – № 2. – Б. 22.

231. Ҡурғаш шишмә : «Совет Башҡортостаны» гәзитендә бергә эшләгән иптәштәргә арнайым : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2017. – 31 окт.

232. «Мин алырмын, ғәҙеллекте яҡлап, ҡәләмемде, манып ҡаныма...» : [шиғырҙар] // Йәшлек. – 2017. – 10 февр. – Б. 11. – Йөкм. : «Мин дә булмам

көн, дуҫкайҙарым…» ; Атай алтыны ; «Юҡ, инәкәй, мин хыялый түгел…» ; «Ниңә мине көтөү ҡаршыларға…» ; «Бәхет – һәр саҡ һуңлап килер ҡунаҡ...» ; «Яңы дуҫтар арткан һайын…»

233. Туған тел : [шиғыр] // Ағиҙел. – 2017. – № 11. – Б. 6 ; Башҡортостан. – 2017. – 6 сент.

234. Туған тел ; Бала булып булмай, тик бала саҡ... : [шиғырҙар] // Аманат. – 2017. – № 2. – Тышлыҡтың 2-се б.

235. «Һүндермәйек йәндә яу ҡомарын...» : [шиғырҙар] // Ватандаш. – 2017. – № 2. – Б. 96–100. – Йөкм. : Тыуған көн ; Теләк ; «Зәңгәр күҙле бер әкиәт һин миңә...» ; Ҡыш ҡылдары ; «Әйтелмәгән борсолоу мин…» ; «Мин дә булмам бер көн, дуҫкайҙарым…» ; «Әллә ҡалай балҡып китте донъя…» ; Ил тойғоһо ; «Юҡ, йөрәгем, таш түгелһең әле…» ; «Күптән көлгәнем юҡ ине шулай…» ; Кеше ; «Иң бөйөк һүҙ әле әйтелмәгән…» ; Миләш-кәләш ; «Халҡым тел тыуҙырған…» ; Яу яланы ; «Бәлки, минең һуңғы һөйөүҙер был...»

2018

236. Урал йөрәге : (хиҡәйәт) ; Табыныу : (поэма) ; Уйҙарым : (ҡобайыр) ; Аманат : (ҡобайыр) ; Салауат батыр ; Ҡурай ; Туған тел ; «Бәлки, керләнеп тә бөтөрмөн мин...» ; «Киләсәгем! Ас һин ишегенде!..» ; Әсәм ҡулдары ; Тыуған ер һәм һөйгән йәр ; Дан һиңә, дан Башҡортостан! ; Һабантурғай ; Кәкүк ; «Бәхет – һәр саҡ һуңлап килер ҡунаҡ...» ; Шиғриәт ; Кеше ; Һүҙем бар ; Февраль бураны : [шиғырҙар, хикәйәттәр, ҡобайырҙар] // Аҫыл ынйылар кәрәҙе : шиғырҙар, поэмалар / [төҙөүселәре: З. Ш. Ҡарабаева, Э. А. Якупова]. – Өфө, 2018. – Б. 88–106.

237. Урал урманы : Әхмәт Лотфуллинға : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2018. – 2 февр.

238. «Һеҙ пар килгәс, беҙ ҙә килдек...» : [шиғыр] // Шоңҡар. – 2018. – № 3. – Тышлыҡтың 2-се б.

2019

239. Башҡортостан : [шиғыр] // Ағиҙел. – 2019. – № 2. – Б. 7.

240. Ил тойғоһо : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2019. – 13 февр.

2020

241. Киләсәгем, ас һин ишегеңде!.. : [шиғырҙар] // Башҡортостан. – 2020. – 11 февр. – Йөкм. : «Әйтелмәгән борсолоу мин…» ; «Көтмәгәндә шундай ҡыҙҙар осрай…» ; Һынау ; Һуңлаған ямғыр; «Ни ғәләмәт шашып йәшәйем мин…» ; «Киләсәгем! Ас һин ишегеңде!..» ; Улым Салауатҡа; Һинең хатың.

242. Туған тел : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2020.– 18 дек.

2021

243. Башҡортостан : [шиғыр] // Ағиҙел. – 2021. – № 3. – Б. 5.

244. Дан һиңә, дан, Башҡортостан! : [шиғыр] // Киске Өфө. – 2021. – 9 окт. (№ 41). – Б. 1.

245. «Мин халҡымдың сәскә күңеленән…» : [шиғыр] // Башҡортостан. – 2021. – 14 дек.

246. Туған тел : [шиғыр] // Киске Өфө. – 2021. – 20 февр. (№ 8). – Б. 1 ; Аманат. – 2021. – № 2. – Б. 4.

247. Ырғыҙ буйы : [шиғыр] // Ағиҙел. – 2021. – № 2. – Б. 184–185.

Рус телендә – На русском языке

1957

248. Юрюзань : [стихи] / перевод с башкирского Н. Старшинова // Смена. – 1957. – № 13. – С. 6.

1959

249. На лодке : [стихи] / перевод с башкирского А. Филиппова // Литературная Башкирия : альманах. – 1959. – Вып. 14. – С. 44.

250. Юрюзань : [стихи] / перевод с башкирского А. Филиппова // Литературная Башкирия : альманах. – 1959. – Вып. 12. – С. 87–88.

1967

251. Встреча с весной ; Радость сосен ; «На земле, ликуя и скорбя…» : [стихи] / перевод с башкирского И. Измайловского // Советская Башкирия. – 1967. – 8 июня.

252. «Земля моя, здравствуй!..» : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина // Литературная газета. – 1967. – 17 окт.

253. Поэтический блокнот ; Клуб «Метафора» : [стихи] / перевод с башкирского И. Измайловского // Ленинец. – 1967. – 8 июня.

254. Суенчэ : [стихи] / перевод с башкирского И. Измайловского // Советская Башкирия. – 1967. – 1 мая.

1968

255. На лодке : [стихи] / перевод с башкирского Г. Молодцова // Ленинец. – 1968. – 23 янв.

256. Радуга : [стихи] / перевод с башкирского Г. Молодцова // Ленинец. – 1968. – 1 мая.

257. Россия – мать : [стихи] / перевод с башкирского В. Трубицына // Советская Башкирия . – 1968. – 6 нояб.

258. Снегири ; Красота ; Мальчик и море : [стихи] / перевод с башкирского А. Решетова, А. Филиппова // Урал. – 1968. – № 7. – С. 9–10.

259. Чайки : [стихи] / перевод с башкирского А. Филиппова // Ленинец. – 1968. – 17 февр.

1969

260. Красота ; Руки моей матери ; Мельник ; Родной язык : [стихи] / перевод с башкирского А. Решетова // Нева. – 1969. – № 3. – С. 131–132.

261. Мельник : [стихи] / перевод с башкирского А. Решетова // Огонек. – 1969. – № 11. – С. 20.

262. Мельник ; Снегири ; «Восторженно горящими глазами…» ; «Осенний гром – как отзвук давней были…» : [стихи] / переводы с башкирского А. Решетова, Я. Серпина, Г. Молодцова // Советская Башкирия. – 1969. – 28 дек.

263. Повар : [стихи] // Вечерняя Уфа. – 1969. – 11 окт.

264. Посевная ; Жаворонок ; Первый цветок ; «Восторженно горящими глазами...» : [стихи] / перевод с башкирского А. Решетова, Н. Синцова, Я. Серпина // Вечерняя Уфа. – 1969. – 20 мая.

265. Родной язык ; Каменный цветок ; Зимняя сказка ; Россия – мать : [стихи] / перевод с башкирского Т. Волжиной // Молодая гвардия. – 1969. – № 2. – С. 16–18.

1970

266. Машинистке : [стихи] / перевод с башкирского А. Решетова // Ленинец. – 1970. – 7 февр.

267. На родине ; «Не ревнуй меня к годам прошедшим…» ; Море и мальчик : [стихи] / перевод с башкирского А. Филиппова, М. Смородинова // Четыре ветра : сборник стихов народов Прикамья. – Пермь, 1970. – С. 26–28.

268. Облака ; «На земле, ликуя и скорбя…» : [стихи] // Вечерняя Уфа. – 1970. – 3 авг.

269. Россия – мать : [стихи] / перевод с башкирского В. Трубицына // Ленинец. – 1970. – 17 янв.

1971

270. Клен ; Любовь ; Единым вдохом : [стихи] / перевод с башкирского М. Розенбаума // Ленинец. – 1971. – 27 нояб.

1972

271. Юрузань : [стихи] / перевод с башкирского Н. Старшинова // Всегда вместе : комсомольская поэзия народов Российской Федерации. – Москва, 1972. – С. 30.

1976

272. Земля моя, здравствуй! : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина // Песня моя – Башкортостан : [стихи] / составители: А. Филиппов, А. Игебаев. – Уфа, 1976. – С. 84–83.

273. Снегири ; Жаворонок ; Мельник : [стихи] / перевод с башкирского А. Решетова, Н. Синцова // Поэты Урала : антология в 2 томах. – Свердловск, 1976. – Т. 2. – 429–431.

1977

274. Серп и молот ; «Настанет срок, друзья, все подытожит…» ; «Земля вокруг черным-черна…» ; Олениха : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина // Литературная газета. – 1977. – 19 янв. (№ 3). – С. 7.

275. Снегири ; «Море, море, ты мельник могучий…» ; Юрюзань ; «На берегу…» ; Посевная ; Жаворонок ; «Восторженно горящими глазами…» : [стихи] / предисловие З. Биишевой ; перевод с башкирского А. Решетова, Н. Старшинова, Я. Серпина // Урал. – 1977. – № 10. – С. 9–12.

276. Юрюзань : [стихи] / перевод с башкирского В. Семенова // Радуга : стихи поэтов Башкирии, Мордовии, Татарии, Чувашии и Куйбышевской области / составитель Б. С. Соколов. – Куйбышев, 1977. – С. 25–27.

277. Юрюзань : [стихи] / перевод с башкирского М. Старшинова // Шестьдесят лет советской поэзии : собрание стихов : [в 4 томах]. – Москва, 1977. – Т. 3. – С. 100.

1978

278. Завет : [стихи] / перевод с башкирского Д. Даминова // Вечерняя Уфа. – 1978. – 5 авг.

279. Снегири ; Первый цветок : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина // Между Волгой и Уралом : произведения писателей автономных республик Поволжья и Урала. – Йошкар-Ола, 1978. – С. 107.

1979

280. Россия ; Серп и молот ; Сердце Урала ; Орлиная страна ; Ржаной хлеб : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина // Советская Башкирия. – 1979. – 24 апр.

281. «У ног листопад – осенняя шутка... » ; «Вот и юность пролетела... » ; «Лето еще далеко... » ; «Приходит счастье на пир последним... » ; «На земле, ликуя и скорбя...» ; «Ты призрак счастья...» : [стихи] / перевод с башкирского И. Измайловского // Вечерняя Уфа. – 1979. – 14 июля.

1980

282. Думы мои : [стихи] / перевод с башкирского Г. Шафикова // Вечерняя Уфа. – 1980. – 18 авг.

283. Серп и молот ; Гостинец ; Ржаной хлеб ; Родной язык ; Жаворонок ; Думы ; Бессмертие ; «Наступит срок, друзья, все подытожит...» ; «И огонь умеет плакать тоже!..» ; Завет : Джалилю Киекбаеву : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина, А. Филиппова, А. Решетова, Н. Синцова, Д. Даминова // Поэты Башкирии : антология советской башкирской поэзии в 2-х томах. – Уфа, 1980. – Т. 2. – С. 203–216.

1982

284. Обеденный перерыв : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина // Вечерняя Уфа. – 1982. – 19 июня.

285. Первый цветок... ; «Все доброе, что есть в моей груди…» : [стихи] // Ленинец. – 1982. – 11 февр.

286. Ржаной хлеб ; Россия-мать ; Запах яблок : [стихи] / перевод с башкирского В. Трубицына // Вечерняя Уфа. – 1982. – 12 февр.

287. Серп и молот ; «Не завидуй слишком осторожным…» ; «Такой голубизны сегодня дали…» : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина // Советская Башкирия. – 1982. – 12 февр.

1987

288. Баллада о Салавате : [стихи посвященные скульптору С. Д. Тавасиеву] / перевод с башкирского Я. Серпина // Песня родной Уфе : стихи. – 3-е изд., доп. – Уфа, 1987. – С. 13–16.

289. Поклонение (1937-й год) : [поэма] / перевод с башкирского Г. Шафикова // Ленинец. – 1987. – 17 нояб.

290. Россия-мать ; Сердце Урала ; Золотая подкова : [стихи] / перевод с башкирского В. Семенова // Радуга : стихи поэтов Башкирии, Мордовии, Татарии, Чувашии и Куйбышевской области / составитель Б. З. Сиротин. – Куйбышев, 1987. – С. 18–21.

1988

291. Белые ночи : [стихи] / перевод с башкирского Л. Куклина // Советская Башкирия. – 1988. – 13 марта.

292. «И песни вам оставлю...» : [стихи] // Русский язык в башкирской школе. – 1988. – № 5. – С. 56–57. – (Поэтическая страница). – Содерж. : «Наступит срок, друзья...» ; Запоздавшие дожди ; Кто о чем ; Родному краю ; Аманат.

293. Красота : [стихи] / перевод с башкирского А. Решетова // Советская Башкирия. – 1988. – 13 марта.

294. На родине ; На лодке ; Первая любовь ; «Ни в какие жизненные грозы...» ; «Как просто все и как все интересно...» ; «Холодный и желтый крадется рассвет...» ; Чайки ; Море и мальчик ; Гостинец : [стихи] / перевод с башкирского А. Филиппова // Филиппов А. Звездные пути : книга переводов. – Уфа, 1989. – С. 163–169.

295. Первый цветок ; Жаворонок : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина // Советская Башкирия. – 1988. – 13 марта.

296. Стихи разных лет : [стихи] / перевод Я. Серпина ; публикацию подготовила Н. Гарипова // Советская Башкирия. – 1988. – 13 марта. – Содерж. : Родной язык ; Жизнь ; Белые ночи ; Снегири ; Красота ; Первый цветок ; Жаворонок.

297. Юрюзань : [стихи] / перевод с башкирского Н. Старшинова // Побратимы : произведения писателей автономных республик Урала и Поволжья. – Ижевск, 1988. – С. 14.

1989

298. Каменный цветок : [стихи] / перевод с башкирского Д. Даминова // Советская Татария. – 1989. – 28 мая.

1991

299. Поклонение : [1937 год] / перевод с башкирского Г. Шафикова // Истоки. – 1991. – Окт. (№ 17). – С. 23.

300. Родной язык : [стихи] / перевод с башкирского Г. Шафикова // Истоки. – 1991. – 21–31 янв. (№ 3). – С. 5.

1992

301. Завет ; Думы ; «Когда лечу, то с ветром в лад...» ; Кавказу ; «И лучшее, не найденное слово...» ; «Наступит срок, друзья...» ; «Мы были как душа, неразделимы...» ; «Ты может быть, не так уж и красива...» ; Серп и молот ; Гостинец ; Родной язык : [стихи] / перевод с башкирского Д. Даминова, Г. Шафикова, Я. Серпина // Истоки. – 1992. – Февр. (№ 3). – С. 2, 5, 7.

302. Море и мальчик ; Жеребенок ; «Бежит река – горит дуга крутая…» ; Передний рубеж : [стихи] / перевод с башкирского А. Филиппова, Я. Серпина, Г. Шафикова // Вечерняя Уфа. – 1992. – 12 февр.

303. Поклонение : (отрывок из поэмы) ; Родной язык ; Кавказ : [стихи] / перевод с башкирского Г. Шафикова, Я. Серпина // Советская Башкирия. – 1992. – 12 февр.

1993

304. «Душа мертва, душа упала в ночь…» : [стихи] // Советская Башкирия. – 1993. – 3 июля.

1995

305. Родной язык : [стихи] / перевод с башкирского // Известия Башкортостана. – 1995. – 10 окт. ; Советская Башкирия. – 1995. – 11 окт.

1996

306. Первый снег : [стихи] // Советская Башкирия. – 1996. – 6 мая.

1997

307. Родному краю ; Баллада о Салавате ; «Все доброе, что есть в моей груди...» ; Жаворонок : [стихи] // Дастан о Башкортостане : [стихи]. – Уфа, 1997. – С. 61–64.

2000

308. Мельник : (Мустаю Кариму) : [стихи] // Мустай Карим. Жизнь и творчество : фотоальбом. – 2-е изд., с изм. – Уфа, 2000. – С. 138.

2002

309. Времена жизни : [стихи] / перевод с башкирского А. Хусаинова при участии З. Буракаевой // Вечерняя Уфа. – 2002. – 21 марта. – Содерж. : Первый снег ; Пожелание ; «Не лисий воротник тебе на плечи...» ; «Чтоб не думал, не гадал...» ; «Быть может, я в последний раз люблю...» ; «Огонь бесстрашен как беда...» ; «Если мне суждено дожить до весны...» ; «Все тянет, к юным, что горят в огне...» ; Февраль. Буран.

2003

310. Возвращаюсь : [стихи] / перевод с башкирского А. Могучева // Бельские просторы. – 2003. – № 4. – С. 41–46. – Содерж. : Маяк на скале ; «Возвращаюсь, возвращаюсь...» ; Руки моей матери ;

Запаздалый дождь ; На Деме-реке ; Башкортостан ; Родной язык ; Черновик ; «Кукушечка, сколько же долгих лет...» ; Предтеча.

311. Курай ; Струна ; «И ветра шум...» : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина // Башкиры. – Москва, 2003. – С. 321–323.

312. На Родине : [стихи] / перевод с башкирского Г. Кацерика // Истоки. – 2003. – 3 дек. (№ 49). – С. 8. – Содерж. : Сердце ; Владыки и поэты ; Беркут ; Уральский бор ; Лунная ночь ; Единственное слово ; Когда вербочка цветет.

2004

313. Баллада о Салавате : скульптору С. Д. Тавасиеву : [стихи] / перевод с башкирского Г. Кацерика // Истоки. – 2004. – 2 июня (№ 22). – С. 10.

2007

314. «Быть может, я в последний раз люблю…» : [стихи] / перевод с башкирского А. Хусаинова // Ватандаш. – 2007. – № 2. – С. 59–61. – Содерж. : Первый снег ; Язычество ; Пожелание ; «Если мне суждено дожить до весны…» ; Февраль. Буран ; «Быть может я в последний раз люблю…» ; «Все тянет к юным, кто горит в огне…» ; «Чтоб не думал, не гадал…» ; «Огонь бесстрашен, как беда…» ; «Не лисий воротник тебе на плечи…»

315. …Воскреснуть вновь : [стихи] / перевод с башкирского Г. Кацерика // Истоки. – 2007. – 7 февр. (№ 6). – С. 10. – Содерж. : Беркут ; Шагир ; Эта ночь ; Поэт и смерть.

316. «И мне всегда всего лишь восемнадцать…» : [стихи] / перевод с башкирского А. Хусаинова // Вечерняя Уфа. – 2007. – 10 февр. – Содерж. : Первый снег ; Язычество ; «Если мне суждено дожить до

весны...» ; «Быть может, я в последний раз люблю...» ; «Все тянет к юным, кто горит в огне...»

317. Поклоненье красоте : [стихи] / перевод с башкирского А. Хусаинова // Уфа. – 2007. – № 2. – С. 36. – Содерж. : Февраль. Буран ; Первый снег ; Язычество.

318. Ржаной хлеб ; «Наступит срок, друзья, все подытожит...» ; Жаворонок ; Завет : Джалилю Киекбаеву : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина, Н. Синцова, Д. Даминова // Антология поэзии Башкортостана. Голоса веков / составители: Р. Бикбаев, А. Юлдашбаев. – Уфа, 2007. – С. 237–239.

319. Родной язык : [стихи] // Бельские просторы. – 2007. – № 9. – С. 49.

320. Родному краю : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина // Бельские просторы. – 2007. – № 2. – С. 3.

2008

321. Ржаной хлеб ; Жаворонок ; «Наступит срок, друзья, все подытожит...» : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина, Н. Синцова // Из века в век : башкирская поэзия / [составитель Р. Т. Бикбаев и др.]. – Москва, 2008. – С. 227, 229, 231. – (Поэзия народов кириллической азбуки).

2009

322. Чайки : [стихи] // Истоки. – 2009. – 21 окт. (№ 42). – С. 9.

2010

323. «Земля моя, здравствуй!..» ; «Мой источник вдохновенья...» ; Струна ; Родной язык ; Родному краю : [стихи] / перевод с башкирского Н. Милованова // Республикам минең, Башкортостан!

= Республика моя, Башкортостан! : сборник стихов. – Уфа, 2010. – С. 140–141, 178–179, 181, 183.

324. Ржаной хлеб ; Родной язык ; Жаворонок : [стихи] / перевод с башкирского Я. Серпина, А. Решетова, Н. Синцова // Ҡот килтерһен илгә Ҡоролтай! = Мир и счастье несет Курултай! : [стихи] / составители К. А. Аралбаев, И. Л. Киньябулатов. – Уфа, 2010. – С. 211–213.

2011

325. На родине ; На лодке ; Первая любовь ; «Ни в какие жизненные грозы...» ; Как просто... ; Чайки ; Море и мальчик ; Гостинец : [стихи] / перевод с башкирского А. Филиппова // Филиппов А. Избранное : переводы с башкирского. – Уфа, 2011. – С. 192–197.

2012

326. Жаворонок ; Родному краю ; Курай ; Каменный цветок ; Утро : [стихи] // Балалар әҙәбиәте антологияһы = Антология детской литературы. – Өфө, 2012. – Б. 296–298.

327. «На сердце, на котором так темно, гася огонь, кладу устало руку» : [стихи] / перевод с башкирского А. Хусаинова // Вечерняя Уфа. – 2012. — 9 февр. – Содерж. : Леса Урала ; Первый снег ; Язычество ; «Если мне суждено дожить до весны...» ; «Чтоб не думал, не гадал...» ; «Быть может, я в последний раз люблю...» ; «Огонь бесстрашен, как буда...» ; «Все тянет к юным, кто горит в огне...» ; Пожелание ; «Не лисий воротник тебе на плечи...» ; Февраль. Буран ; Человек.

2015

328. Родной язык ; Жаворонок ; Курай ; Каменный цветок ; «Я повею – ветром вею...» ;

Струна ; Утро ; Руки моей матери ; «И ветра шум, и зыбь листвы кленовой...» : [стихи] / перевод с башкирского А. Решетова, Я. Серпина, Г. Молодцова // Поэзия. – Уфа, 2015. – С. 66–73. – (Традиционная и современная культура Республики Башкортостан).

Татар телендә – На татарском языке

1963

329. Дүрт мизгел ; Кәккүк ; Кәбән ; Әкият төне ; Кылыч эзләре : [шигырьләр] // Кызыл таң. – 1963. – 10 янв.

1964

330. Әйтер сүзем бар ; Әманәт ; Тимер юлда ; Җир шары : [шигырьләр] // Совет әдәбияты. – 1964. – № 1. – Б. 100–103.

1965

331. Очу : [шигырь] // Социалистик Татарстан. – 1965. – 11 нояб.

1969

332. Өйгә кайтканда : [шигырь] // Казан утлары. – 1969. – № 3. – Б. 35–36.

1979

333. Ватан ; Байрак ; «Комсомолда соңгы көнем бүген…» ; Матурлык ; «Ни галәмәт, шашып яшимен мин…»; «Мин: заманым белән горурланам…» ; «Гомер бетеп, туфрак читкә шуып…» : [шигырьләр] / Ә. Атнабаевның баш сүзе // Кызыл таң. – 1979. – 12 май.

1989

334. Туган тел : [шигырь] // Социалистик Татарстан. – 1989. – 23 март.

1992

335. «Минем доньям, минем газапларым...» ; «Таң алдыннан безне аталар...» ; Исләр хакында : [басылмаган шигырьләрдән] // Өмет. – 1992. – 18 февр.

336. Туган тел ; Үләннәр : [шигырьләр] // Аргамак. – 1992. – № 9. – Б. 32–33.

337. Шагыйрь ; Туган тел ; Җырларыма кайтам ; Сабантургай ; Заман сынавы : [шигырьләр] // Кызыл таң. — 1992. – 12 февр.

1996

338. Шагыйрь : (Тукай кабере янында уйлану) : [шигырь] // Тулпар. – 1996. – № 2. – Б. 5 ; Кызыл таң. – 1996. – 23 апр.

1999

339. Башкортстан : [шигырь] // Өмет. – 1999. – 3 авг.

340. Уфа вокзалы : [Р. Бикбаевка багышланган шигырь] // Өмет. – 1999. – 12 июнь.

2000

341. Урал йөрәге : [шигырь] // Өмет. – 2000. – 5 окт.

2001

342. Табыну : [шигырь] // Өмет. – 2001. – 30 окт.

2002

343. Көз нәкышы : [шигырь] // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2002. – № 10. – Б. 71.

344. Туган тел ; Сабантургай ; Сүзем бар ; Көтмәгәндә шундый кызлар очрый : [шигырьләр] // Өмет. – 2002. – 12 февр.

345. Шагыйрь : [шигырь] // Кызыл таң. – 2002. – 8 февр.

2004

346. Туган тел : [шигырь] // Өмет. – 2004. – 27 март.

2007

347. Тәүге кар ; Әкият ; Җимерек өй ; Шагыйрь ; Йөк аты : [шигырьләр] // Кызыл таң. – 2007. – 9 февр.

348. Шуңа да мин беләм тел кадерен : [шигырьләр] // Өмет. – 2007. – 10 февр. – Эчт. : Туган тел ; Әнкәем куллары ; Башкортстан ; Вакыт.

2009

349. Шагыйрь : (Тукай кабере янында уйлану) : [шигырь] // Кызыл таң. – 2009. – 24 апр.

2012

350. Туган тел ; Каләм ; Шагыйрь ; Таш чәчкә ; Арыш икмәге : [шигырьләр] // Кызыл таң. – 2012. – 10 февр.

2017

351. Буранда : [шигырь] // Өмет. – 2017. – 27 гыйнв.

352. Шагыйрь : (Тукай кабере янында уйлану) : [шигырь] // Тукайга әйтер сүзем : Башкортстан шагыйрьләренең Габдулла Тукайга багышланган шигырьләре. – Уфа, 2017. – Б. 43.

2021

353. Туган тел : [шигырь] // Өмет. – 2021. – 22 окт.

Ҡаҙаҡ телендә – На казахском языке

354. Сон : [стихи] / перевод А. Ахметова // Онтустик Казахстан (Южный Казахстан). – 1976. – 15 окт.

355. [Стихи] / перевод А. Ахметова // Пой соловей : стихи башкирских поэтов / составитель К. Шангитбаев. – Алма-Ата, 1976. – С 127–135.

Ҡарағалпаҡ телендә – На каракалпакском языке

1976

356. Стихи / перевод Г. Шамуратовой, З. Ишмановой // Песни счастья : (из поэзии братской Башкирии). – Нукус, 1976. – С. 117–124.

357. Сувенир : [стихи] / перевод Г. Шамуратовой // Совет Каракалпакстаны. – 1976. – 25 нояб.

Немец телендә – На немецком языке

358. Аманат : [стихи] / перевод В. [Дитзела] // Как прекрасны эти дали : стихотворения башкирских поэтов трех столетий. – Галле, [1985]. – С. 88–91.

Сыуаш телендә – На чувашском языке

1971

359. Родной язык : [стихи] / перевод В. Родионова// Таван Атал. – 1971 – № 6. – С. 57.

1981

360. «Не легкая доля поэтов на этой земле…» ; «Я – никому не сказал о любви…» : [стихи] / перевод С. Сарпи // Узоры земли Салавата : произведения башкирских писателей. – Чебоксары, 1981. – С. 173.

Украин телендә – На украинском языке

1970

361. «На ладонях теплых и зеленых…» : [стихи] / перевод И. Измайловского // Комсомолець Полтавщины. – 1970. – 24 окт.

362. Полет : [стихи] / перевод И. Измайловского // Правда Украины. – 1970. – 21 окт.

363. «Последний раз прокричав на рассвете…» ; «Все в жизни бывает – смех и плач…» : [стихи] / перевод Л. Горлача // С берегов Агидели : сборник произведений писателей Башкирии. – Киев, 1970. – С. 101–102.

1981

364. Владыки и поэты : [стихи] / перевод О. Шостака // Комсомольский гарт (Чернигов). – 1981. – 23 мая.

1987

365. Облака ; «На земле, ликуя и скорбя…» ; «Я не видел тебя так долго…» : [стихи] / перевод Я. Измайловского // Комсомолець Полтавщины. – 1987. – 15 сент.

3. Р. Ғарипов һүҙҙәренә яҙылған йырҙар – Песни, написанные на слова Р. Гарипова

Башҡорт телендә – На башкирском языке

1965

366. Именлек һөрәне : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы // Совет Башҡортостаны. – 1965. – 1 июнь.

1968

367. Саған : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы // Башҡортостан ҡыҙы. – 1968. – № 10. – Тышлыҡта.

368. Таңғы йыр / А. Ғабдрахманов музыкаһы // Башҡортостан ҡыҙы. – 1968. – № 2. – Б. 17.

1969

369. Дан һиңә, дан – Башҡортостан! : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы // Башҡортостан ҡыҙы. – 1969. – № 3. – Тышлыҡтың 3-сө битендә.

1970

370. Минең йондоҙом : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы // Башҡортостан ҡыҙы. – 1970. – № 12. – Тышлыҡтың 3-сө битендә.

1971

371. Туй йыры. «Һай! Һеҙ пар килгәс, беҙ ҙә килдек…» : [йыр] / М. Дәүләтбаев музыкаһы // Башҡортостан ҡыҙы. – 1971. – № 8. – Тышлыҡта.

1972

372. Шофер йыры : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы // Ағиҙел. – 1972. – № 5. – Б. 129.

1976

373. «Аға һыуҙар, әй, аға шул…» : [йыр] / Х. Әхмәтов музыкаһы // Башҡортостан ҡыҙы. – 1976. – № 4. – Тышлыҡтың 3-сө битендә.

374. Тәүге хистәр ; «Ҡыҙ хәтере ҡыҫҡа, тик онотмай…» : [йырҙар] / Н. Мөстәкимов музыкаһы // Совет Башҡортостаны. – 1976. – 24 июнь.

1977

375. Таңдағы йыр : [йыр] / А. Ғабдрахманов музыкаһы // Йырлайыҡ, дуҫтар / төҙөүсеһе Х. Бикколов. – Өфө, 1977. – Б. 165.

376. Яңғыҙ аҡҡош ; «Аҡҡош шундай ҡош икән ул…» : [йырҙар] / Р. Шамратов музыкаһы // Ленинсе. – 1977. – 15 окт.

1978

377. Кәкүк : [йыр] / Р. Сәхәүетдинова музыкаһы // Совет Башҡортостаны. – 1978. – 18 февр.

378. Үтте лә китте йәшлегем : [йыр] / Р. Сәхәүетдинова музыкаһы // Башҡортостан ҡыҙы. – 1978. – № 7. – Тышлыҡтың 3-сө битендә.

1979

379. Ғүмер : «Ер еләккәйҙәре беште инде…» : [йыр] / Р. Сәхәүетдинова музыкаһы // Башҡортостан ҡыҙы. – 1979. – № 6. – Б. 17.

380. Дан һиңә, дан Башҡортостан! : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы // Мәктәп сәхнәһе. – Өфө, 1979. – Б. 87–88 ; Башҡортостан ҡыҙы. – 1979. – № 3. – Б. 3.

1980

381. Минең йондоҙом = Моя звезда : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы // Вокаль ансамблдәр өсөн йырҙар. – Өфө, 1980. – Б. 75–79. – Текст параллель башҡорт һәм рус телдәрендә.

1981

382. Көтәм һине: «Юрай-юрай, юлдарыңа ҡарай…» : [йыр] / А. Ғабдрахманов музыкаһы // Башҡортостан ҡыҙы. – 1981. – № 7. – Б. 22.

1982

383. Көтәм һине: «Килһәң әгәр, ебәр берәй хәбәр…» : [йыр] / И. Агишев музыкаһы // Совет Башҡортостаны. – 1982. – 12 февр.

1983

384. Хәтеремдә ул төн : [йыр] / И. Агишев музыкаһы // Ленинсы. – 1983. – 22 ғин.

1984

385. Аға һыуҙар : [йыр] / Х. Әхмәтов музыкаһы // Әхмәтов Х. Йырҙар, романстар, хор әҫәрҙәре = Песни, романсы, хоровые произведения : [для голоса, хора и фортепиано]. – Өфө, 1984. – Б. 38–40.

386. Дан һиңә, дан Башҡортостан! : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы // Тенор өсөн хрестоматия : йырҙар, романстар, ариялар = Хрестоматия для тенора : песни, романсы, арии / төҙөүсе редакторы М. С. Алкин. — Өфө, 1984. – Б. 73–75.

387. Көтәм һине : [йыр] / А. Ғабдрахманов музыкаһы // Таңдағы йыр. – Өфө, 1984. – Б. 32–33.

1985

388. Донъя бөгөн ап-аҡ ҡына… : [йыр] / А. Ғабдрахманов музыкаһы // Эстрада йырҙары. – Өфө, 1985. – Б. 27–29.

389. Сыйырсыҡ : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы // Йәш дуҫтар йырлай. – Өфө, 1985. – Б. 23–24.

390. Төштәр : [йыр] / Н. Мөстәкимов музыкаһы // Ағиҙел. – 1985. – № 3. – Тышлыҡта.

1986

391. Именлек һөрәне : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы // Тыуған ил тураһында йырҙар. – Өфө, 1986. – Б. 45–50.

1987

392. Яңғыҙ кәкүк : [йыр] / Т. Исҡужина музыкаһы // Совет Башҡортостаны. – 1987. – 10 ғин.

1988

393. Йыуаса ; Мин яратам ғашиҡтарҙы ; Икәү : [романстар] / Н. Даутов музыкаһы // Даутов Н. Три романса : для баритона и фортепиано. – Уфа : Рукопись, 1988. – 14 с.

394. Туй йыры ; Яңғыҙ аҡҡош : [йырҙар] / Н. Мөстәҡимов музыкаһы // Мөстәҡимов Н. Һаумы, тиҙәр гөлдәр. – Өфө, 1988. – Б. 38–40, 50–53.

395. Һүҙем бар ; Торналар киткән саҡта : [йырҙар] / А. Ғабдрахманов, Р. Хәсәнов музыкаһы // Яңы эстрада йырҙары. – Өфө, 1988. – Б. 16–20.

1989

396. Дан һиңә, дан Башҡортостан ; Салауаттар ; Именлек ораны : [йырҙар] / Р. Сәлмәнов музыкаһы ; тәржемәселәр: Н. Милованов, Д. Даминов, А. Филиппов // Сәлмәнов Р. Йырҙарым – юлдаштарым = Песни – спутники мои : [ноты, хоры, песни]. – Өфө, 1989. – Б. 13–15, 46–48, 59–62. – Текст параллель башҡорт һәм рус телдәрендә.

397. Дан һиңә, дан Башҡортостан! : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы ; Н. Милованов тәржемәсе // Сәскә ат, республикам! = Цвети, республика моя! : [для голоса, хора и фортепиано]. – Өфө, 1989. – Б. 17–19. – Текст параллель башҡорт һәм рус телдәрендә.

398. Туған тел : [йыр] / Ф. Сәлмәнов музыкаһы // Совет Башҡортостаны. – 1989. – 16 дек.

399. Уйҙарым : [ҡобайыр] / А. Ҡобағошов музыкаһы // Совет Башҡортостаны. – 1989. – 11 нояб.

1991

400. Салауат батыр : [йыр] / А. Туҡтағолов музыкаһы // Йәшлек. – 1991. – 20 июнь.

401. Таңдағы йыр : [йыр] / А. Ғабдрахманов музыкаһы // Йырлайыҡ, дуҫтар. – Яңыртылған, өсөнсе баҫма. – Өфө, 1991. – Б. 88.

1992

402. Ауыр булыр һиңә минең менән ; Серем ҡалыр ; Кәкүк йыры ; Яңы йыл йыры ; Үтте лә китте йәшлегем ; Туй йыры ; Кәкүк : [йырҙар] / Р. Сәхәүетдинова музыкаһы // Сәхәүетдинова Р. Аҡҡош күле : йырҙар. – Өфө, 1992. – Б. 20, 35, 44, 80, 91, 134–136.

403. Уйҙарым = Думы ; Болоттар = Облака ; Эй, төш күрҙем = Я сон видел ; Киләсәккә ни ҡалыр? = Что останется на будущее? : [йырҙар] / А. Еникеева музыкаһы // Еникеева А. Что останется на будущее? : композиция : для солиста, хора и симфонического оркестра : партитура. – Уфа : Рукопись, [1992]. – 100 с.

1993

404. Рәми = Рами : вокально-симфоническая поэма / А. Сальманова музыкаһы : партитура. – Уфа : Рукопись, 1993. – 39 с.

1997

405. Кәкүк : [йыр] / Р. Сәхәүетдинова музыкаһы // Тамаша. – 1997. – № 4. – Б. 75.

2001

406. Умырзая йыры = Песня подснежника ; Әкиәт = Сказка ; Ямғыр = Дождь ; Яҙмыш = Судьба : [йырҙар] / И. Хисамутдинов музыкаһы // Хисамутдинов И. Вокальный цикл : для голоса и фортепиано. – Уфа : Рукопись, 2001. – 14 с.

2002

407. Туған тел : [йыр] / Н. Мөстәкимов музыкаһы // Тамаша. – 2002. – № 1. – Б. 73.

2005

408. Сальманова А. Болоттар = Облака : для женского хора a capella / А. Сальманова ; слова Р. Гарипова. – Уфа : Рукопись, [2005]. – 2 с.

409. Сальманова А. Иртә = Утро : для женского хора и фортепиано / А. Сальманова ; слова Р. Гарипова. – Уфа : Рукопись, [2005]. – 6 с.

410. Уҡытыусыма : [йыр] / Н. Зөлҡәрнәева музыкаһы // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2005. – № 10. – Тышлыҡта.

2010

411. Дан һиңә, дан, Башҡортостан! : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы // Республикам минең, Башҡортостан! = Республика моя, Башкортостан! – Өфө, 2010. – Б. 10.

2015

412. Именлек һөрәне : [йыр] / Р. Сәлмәнов музыкаһы // Йәшәү хаҡында = Во имя жизни = Яшәү хакында : очерктар, хикәйәләр, шиғырҙар / төҙөүселәр Ф. Ғ. Ноғоманова, Э. Ә. Яҡупова, Г. М. Абдуллина. – Өфө, 2015. – Б. 344.

2019

413. Даутов Н. А. Туған тел = Родной язык : [ноты] : для хора и камерного оркестра / Н. А. Даутов ; слова Р. Гарипова. – Уфа : На правах рукописи, [2019]. – 8 с.

Рус телендә –На русском языке

1982

414. Свадебная песня / музыка Р. Сальманова ; перевод с башкирского В. Семернина // Сальманов Р. Песни. – Москва, 1982. – С. 29–31.

2008

415. Сальманова А. Р. Этот день будь в радости : кантата: для баритона, хора и симфонического оркестра / музыка А. Р. Сальмановой ; слова О. Хайяма ; перевод Р. Гарипова. – Уфа : На правах рукописи, 2008. — 76 с.

2018

416. Журавли : [для четырехголосного хора a capella] / музыка Г. Ж. Жебарова ; перевод с башкирского Б. Лейтина // Жебаров Г. Ж. Сборник сочинений : [ноты]. – Уфа, 2018. – С. 24–30.

Татар телендә –На татарском языке

417. Сыерчык : [җыр] / Р. Сәлмәнов көе // Әллүки. – 2009. – Б. 1.

4. Очерктар, мәкәләләр, көндәлектәр, хаттар – Очерки, статьи, дневники, письма

Башҡорт телендә – На башкирском языке

1949

418. Минең хыялым тормошҡа ашты : [йәйге ял ваҡытында пилоттар курсына инеүе тураһында] // Кыҙыл Башҡортостан. – 1949. – 31 авг.

1952

419. Назим Хикмәт менән осрашыу // Совет Башҡортостаны. – 1952. – 28 май.

1953

420. Үлемһеҙ ҡыҙ : [Зоя Космодемьянская тураһында] // Совет Башҡортостаны. – 1953. – 15 март.

1954

421. Ҡошсолоҡ совхозында : [Бәләбәй районының Краснознаменка совхозы тураһында] // Совет Башҡортостаны. – 1954. – 23 июль.

1956

422. Музыкаль ижадының яңы бейеклектәренә : [башҡорт композиторҙарының беренсе съезынан] // Совет Башҡортостаны. – 1956. – 21 март.

423. Нимә ул мещанлыҡ? : [М. Горькийҙең «Клим Самгиндең тормошы» тураһында] // Әҙәби Башҡортостан. – 1956. – № 6. – Б. 53–61.

1957

424. Күтәрелгән сиҙәм : [Йылайыр совхозы тураһында] // Совет Башҡортостаны. – 1957. – 3 ғин.

1958

425. Юлдағылар : [Башҡорт поэзияһы тураһында] // Совет Башҡортостаны. – 1958. – 22 февр.

1961

426. Китапты тыуҙырыусылар һәм туҙҙырыусылар : [Салауат районындағы китап магазиндарының эше тураһында] / авторҙаштары М. Кәримов, Р. Сафин // Ағиҙел. – 1961. – № 4. – Б. 70–74.

1962

427. Минең милициям ант итә // Совет Башҡортостаны. – 1962. – 10 нояб.

1966

428. Тимер Йосопов шиғырҙары // Совет Башкортостаны. – 1966. – 2 февр.

1967

429. Башланды! : [«Башҡортостан ҡыҙы» журналының беренсе һанына арнала] // Совет Башҡортостаны. – 1967. – 24 окт.

1969

430. Зоя : [Зоя Космедемьянская тураһында] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1969. – № 11. – Б. 16–18.

1971

431. Бейеклектәр әйҙәһен : [шағир Мәхмүт Уразаевтың ижады тураһында] // Ағиҙел. – 1971. – № 12. – Б. 109–111.

432. «Бөркөттәр төйәге» : [Хәсән Назаровтың китабы хаҡында] // Ағиҙел. – 1971. – № 7. – Б. 115–116.

433. Ҡыҙыбыҙға өс йәш : [журналдың сығыуына өс йыл тулыуға арналған баш мәҡәлә] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1971. – №1. – Б. 1–4.

1974

434. Илештә бөтә ил эштә : (юл яҙмалары) / авторҙаштары Н. Асанбаев, Р. Бикбаев // Совет Башҡортостаны. – 1974. – 16, 17, 18 авг.

1976

435. Стюардесса : [стюардесса Роза Хәйретдинова тураһында] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1976. – № 8. – Б. 5.

436. Тегенселәр : [Туймазы тегеү фабрикаһы тураһында] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1976. – № 12. – Б. 4–6.

437. Тик үҙеңсә йырла донъяла : [йәш шағирә Зөбәржәт Йәнбирҙина ижады тураһында] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1976. – № 5. – Б. 18–19.

438. Яҡтылыҡ : [Башҡортостан нефть химияһы производстволары ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотрудниге С. Ғ. Тихановская тураһында] // Башҡортостан ҡыҙы. – 1976. – № 7. – Б. 5–6.

1982

439. Хикмәтле көн : [төрөк шағире Назим Хикмәт менән булған осрашыуы тураһында] // Башҡортостан пионеры. – 1982. – 20 ғин.

1988

440. Нимә ул мещанлыҡ? : [М. Горькийҙың «Клим Самгиндың тормошо» тигән әҫәре тураһында] // Совет Башҡортостаны. – 1988. – 12 апр.

1990

441. Көндәлек яҙмалар // Пионер. – 1990. – № 6. – Б. 19–21 ; № 7/8. – Б. 44–45 ; № 9. – Б. 19.

442. Рәми: студент көндәлектәре // Йәшлек. – 1990. – 1–13, 25–30 ғин. ; 1–6, 13–24 февр. ; 6–20, 27–31 март ; 3–7 апр. ; 1–12, 22–31 май ; 2, 12–23 июнь ; 3–14 июль ; 14–28 авг. ; 18–27 сент. ; 9–13 окт. ; 15–24 нояб. ; 4–8, 20–27 дек.

1991

443. Ҡәҙерленең дә ҡәҙерлеһе ихласлыҡ : [Әнисә Таһирова ижады тураһында] // Башҡортостан. – 1991. – 14 дек.

1992

444. «Күпме эш эшләнер ине!..» : [хаттар] // Ағиҙел. – 1992. – № 2. – Б. 91–95.

1994

445. Рәми хаттары : [шағир Р. Ғарипов] // Ағиҙел. – 1994. – № 11. – Б. 175–183.

446. «Әллә ҡайҙарға осаһы килә!... : [Рәми хаттары] // Ағиҙел. – 1994. – № 8. – Б. 151–160.

1996

447. Шиғриәт – йәшлек иле : [1969 йылғы йәш әҙиптәр кәңәшмәһендә һөйләү өсөн әҙерләнгән сығышы] // Башҡортостан. – 1996. – 31 окт. ; 1, 5, 6 нояб.

1997

448. Аҫылғужа Баһумановтың «Күк томанлы иртәләр» йыйынтығы хаҡында бер-ике һүҙ // Йәдкәр. – 1997. – № 1. – Б. 104–106.

449. Йыйынтыҡ бар, шағир бар… : [Баһуманов Аҫылғужаның шиғырҙар йыйынтығына рецензияһынан] // Ватандаш. – 1997. – № 2. – Б. 95–97.

450. Көндәлектәрҙән // Башҡортостан. – 1997. – 12, 13, 18–21 февр.

1998

451. ВЛКСМ-дың Башҡортостан өлкә комитетына : [Рауил Бикбаевтың «Автобиография» тигән шиғырҙар китабын Ғ. Сәләм премияһына тәҡдим итеү уңайынан. Архивтан. 15 апр. 1970 й.] // Йәшлек. – 1998. – 10 дек.

452. Ҡәләмдәш фатихаһы : [Р. Бикбаев тураһында] // Ағиҙел. – 1998. – № 12. – Б. 36.

1999

453. Илле шиғыр хаҡында: [Мәүлит Ямалетдиновтың «Аттар саба» тигән тәүге китабын уҡығас] // Ағиҙел. – 1999. – № 2. – Б. 119–125.

2001

454. Ҡәҙим Аралбайҙың ижады тураһында // Аралбай Ҡ. Таналыҡ тауышы : поэмалар, шиғырҙар, робағиҙар. – Өфө, 2001. – Б. 7.

2002

455. Рәми Ғарипов көндәлектәренән // Заман Башкортостан. – 2002. – 9 февр.

456. Яҙыусылар союзына : [Р. Ғариповтың яҙыусылар союзы идараһы рәйесе Назар ағай Нәжми исеменә ебәрелгән хаттары] // Йәшлек. – 2002. – 9 февр. – Фото.

2004

457. Көндәлек яҙмалар / З. Бураҡаева әҙерләне // Шоңҡар. – 2004. – № 2. – Б. 16–21 ; № 3. – Б. 10–12 ; № 4. – Б. 10–13 ; № 5. – Б. 13–16 ; № 6. – Б. 24–27.

2005

458. Дон далаларында : [Рәми Ғарипов көндәлегендә һуғыш ваҡыты осоро] // Киске Өфө. – 2005. – 12–18 февр. (№ 6). – Б. 11.

459. Замандаштарының хаттары : [Рафаэль Сафин, Әхнәф Харисов, Мостай Кәрим, Кирәй Мәргән, Рәил Кузеев, Таһир Баишев, Рәми Ғариповтың Ш. Ғәбдиевкә яҙған хаттары] // Шәһәрғәзи сәсән / туплаусы һәм төҙөүсеһе А. Ә. Тажетдинов. – Өфө, 2005. – Б. 37–49.

460. Киләсәккә юл ярам : (Көндәлек яҙмалар. Дон далаларында) // Арғымаҡ / төҙөүсеһе З. Бураҡаева. – Өфө, 2005. – Б. 221.

2006

461. «Мин тыуған көн» : (Флүзә Әхмәҙиеваның китабы хаҡында) // Башҡортостан ҡыҙы. – 2006. – № 3. – Б. 18.

2007

462. Алыҫ йылдарҙан килеп еткән сәләм : [яҙыусының Кәлимә Ғариповаға (Ғирфановаға) яҙған хаттары] / Л. Фархшатова әҙерләне // Башҡортостан ҡыҙы. – 2007. – № 3. – Б. 17–19.

463. Бала саҡтар : [әҙиптең көндәлегенән] // Ватандаш. – 2007. – № 2. – Б. 43–54.

464. Мин көрәшер өсөн тыуҙым : [«Уҡыусы көндәлектәре»нең 3-сө китабы «Уҡыу океаны» тигән өҙөгө тураһында] // Киске Өфө. – 2007. – 10–16 февр. (№ 6). – Б. 1.

465. Рәми Ғарипов әҫәрҙәренән : [цитаталар] / рубриканы Ф. Мырҙаҡаев алып бара // Башҡортостан. – 2007. – 30–31 ғин.

466. Хәл иткес хат : Рәми Ғарипов – Хәсән Назарға // Башҡортостан. – 2007. – 10 февр.

467. Шағир мөхәббәте : [Р. Ғариповтың көндәлектәренән] // Башҡортостан ҡыҙы. – 2007. – № 2. – Б. 18–23.

2008

468. Йәшенле йәшлек : [Р. Ғариповтың көндәлектәренән] / З. Бураҡаева әҙерләне // Йәшлек. – 2008. – 10, 15, 17, 19, 22, 24, 26, 29, 31 ғин. ; 2, 5, 7, 9, 12, 16, 19, 21, 26, 28 февр. ; 1, 4, 11, 13, 18, 20, 25, 27 март.

469. Ҡыҙыбыҙға өс йәш : [«Башҡортостан ҡыҙы» журналы тураһында] // Башҡортостан ҡыҙы. – 2008. – № 1. – Б. 6–7.

470. Ҡәләмдәш фатихаһы : [Р. Бикбаевтың «Автобиография» тигән шиғырҙар китабы тураһында] // Башҡортостан. – 2008. – 13 дек.

2012

471. Фәһемле фекерҙәр : [Р. Ғарипов ижадынан өлгөләр] / Ф. Мырҙаҡаев йыйҙы // Һәнәк. – 2012. – № 2. – Б. 17.

2018

472. Әнғәм Атнабаев шиғырҙары ; Ике төрлө Атнабай ; «Гармунсы» : [мәҡәләләр] // Беҙҙең Атнабай: шиғырҙар, мәҡәләләр, иҫтәлектәр / төҙөүсеһе Р. Ҡ. Әмиров. – Өфө, 2018. – Б. 65–69.

Рус телендә – На русском языке

1960

473. Что такое мещанство? : [о книге М. Горького «Жизнь Клима Самгина»] // Литературная Башкирия: альманах. – 1960. – № 16. – С. 164–173.

1992

474. «…Это моя мечта – увидеть своими глазами, пройтись повсюду своими ногами, потрогать все своими руками…» : письма к жене / предисловие Г. Шафикова // Истоки. – 1992. – Февр. (№ 3). – С. 2–3.

475. «Я только гордый горицвет…» : (из писем жене) // Советская Башкирия. – 1992. – 12 февр.

1993

476. Что такое мещанство? : [о романе А. М. Горького «Жизнь Клима Самгина»] // Истоки. – 1993. – Март (№ 5). – С. 6–7.

1996

477. О молодых поэтах : [выступление Р. Гарипова о своих товарищах по перу] // Истоки. – 1996. – Окт. (№ 20). – С. 4.

2007

478. Большая книга : из дневников народного поэта / подготовила З. Буракаева ; фото и фоторепродукции А. Виноградова // Уфа. – 2007. – № 2. – С. 34–36.

2013

479. [Равил Бикбаев] : [несколько слов о поэте] // Ағизел. – 2013. – № 12. – Б. 95.

Татар телендә – На татарском языке

1952

480. Өч бертуган // Кызыл таң. – 1952. – 28 окт.

1967

481. Башланды! : [«Башкортстан кызы» журналының беренче санына багышлана] // Кызыл таң. – 1967. – 24 окт.

1998

482. Әнгам Атнабаев шигырьләре : [Башкортостанның халык шагыйре Әнгам Атнабаевка – 70 яшь] // Кызыл таң. – 1998. – 13 март.

5. Тәржемәләр – Переводы

Башҡорт телендә –На башкирском языке

1956

483. Франко И. Йырсыға : [шиғыр] / И. Франко ; украин теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1956. – 26 авг.

484. Хетагуров К. Етемдәр әсәһе : [шиғыр] / К. Хетагуров ; осетин теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1956. – 1 апр.

485. Чжан Цзы-Юань. Дуҫлыҡ : [шиғыр] / Чжан Цзы-Юань ; ҡытай теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1956. – 30 сент.

1958

486. Лермонтов М. Ю. Ҡая ; Тотҡон ; Елкән ; Хәйерсе : [шиғырҙар] / М. Ю. Лермонтов ; рус теленән тәржемә // Әҙәби Башҡортостан. – 1958. – № 6. – Б. 56–57.

487. Твардовский А. Ленин һәм мейессе : [шиғыр] / А. Твардовский ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1958. – 30 март.

1959

488. Франко И. Тимерлектә : (исемдә ҡалғандарҙан) / И. Франко ; украин теленән тәржемә // Әҙәби Башҡортостан. – 1959. – № 6. – Б. 55–63.

489. Франко И. Яҡтыға табан : [хикәйәләр] / И. Франко ; украин теленән тәржемә. – Өфө : Башҡортостан китап издательствоһы, 1959. – 98 б.

1962

490. Волгин И. Осоу ҡомары : [шиғыр] / И. Волгин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1962. –2 дек.

1963

491. Ғамзатов Р. Ер әйләнә икән ; Туған тел : [шиғырҙар] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1963. – 30 апр.

492. Ғамзатов Р. Мостай Кәримгә : [шиғыр] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Ағиҙел. – 1963. – № 9. – Б. 74.

1964

493. Лермонтов М. Ю. Шағир үлеменә : [шиғыр] / М. Ю. Лермонтов ; рус теленән тәржемә // Ағиҙел. – 1964. – № 10. – Б. 89–90.

494. Решетов А. Ҡағыҙ сәскәләр : [шиғыр] / А. Решетов ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1964. – 29 май.

495. Торопыгин В. «Бар ине бер малай…» ; «Яҙ ҡояшы ҡойған ҡыңғырау сәскә…» : [шиғырҙар] / В. Торопыгин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1964. – 22 май.

496. Торопыгин В. «Эй, һин – кешем…» : [шиғыр] / В. Торопыгин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1964. – 29 май.

497. Шевченко Т. Васыят : [шиғыр] / Т. Шевченко ; украин теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1964. – 10 март.

498. Шефнер В. Сүл ҡоҙого : [шиғыр] / В. Шефнер ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1964. – 22 май.

1965

499. Ғамзатов Р. Дағстан йондоҙо : [шиғыр] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1965. – 2 март.

500. Есенин С. *Л*енин ; Эт хаҡында йыр ; «Шаһанәм һин минең Шаһанәм...» ; «Хорассанда шундай ишектәр бар...» ; «Эйтеп бөтөргөһөҙ, наҙлы, ҡум-ҡук...» ; «Хуш бу*л* инде, дуҫҡай, хуш хәҙергә...» ; «Иәлләп, саҡырып, йәш тә ҡоймам...» ; «Ҡыр яланғас, ҡыуаҡтар буш...» : [шиғырҙар] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // АҒиҙе*л*. – 1965. – № 10. – Б. 61–64.

501. Есенин С. «Шаһанәм һин минең Шаһанәм...» ; «Хорассанда шундай ишектәр бар...» : [шиғырҙар] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // *Л*енинсе. – 1965. – 16 нояб.

502. Есенин С. «Әй һин минең тыуған Рәсәй!..» ; «Беләм, беләм: бар у*л* бәхет, бар!..» ; Ер капитаны : [шиғырҙар] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1965. – 3 окт.

503. Жәми. «Яҙғы баҡса» шәлкеменән ; Ғәзи*л* ; Урланған фекер : [шиғырҙар] / Жәми ; фарсы теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1965. – 27 ғин.

504. Райнис Я. Төп синыф ; Дауы*л* сәсеүсе ; Балыҡсылар ; Ҡиәмәт көнө ; Ни беләм мин? ; Эшсе ҡыҙ йыры ; Алмас : [шиғырҙар] / Я. Райнис ; *л*атыш теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1965. – 11 сент.

505. Симонов К. Көт мине : [шиғыр] / К. Симонов ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1965. – 28 нояб.

506. Тоҡтоғо*л*. Ғүмер ; Ни яҡшы? : [шиғырҙар] / Тоҡтоғо*л* ; ҡырғыҙ теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1965. – 13 июнь.

1966

507. Есенин С. Егерме алты хаҡында баллада / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // АҒиҙе*л*. – 1966. – № 11. – Б. 47–50.

1969

508. Пушкин А. С. Бағыусыма : [шиғыр] / А. С. Пушкин ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан ҡыҙы. – 1969. – № 6. – Б. 17.

509. Пушкин А. С. Болот ; Тотҡон ; Ҡышҡы юл ; Бағыусыма : [шиғырҙар] // Пушкин А. С. Шиғырҙар / А. С. Пушкин ; рус теленән тәржемәсе Р. Ғарипов, Х. Назаров, М. Хәй, С. Әлибаев, Ә. Әхмәтҡужин. – Өфө, 1968. – Б. 10, 14, 32, 34.

510. Решетов А. Ҡағыҙ сәскәләр : [шиғыр] / А. Решетов ; рус теленән тәржемә // Ағиҙел. – 1969. – № 10. – Б. 87.

511. Торопыгин Вл. Быуындар ; Ҡыңғырау сәскә ; Бар ине бер малай : [шиғырҙар] / Вл. Торопыгин ; рус теленән тәржемә // Ағиҙел. – 1969. – № 10. – Б. 88–89.

512. Шефнер В. Шәхси дошман ; Сүл ҡоҙоғо ; «Әгәр ҙә беҙ бер ташлашыр булһаҡ…» : [шиғырҙар] / В. Шефнер ; рус теленән тәржемә // Ағиҙел. – 1969. – № 10. – Б. 87–88.

1970

513. Есенин С. «Алһыу һыуҙар һибеп йөрөгән ерҙә…» ; «Кис булды. Ысыҡтар…» ; «Ҡыр яланғас, ҡыуаҡтар буш…» ; Әйтеп бөтөргөһөҙ наҙлы, күм-күк…» ; Эт хаҡында йыр ; «Ябынған да ялбыр юрған…» ; «Шаһанәм һит минең, Шаһанәм…» ; «Хоррасанда шундай ишектәр бар…» ; «Йәлләп, саҡырып, йәш тә ҡоймам инде…» : [шиғырҙар] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан ҡыҙы. – 1970. – № 10. – Б. 12–14.

514. Есенин С. Егерме алты хаҡында баллада / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1970. – 7 нояб.

515. Есенин С. Ленин : [«Гуляй поле» поэмаһынан өҙөк] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1970. – 7 окт.

516. Есенин С. «Шаһанәм һин минең, Шаһанәм…» ; «Ҡыр яланғас, ҡыуаҡтар буш…» : [шиғырҙар] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Ленинсе. – 1970. – 3 окт.

1971

517. Лермонтов М. Елкән ; Ҡая ; Тотҡон ; Шағир үлеме ; «Мин яңғыҙым ғына юлға сығам…» ; Хәйерсе : [шиғырҙар] / М. Лермонтов ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1971. – 4 авг.

1972

518. Абашидзе И. Бына бында төйәгем… : [шиғыр] / И. Абашидзе ; грузин теленән тәржемә // Башҡортостан пионеры. – 1972. – 1 дек.

519. Ғамзатов Р. Мостай Кәримгә : [шиғыр] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1972. – 17 нояб.

520. Ғамзатов Р. Һандуғас йыры : [шиғыр] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Башҡортостан пионере. – 1972. – 4 окт.

521. Исаковский М. Сейә : [шиғыр] / М. Исаковский ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан пионере. – 1972. – 4 окт.

522. Капутикян С. Бәхет йондоҙо : [шиғыр] / С. Капутикян ; әрмән теленән тәржемә // Башҡортостан пионеры. – 1972. – 1 дек.

523. Рысҡулов Р. Халҡым : [шиғыр] / Р. Рысҡулов ; ҡырғыҙ теленән тәржемә // Башҡортостан пионеры. – 1972. – 1 дек.

524. Торопыгин В. Бар ине бер малай : [шиғыр] / В. Торопыгин ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан пионере. – 1972. – 4 окт.

525. Уҡ менән йыр : (Лонгфеллонан) ; Озимандия : (Шеллиҙән) ; Баллада : (М. Лермонтовтан) ; Аһ,

йәшәгем килә… : (А. Блоктан) ; Емшән : (А. Майковтан) : [тәржемәләр] // Совет Башҡортостаны. – 1972. – 24 дек.

526. Хәзри Н. Алтын көҙ : [шиғыр] / Н. Хәзри ; әзербайжан теленән тәржемә // Башҡортостан пионере. – 1972. – 4 окт.

1973

527. Дудин М. Замандашыма ; Утлы кисеү ; Икәүҙән-икәү ; Шайтантаяҡ ; Болеро ; Ярты төндә уянһаң ; Эңер төшкәс : [шиғырҙар] / М. Дудин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1973. – 26 окт.

528. Есенин С. Фарсы моңдары : «Уңалдылар иҫке яраларым…» ; «Шаһәнәм һин минең, Шәһәнәм…» ; «Булғаным юҡ Босфор ерҙәрендә…» ; «Шундай саф һәм зәңгәр һауа!..» ; «Күктә – айҙың һалҡын алтыны…» ; «Хорассанда шундай ишектәр бар…» ; «Фирдәүсиҙең зәңгәр илкәйе!..» ; «Ике аҡҡош – йәрем ҡулдары…» ; «Нилектән ай шулай тоноҡ ҡарай…» ; «Типмә инде, һантый йөрәк!..» ; «Эй һин, зәңгәр илдең алсаҡ алыҫы..» : [шиғырҙар] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Аҕиҙел. – 1973. – № 1. – Б. 80–83.

529. Твардовский А. Ленин һәм мейессе : [шиғыр] / А. Твардовский ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан пионеры. – 1973. – 24 ғин.

1974

530. Дудин М. Замандашыма ; Болеро ; Ерҙә юҡ исемһеҙ һалдаттар ; Зәңгәр байрам : [шиғырҙар] / М. Дудин ; рус теленән тәржемә // Аҕиҙел. – 1974. – № 11. – Б. 63–64.

531. Лермонтов М. Ю. Елкән ; Ҡая : [шиғырҙар] / М. Ю. Лермонтов ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан пионеры. – 1974. – 11 окт.

532. Лермонтов М. Ю. Шағир үлеме ; Елкән ; Ҡая : [шиғырҙар] / М. Ю. Лермонтов ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1974. – 15 окт.

1975

533. Есенин С. Егерме алты хаҡында баллада / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1975. – 3 сент.

534. Есенин С. Ленин ; «Йәшел генә толомҡайың…» ; «Йәлләп, саҡырып йәш тә ҡоймам инде…» ; Ҡырпаҡ ҡар ; Кантата ; «Көҙгәсә уһылдай ябалаҡ…» : [шиғырҙар] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1975. – 3 окт.

535. Есенин С. Совет Рәсәйе ; Ер капитаны : [шиғырҙар] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан ҡыҙы. – 1975. – № 10. – Б. 14–15.

536. Есенин С. Әсәйемә хат ; «Әй, һин минең тыуған Рәсәй!..» ; «Йөрөмәм инде, иҙмәм ал ҡыуаҡты…» ; «Һөйләште ләр һынды алтын сауҡа…» ; «Әйтеп бөтөргөһөҙ наҙлы, күм-күк…» : [шиғырҙар] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Ағиҙел. – 1975. – № 10. – Б. 122–123.

1976

537. Галкин А. Сәләм-хат : [шиғыр] / А. Галкин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1976. – 29 май.

538. Дудин М. Ғәрәсәттән һуң ; «Уҙғандарҙың алыҫ осҡондары…» ; Утлы кисеү ; Ярты төндә уянһаң… ; «Йәшен йәшнәп, күк тә күкрәмәй…» ; «Ул ғәскәрҙең күҙ-ҡолағы булды…» ; «Һин – әлегә күреп белмәгән ер…» : [шиғырҙар] / М. Дудин ; рус теленән тәржемә // Ағиҙел. – 1976. – № 11. – Б. 95–97.

539. Зирәк ҡуян : [Монгол әкиәте] / монгол теленән тәржемә // Башҡортостан ҡыҙы. – 1976. – № 1. – Б. 19–20.

540. Молодцов Г. Салауат хаҡында йыр : (баллада) / Г. Молодцов ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан ҡыҙы. – 1976. – № 9. – Б. 16.

541. Ухсай Я. Тыуған ер ; Бөҙрә тал : [шиғырҙар] / Я. Ухсай ; сыуаш теленән тәржемә // Совет Башҡортосаны. – 1976. – 27 май.

542. Франко И. Суртан : [хикәйә] / И. Франко ; украин теленән тәржемә // Башҡортостан пионере. – 1976. – 8 окт.

543. Хузангай П. Шинель ; Туған тел : [шиғырҙар] / П. Хузангай ; сыуаш теленән Р. Ғарипов, Х. Туфан тәрҗемәсе // Совет Башҡортостаны. – 1976. – 27 май.

544. Хәйәм Ғ. Робағиҙар : [4 юллыҡ шиғырҙар] / Ғ. Хәйәм ; фарсы теленән тәржемә // Ағиҙел. – 1976. – № 10. – Б. 93–98.

545. Әҙәпле ҡуян : [Мексика әкиәте] / испан теленән тәржемә // Башҡортостан ҡыҙы. – 1976. – № 1. – Б. 20.

1977

546. Трубицын В. Тол ҡатын ; «Олпатлыҡҡа ерҙән өйрәнәмен…» : [шиғырҙар] / В. Трубицын ; рус теленән Р. Ғарипов, С. Әлибаев тәрҗемәсе // Совет Башҡортостаны. – 1977. – 30 дек.

1979

547. Ғамзатов Р. «Бына тағы аҡ ялдарын сайҡап…» : [шиғыр] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1979. – 20 окт.

548. Пушкин А. С. Бағыусыма ; Ҡышҡы иртә ; «Диңгеҙ бөгәлендә йәшел имән…» : [«Руслан һәм Людмила» поэмаһынан] / А. С. Пушкин ; рус теленән Р. Ғарипов, Х. Назаров тәржемәсе // Совет Башҡортостаны. – 1979. – 6 июнь.

1980

549. Есенин С. «Шаһанәм һин минең, Шаһанәм…» : [шиғыр] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Ленинсе. – 1980. – 2 окт.

1983

550. Пушкин А. С. Болот : [шиғыр] / А. С. Пушкин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1983. – 23 окт.

1984

551. Ғамзатов Р. Мостай Кәримгә : [шиғыр] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Сәләм һиңә, Башҡортостан : [шиғырҙар]. – Өфө, 1984. – Б. 109–111.

552. Пушкин А. С. Тотҡон : [шиғыр] / А. С. Пушкин ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан пионеры. – 1984. – 6 июнь.

1985

553. Есенин С. Егерме алты хаҡында : [шиғыр] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан пионеры. – 1985. – 2 окт.

554. Есенин С. «Хуш бул инде, дуҫкай, хуш хәҙергә…» ; «Йәлләп саҡырып, йәш тә ҡоймам инде…» ; «Ҡыр яланғас, ҡыуаҡтар буш…» : [шиғырҙар] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан ҡыҙы. – 1985. – № 10. – Б. 20.

1987

555. Дудин М. Юҡ ерҙә исемһеҙ һалдаттар ; Замандашҡа : [шиғырҙар] / М. Дудин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1987. – 18 окт.

556. Пушкин А. С. Болот ; Бағыусыма ; Тотҡон ; Ҡышҡы юл : [шиғырҙар] / А. С. Пушкин ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1987. – 5 февр.

1988

557. Рублев Н. Совет һалдатына һәйкәл : [шиғыр] / Н. Рублев ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1988. – 9 май.

558. Светлов М. «Туатар гөрһөлдәүе менән бергә...» : [шиғыр] / М. Светлов ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1988. – 9 май.

559. Симонов К. Көт мине : [шиғыр] / К. Симонов ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1988. – 9 май.

560. Хәйәм Ғүмәр робағиҙары / Ғ. Хәйәм ; фарсы теленән тәржемә // Башҡортостан ҡыҙы. – 1988. – № 10. – Б. 5.

561. Шефнер В. Ситлектәге бөркөт ; Сүл ҡоҙого : [шиғырҙар] / В. Шефнер ; рус теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1988. – 9 май.

1989

562. Пушкин А. С. Тотҡон ; Бағыусыма : [шиғырҙар] / А. С. Пушкин ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан пионеры. – 1989. – 7 июнь.

563. Хетагуров К. Етемдәр әсәһе : [шиғыр] / К. Хетагуров ; осетин теленән тәржемә // Совет Башҡортостаны. – 1989. – 15 окт.

1994

564. Ғамзатов Р. Мостай Кәримгә : [шиғыр] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Ағиҙел. – 1994. – № 10. – Б. 8–9 ; Йәшлек. – 1994. – 20 окт.

1995

565. Есенин С. «Фарсы моңдары»нан : [шиғырҙар] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Йәшлек. – 1995. – 3 окт. – Йөкм. : «Уңалдылар иҫке яраларым…» ; «һораным мин бөгөн асламсынан…» ; «Шаһанәм һин минең, Шаһанәм…» ; «Һин әйтәһең, Сәғәҙи, тип…» ; «Булғаным юҡ Босфор ерҙәрендә…» ; «Зәғфрандай илдең зәңгәр кисе…» ; «Шундай саф һәм зәңгәр һауа!..»

566. Есенин С. Эт хаҡында йыр ; «Йәлләп, саҡырып йәш тә ҡоймам инде…» ; «Шағир булыу – шул уҡ шәһит үлеү…» ; «Ике аҡҡош – йәрем ҡулдары…» : [шиғырҙар] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан. – 1995. – 3 окт.

1998

567. Ғамзатов Р. Ер әйләнә икән... ; Мостай Кәримгә : [шиғырҙар] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Башҡортостан. – 1998. – 5 сент.

1999

568. Ғамзатов Р. Мостай Кәримгә : [шиғыр] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Ағиҙел. – 1999. – № 10. – Б. 7.

569. Пушкин А. С. «Асыуланма, ҡайғырма һин…» ; Бағыусыма ; «Һөйҙөм һине, бәлки мөхәббәтем…» ; Болот / А. С. Пушкин ; рус теленән тәржемә // Наш Пушкин. А. С. Пушкин и Башкортостан = Пушкин һәм Башкортостан. – Уфа, 1999. – Б. 72, 74, 84, 88.

570. Пушкин А. С. Болот ; Тотҡон ; Бағыусыма ; Ҡышҡы юл : [шиғырҙар] / А. С. Пушкин ; рус теленән тәржемә // Ағиҙел. – 1999. – № 6. – Б. 71–72.

2001

571. Хәйәм Ғ. Робағиҙар / Ғ. Хәйәм ; фарсы теленән тәржемә // Башҡортостан. – 2001. – 14 дек.

2003

572. Ғамзатов Р. Лағнәт : [шиғыр] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Башҡортостан. – 2003. – 16 дек.

573. Ғамзатов Р. Туған тел : [шиғыр] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Башҡортостан. – 2003. – 5 нояб.

2004

574. Есенин С. «Һораным мин бөгөн асламсынан…» : [шиғыр] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Башҡортостан ҡыҙы. – 2004. – № 3. – Тышлыҡтың 2-се б.

2007

575. Хәйәм Ғ. Робағиҙар = Рубаи / Ғ. Хәйәм ; [фарсы теленән тәржемә]. – Өфө : Китап, 2007. – 318 б.

2008

576. Легендалар, риүәйәттәр, хәтирәләр / [руссанан башҡортсаға Р. Ғарипов тәржемәһе 25, 62, 194, 235, 236, 244–246 бүлектәр] // Салауат башҡорт фольклорында = Салават в башкирском фольклоре = Salawat in bashkir folklore : 2 томда / [проект авторы, төҙөүсеһе, ғилми редакторы, инеш мәҡәлә һәм аңлатмалар яҙыусы Ф. А. Нәҙершина. – Өфө, 2008. – Т. 1. – Б. 39, 57, 132, 149, 153, 154.

2014

577. Ғамзатов Р. Туған тел : [шиғыр] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Мәктәп календары. 2015 / [автор-төҙөүселәре З. И. Ҡаҙыева, Д. Ғ. Мырҙаҡаева, Г. Й. Фәзлиәхмәтова һ. б.]. – Өфө, 2014. – Б. 34.

578. Есенин С. Йәлләп саҡырып йәш тә ҡоймам инде… : [шиғыр] / С. Есенин ; рус теленән тәржемә // Мәктәп календары. 2015 / [автор-төҙөүселәре З. И. Ҡаҙыева, Д. Ғ. Мырҙаҡаева, Г. Й. Фәзлиәхмәтова һ. б.]. – Өфө, 2014. – Б. 179.

2019

579. Ғамзатов Р. Мостай Кәримгә : [шиғыр] / Р. Ғамзатов ; авар теленән тәржемә // Ағиҙел. – 2019. – № 10. – Б. 87–88.

Татар телендә – На татарском языке

1964

580. Торопыгин В. «Шәһәр ак төн куенында калган…» : [шиғырь] / В. Торопыгин ; рус теленнән тәрҗемә // Кызыл таң. – 1964. – 24 май.

581. Шефнер В. Читлектәге бөркет : [шиғырь] / В. Шефнер ; рус теленнән тәрҗемә // Кызыл таң. – 1964. – 30 май.

1965

582. Есенин С. Ленин : («Гуляй поле» поэмасыннан өзек) / С. Есенин ; рус теленнән тәрҗемә // Кызыл таң. – 1965. – 3 окт.

1970

583. Есенин С. Ҡырпаҡ ҡар ; Сейыр ; «Яшел генә токымкаен…» ; «Ҙәлләп, чакырып, яшь тә коймам инде…» ; «Хуш бул инде, дускай, хуш хәзергә…» :

[шиғырьләр] / С. Есенин ; рус теленнән тәрҗемә // Кызыл таң. – 1970. – 11 окт.

1985

584. Мырауҗан пан ; Аксак үрдәк : (украин халык әкиятләре) / украин теленнән тәрҗемә // Нәниләргә бүләк : җыентык. – Казан, 1985. – Б. 13–18.

1995

585. Есенин С. «Җәлләп чакырып яшь тә коймам инде...» ; «Әй син, минем туган Русия!..» ; «Кич булды...» ; «Укаланган күл өсте шәфәкъ нурыннан...» : [шиғырьләр] / С. Есенин ; рус теленнән тәрҗемә // Кызыл таң. – 1995. – 3 окт.

II. Рәми Ғариповтың тормошо һәм ижады турында әҙәбиәт – Литература о жизни и творчестве Рами Гарипова

1. Рәсми материалдар – Официальные материалы

586. О присвоении почетного звания «Народный поэт Башкирской ССР» Гарипову Р. Я. (посмертно) : указ Президиума Верховного Совета Башкирской ССР от 4 февраля 1992 г. № 6-2/22 // Советская Башкирия. – 1992. – 5 февр.

587. О присуждении премий Башкирской АССР имени Салавата Юлаева 1988 года за лучшие произведения литературы, искусства и исполнительского мастерства Гарипову Рами Ягафаровичу (посмертно) – за поэтические произведения, изданные в последние годы… : постановление бюро обкома КПСС и Совета Министров Башкирской АССР от 21 марта 1988 г. № 4-12 // Советская Башкирия. – 1988. – 23 марта.

2. Дөйөм материалдар – Общие материалы

Башҡорт телендә – На башкирском языке

1955

588. Бикбай Б. Тәүге аҙымдар : [Р. Ғарипов ижады тураһында] / Б. Бикбай // Ленинсе. – 1955. – 22 ғин.

589. Рафиков Б. Йәш шағирҙең уңыштары һәм етешһеҙлектәре : [Р. Ғариповтың «Юрҙән» йыйынтығы тураһында] / Б. Рафиков, З. Ғәбсәләмов // Әҙәби Башҡортостан. – 1955. – № 9. – Б. 57–60.

1957

590. Кәрим М. Ҡәләмдәш иптәштәргә хаттар : [Ә. Игебаев, М. Кәримов, Р. Ғарипов һәм Р. Сафинға] / М. Кәрим // Совет Башҡортостаны. – 29 ғин. ; 5, 6, 8 февр.

1959

591. Рәми Ғарипов : [биографик белешмә] // Әҙәби Башҡортостан. – 1959. – № 2. – Б. 102.

592. Хөсәйенов Ғ. «Таш сәскә» : [Р. Ғарипов ижады тураһында] / Ғ. Хөсәйенов // Әҙәби Башҡортостан. – 1959. – № 1. – Б. 98–100.

593. Хәкимов Ә. Рәми Ғарипов шиғырҙары тураһында / Ә. Хәкимов // Совет Башҡортостаны. – 1959. – 25 февр.

1960

594. Кәрим М. Рәми Ғариповҡа : (асыҡ хат) / М. Кәрим // Кәрим М. Күтәрелгән ҡояшҡа ҡарап : әҙәбиәт хаҡында мәҡәләләр. – Өфө, 1960. – Б. 89–97.

595. Низамов Р. Тормош тыуҙырған йыр : [Р. Ғарипов ижады тураһында] / Р. Низамов // Совет Башҡортостаны. – 1960. – 29 дек.

1962

596. Рамазанов Ғ. Бер шағир тураһында : [Р. Ғарипов] / Ғ. Рамазанов // Совет Башҡортостаны. – 1962. – 5 ғин.

1964

597. Хәкимов Ә. Ер моңо : [Р. Ғариповтың «Һабантурғай йырҙары» исемле йыйынтығы тураһында] / Ә. Хәкимов // Совет Башҡортостаны. – 1964. – 21 нояб.

1965

598. Буранғолов Ф. Уңыш теләйбеҙ : [Р. Ғариповтың «Һабантурғай йырҙары» тигән шиғырҙар йыйынтығы тураһында уҡыусы фекере] / Ф. Буранғолов // Ленинсы. – 1965. – 12 авг.

1966

599. Хәкимов Ә. Рәми Ғарипов шиғырҙары / Ә. Хәкимов // Ағиҙел. – 1966. – № 9. – Б. 65–70.

1967

600. Йөрәгендә ерҙең йыры бар… : [Р. Ғариповтың «Осоу» тигән шиғырҙар йыйынтығы тураһында] // Ленинсе. – 1967. – 28 сент.

601. Назаров Х. Йөрәкәйҙә һаҡлар гәрәбәләр : [Р. Ғариповтың «Осоу» тигән шиғырҙар йыйынтығы тураһында] / Х. Назаров // Ленинсе. – 1967. – 14 сент.

602. Фәхретдинов С. Лайыклы! : [Р. Ғариповтың «Осоу» тигән шиғырҙар йыйынтығы тураһында уҡыусы фекере] / С. Фәхретдинов // Ленинсе. – 1967. – 3 окт.

1969

603. Халҡыбыҙға лайыҡлы әҫәрҙәр : [Башҡортостан яҙыусылары йыйылышынан

Р. Ғарипов һ. б. яҙыусыларҙың сығыштарынан] // Совет Башҡортостаны. – 1969. – 28 окт.

1978

604. Бикбаев Р. Шағир аманаты : [Р. Ғарипов иҫтәлегенә] / Р. Бикбаев // Совет Башҡортостаны. – 1978. – 8 февр.

605. Кәрим М. Сыңлап торған тәлғәштәр : [«Тәлғәштәр» исемле шиғырҙар йыйынтығы хаҡында] / М. Кәрим // Совет Башҡортостаны. – 1978. – 17 дек.

606. Хөсәйенов Ғ. Оло тойғоло йыр : [Р. Ғарипов ижады тураһында] / Ғ. Хөсәйенов // Ағиҙел. – 1978. – № 2. – Б. 51–52.

1979

607. Хәкимов Ә. Шиғриәтте һағыныу : Рәми Ғариповтың «Йондоҙло уйҙар» китабы хаҡында / Ә. Хәкимов // Совет Башҡортостаны. – 1979. – 8 июль.

1980

608. Ғиләжев Х. Донъяға ғашиҡ шиғыр : [Р. Ғариповтың «Йондоҙло уйҙар» китабын уҡығас тыуған уйҙар] / Х. Ғиләжев // Ағиҙел. – 1980. – № 4. – Б. 114–120.

609. Ураҡсин З. Йондоҙло уйҙар, ҡанатлы һүҙҙәр : [Р. Ғарипов ижады хаҡында] / З. Ураҡсин // Ағиҙел. – 1980. – № 6. – Б. 116–119.

1981

610. Нуретдинов Р. Үлемһеҙ йыр : [Р. Ғариповтың яңы шиғырҙар йыйынтығы тураһында] / Р. Нуретдинов // Совет Башҡортостаны. – 1981. – 2 авг.

611. Хөсәйенов Ғ. Аманат һүҙҙәре : (Рәми Ғарипов) // Хөсәйенов Ғ. Шағирҙәр : (әҙәби портреттәр). – Өфө, 1981. – Б. 199–208.

612. Хөсәйенов Ғ. Шағирҙең әйтер һүҙҙәре : [инеш мәҡәлә] / Ғ. Хөсәйенов // Ғарипов Р. Умырзая йыры : шиғырҙар. – Өфө, 1981. – Б. 5–15.

1982

613. Бикбаев Р. Уның аманаты : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 50 йыл] / Р. Бикбаев // Ағиҙел. – 1982. – № 2. – Б. 104–107.

614. Бүләков Д. Йыр булып йәшәне : [Р. Ғариповтың тыуыуына 50 йыл тулыуға ҡарата] / Д. Бүләков // Ленинсы. – 1982. – 11 февр.

615. Ғиләжев Х. Алғы һыҙыҡта ҡала : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 50 йыл] / Х. Ғиләжев // Совет Башҡортостаны. – 1982. – 12 февр.

616. Ғәббәсова З. Кеселекле, кешелекле ине : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 50 йыл] / З. Ғәббәсова // Совет Башҡортостаны. – 1982. – 12 февр.

617. Дәүләтов Ғ. «Беҙ – үҙ хәбәрсеһе киләсәктең…» : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 50 йыл] / Ғ. Дәүләтов // Башҡортостан пионеры. – 1982. – 12 февр.

618. Кәрим М. Шағир йөрәге : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 50 йыл] / М. Кәрим // Башҡортостан ҡыҙы. – 1982. – № 2. – Б. 16–17 ; Ленинсы. – 1982. – 11 февр.

619. Тойғонов Р. Шағирҙың тыуған яғында : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 50 йыл] / Р. Тойғонов // Совет Башҡортостаны. – 1982. – 10 февр.

620. Ул беҙҙең күңелдәрҙә : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 50 йыл] / Х. Ғиләжев, Ғ. Хөсәйенов, Р. Бикбаев, Ә. Хәкимов, Ә. Атнабаев // Башҡортостан ҡыҙы. – 1982. – № 2. – Б. 17–18.

621. Фәхретдинов С. Тәбиғәт йырсыһы : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 50 йыл] / С. Фәхретдинов // Совет Башҡортостаны. – 1982. – 12 февр.

622. Әлибаев С. Ил тойғоһо : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 50 йыл] / С. Әлибаев // Пионер. – 1982. – № 2. – Б. 22.

1985

623. Хөсәйенов Ғ. Шағир шәхесе : [Р. Ғарипов көндәлектәре буйынса] / Ғ. Хөсәйенов // Ағиҙел. – 1985. – № 3. – Б. 121–133.

1987

624. Бикбаев Р. Киләсәк менән осрашыу : [шағир Р. Ғарипов тураһында] / Р. Бикбаев // Ағиҙел. – 1987. – № 12. – Б. 79–82 ; Ленинсы. – 1987. – 17 нояб.

1988

625. Биишева З. Шатланып хуплайым : [Р. Ғариповты С. Юлаев исемендәге премияға тәҡдим итеү айҡанлы яҙылған мәҡәлә] З. Биишева // Совет Башҡортостаны. – 1988. – 10 март.

626. Бикбаев Р. Шиғриәт һәм хәҡиҡәт : Рәми Ғарипов ижады / Р. Бикбаев // Ленинсы. – 1988. – 15 март.

627. Ғималова М. Шағир : [Р. Ғарипов аманаты] / М. Ғималова // Совет Башҡортостаны. – 1988. – 18 март.

628. «Ил тойғоһо – бар тормошом минең…» : [Р. Ғариповты С. Юлаев исемендәге премияға тәҡдим ителеүе айҡанлы мәҡәләләр йыйынтығы] // Совет Башҡортостаны. – 1988. – 10 март.

629. Йөрәк түренән : [Р. Ғариповты С. Юлаев исемендәге премияға тәҡдим ителеүе айҡанлы. Мәҡәләләр йыйынтығы] // Башҡортостан пионеры. – 1988. – 16 март.

630. Йыр, шиғыр кисәһе : [19 һәм 20 мартта Башҡорт дәүләт филармонияһында Р. Ғариповтың

ижадына арнап кисә үткәрелә] // Совет Башҡортостаны. – 1988. – 18 март.

631. Күзбәков Ф. Үткәндән килә тауыш : [Р. Ғариповтың С. Юлаев исемендәге премияға тәҡдим ителеүе айҡанлы] / Ф. Күзбәков // Ленинсы. – 1988. – 22 март.

632. Ҡазыханов А. Ҡәҙерле шиғырҙар : [Р. Ғариповтың С. Юлаев исемендәге премияға тәҡдим ителеүе айҡанлы] / А. Ҡазыханов // Башҡортостан пионеры. – 1988. – 6 март.

633. Рәхимғолова Ф. Ғүмерҙең бер мәле : [Р. Ғарипов хаҡында] / Ф. Рәхимғолова // Башҡортостан ҡыҙы. – 1988. – № 10. – Б. 4.

634. Шафиҡов Ғ. Хаҡлыҡ йырсыһы : [Р. Ғарипов хаҡында] / Ғ. Шафиҡов // Совет Башҡортостаны. – 1988. – 2 март.

1989

635. Ғәббәсова З. Шулай йәшәргә мин тырыштым : [Р. Ғарипов ҙур йөрәкле шағир ине] / З. Ғәббәсова // Совет Башҡортостаны. – 1989. – 19 окт.

636. Ҡотлогилдина З. Аманат кисәһе : [Р. Ғариповҡа арналған кисә] / З. Ҡотлогилдина // Башҡортостан пионеры. – 1989. – 3 март.

637. Ҡотлогилдина З. «Аманат»ҡа тоғролоҡ : [Р. Ғариповҡа арналған иҫтәлек кисәһе] / З. Ҡотлогилдина // Совет Башҡортостаны. – 1989. – 11 март.

638. Ҡәрипова Р. Шиғырҙары беҙҙең йөрәктә : [шағир Р. Ғарипов тураһында] / Р. Ҡәрипова // Башҡортостан пионеры. – 1989. – 10 март.

639. Сәлимов Н. «Килер ул көн…» : [шағир Р. Ғариповҡа арналған кисә] / Н. Сәлимов // Ленинсы. – 1989. – 2 март.

640. Усманов А. Ирлек булһын шағирлыкта : [Р. Ғарипов тураһында] / А. Усманов // Совет Башҡортостаны. – 1989. – 22 нояб.

1990

641. Аҡбулатова Ф. Шағир ғүмере дауам итә : [Р. Ғарипов тураһында] / Ф. Аҡбулатова // Совет Башҡортостаны. – 1990. – 15 февр.

642. Бикбаев Р. Дуҫлыҡ китабы : [инеш мәҡәлә] / Р. Бикбаев // Ғарипов Р. Минең антологиям : тәржемәләр / төҙөүсеһе Н. В. Ғарипова. – Өфө, 1990. – Б. 5–8.

643. Вәлитов И. Рәми Ғарипов һәм Стәрлетамаҡ / И. Вәлитов // Йәшлек. – 1990. – 12 май.

644. Ғәббәсова З. «Янып сыҡһын һүҙем – йәшенем» : [шағир Р. Ғарипов тураһында] / З. Ғәббәсова // Совет Башҡортостаны. – 1990. – 25, 28 февр.

645. Рафиҡов З. Дуҫлыҡ һәм туғандашлыҡ шаңдауы : [Р. Ғариповтың «Минең антологиям» тигән яңы китабы тураһында] / З. Рафиҡов // Башҡортостан. – 1990. – 29 нояб.

646. Хәлилов М. Умырзая : [Р. Ғарипов ижады тураһында] / М. Хәлилов // Йәшлек. – 1990. – 3 нояб.

647. Әлибаев С. Әҙәби мираҫ : [Р. Ғарипов ижады] / С. Әлибаев // Совет Башҡортостаны. – 1990. – 13 февр.

1991

648. Аралбай Ҡ. Тере тел : [Р. Ғариповтың «Минең антологиям» китабы тураһында] / Ҡ. Аралбай // Ағиҙел. – 1991. – № 11. – Б. 155–157.

649. Ғәрәев Ә. Һүҙ — көмөш, йыр — алтын : [Өфөләге 13-сө мәктәп-интернатында Р. Ғариповты иҫкә алыу кисәһе үтте] / Ә. Ғәрәев // Башҡортостан. – 1991. – 16 февр.

650. Ғабдрахманов А. Иң бөйөк һүҙ әле әйтелмәгән : [шағир Р. Ғарипов тураһында] / А. Ғабдрахманов // Башҡортостан. – 1991. – 25 май.

651. Йосопов Т. Йырҙарыбыҙ үлемһеҙ : [Р. Ғариповтың һөйләгәне] / Т. Йосопов // Башҡортостан. – 1991. – 28 сент.

652. Йосопов Т. Телдән төшмәҫ : [шағир Р. Ғарипов тураһында] / Т. Йосопов // Йәшлек. – 1991. – 12 февр.

653. Монасипов С. Шағирҙың мәктәп йылдары : [Р. Ғариповтың мәктәп йылдары хаҡында хәтирәләр] / С. Монасипов // Башҡортостан. – 1991. – 12 февр.

654. Ханова З. «Бәхет өсөн генә яралғас…» : [шағир Р. Ғариповтың хәтер һәм ҡәҙер кисәләре хаҡында] / З. Ханова // Башҡортостан. – 1991. – 30 март.

655. Ханова З. «Мин тик умырзаямын…» : [Р. Ғариповтың иҫтәлеген ҡәҙерләү кисәһе] / З. Ханова // Йәшлек. – 1991. – 28 март.

1992

656. Аҙнағолова Л. Аманатҡа тоғролоҡ : [шағир Р. Ғариповтың тыуыуына – 60 йыл] / Л. Аҙнағолова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 1992. – № 1. – Б. 37–39.

657. Бикбаев Р. Бурап яуған февраль ҡарҙары… : [шағир Р. Ғариповтың тыуыуына – 60 йыл] / Р. Бикбаев // Йәшлек. – 1992. – 11 февр.

658. Бикбаев Р. Киләсәккә аманат : («Аҡ тирмә»лә әйтелгән һүҙ) : [Р. Ғарипов хаҡында] / Р. Бикбаев // Ағиҙел. – 1992. – № 2. – Б. 58–59.

659. Бикбаев Р. Шағир аманаты : («Аҡ тирмә»ләә «Аманат» кисәһендә әйтелғән һүҙ) / Р. Бикбаев // Ғарипов Р. Алырымҡош менән Бирмәмҡош : һайланма әҫәрҙәр / төҙөүсеһе Н. В. Ғарипова. – Өфө, 1992. – Б. 5–7.

660. Бикбаев Р. Шағир аманаты : [шағир Р. Ғарипов хаҡында иҫтәлектәр] / Р. Бикбаев // Башҡортостан. – 1992. – 12 февр.

661. Ғарипов И. Әле генә әйтелгәндәй… : [Р. Ғарипов тураһында иҫтәлектәр] / И. Ғарипов // Ағиҙел. – 1992. – № 2. – Б. 80–81.

662. Ғарипов Р. Шундай ине ағайым… ; Атайыбыҙ тураһында бер нисә һүҙ : [шағыр улының иҫтәлектәре] / Р. Ғарипов // Ағиҙел. – 1992. – № 2. – Б. 60–73.

663. Ғарипова Н. «Йәншишмәнең таптыҡ үҙен беҙ…» : [Р. Ғарипов тураһында иҫтәлектәр] / Н. Ғарипова // Башҡортостан ҡыҙы. – 1992. – № 2. – Б. 4–7.

664. Ғималова М. Рәми һабаҡтары : [шағир Р. Ғариповтың тыуыуына – 60 йыл] / М. Ғималова // Башҡортостан. – 1992. – 7 февр.

665. Ғәббәсова З. Илгә инселәнгән изге көсө : [шағир Р. Ғариповтың тыуыуына – 60 йыл] / З. Ғәббәсова // Йәшлек. – 1992. – 11 февр.

666. Ғәйетбай Н. Ике әрнеү : [Р. Ғариповҡа бағышланған документаль фильм] / Н. Ғәйетбай // Йәшлек. – 1992. – 20 июнь.

667. Закиров М. Иҫтә, һаман да иҫтә… : [Р. Ғарипов тураһында иҫтәлектәр] / М. Закиров // Башҡортостан. – 1992. – 12 февр.

668. Закиров Ә. «Әсәйем миҙалы – минең дә миҙал…» : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов тураһында хәтирәләр] / Ә. Закиров // Башҡортостан. – 1992. – 12 февр.

669. Ҡотлогилдина З. Буранлы февраль : [шағир Р. Ғариповтың тыуыуына – 60 йыл] / З. Ҡотлогилдина // Йәшлек. – 1992. – 23 ғин.

670. Мөхәмәтшина Ф. «Рәми шишмәһе» : [шағир Р. Ғариповтың тыуыуына – 60 йыл] / Ф. Мөхәмәтшина // Башҡортостан. – 1992. – 28 февр.

671. Мәжитов Н. Тарихты шиғырға һалып : [Р. Ғарипов хаҡында иҫтәлектәр] / Н. Мәжитов // Ағиҙел. – 1992. – № 2. – Б. 77–79.

672. Мәхмүт Һ. Тәңребеҙ – хәтер : [Р. Ғариповҡа арналған хәтер кисәһе тураһында] / Һ. Мәхмүт // Йәшлек. – 1992. – 12 нояб.

673. Рәхимғолов И. «Мылтыҡлы» һаҡсы… : [Р. Ғариповтың 1-се интернат-мәктәбендә уҡыған саҡтары тураһында] / И. Рәхимғолов // Башҡортостан. – 1992. – 12 февр.

674. Рәхимғолова Ф. Ғүмерҙең бер мәле : [Р. Ғарипов тураһында иҫтәлектәр] / Ф. Рәхимғолова // Башҡортостан ҡыҙы. – 1992. – № 3. – Б. 14–15.

675. Сәғитов Т. Шағир ; Осрашыу ; Танышыу ; Дуҫлашыу ; Хушлашыу : [Р. Ғарипов хаҡында хикәйәттәр] // Сәғитов Т. Һәйкәл : публицистик уйланыуҙар. – Өфө, 1992. – Б. 69–80.

676. Туфан Х. Мәғәнәүи, ижади туғаным Рәми! : [шағир Р. Ғарипов тураһында иҫтәлектәр] / Х. Туфан // Ағиҙел. – 1992. – № 2. – Б. 82–85.

677. Фәйзуллин С. Уның ҡайыны : [байрам уңайынан шағирҙың ҡайын ағастары ултыртыуҙа ҡатнашыуы хаҡында] / С. Фәйзуллин // Башҡортостан. – 1992. – 12 февр.

678. Хәйруллина М. Ул – мәңгелек : [Р. Ғариповтың уҡытыусыһы иҫтәлектәре] / М. Хәйруллина // Башҡортостан. – 1992. – 12 февр.

679. Хәкимов Ә. «Күҙҙәремдә халҡым күҙе бар…» : [Р. Ғариповтың шағир булып өлгөрөү осоро

хаҡында] / Ә. Хәкимов // Башҡортостан. – 1992. – 12 февр.

680. Хәлилов М. Рәми. Ир-азамат тигән даны ҡалды : [шағир Р. Ғариповтың тыуыуына – 60 йыл] / М. Хәлилов // Йәшлек. – 1992. – 4 февр.

681. Шафиҡов Ғ. Тыңлай һәм аңлай белер ине : [шағир Р. Ғариповтың тыуыуына – 60 йыл] / Ғ. Шафиҡов // Йәшлек. – 1992. – 11, 13 февр.

682. Әлибаев С. Шағир аманаты : [шағир Р. Ғариповтың тыуыуына – 60 йыл] / С. Әлибаев // Йәншишмә. – 1992. – 12 февр.

683. Әхмәтйәнова З. Бөйөк шәхес : [шағир Р. Ғарипов тураһында] / З. Әхмәтйәнова // Аҡбуҙат. – 1992. – № 8. – Б. 2.

684. Әшрәпов Ә. Йәшлегебеҙ һуҡмаҡтары : [Р. Ғарипов тураһында класташ] / Ә. Әшрәпов // Ағиҙел. – 1992. – № 2. – Б. 73–76.

685. Әшрәпов Ә. «…Йәшәү ҡыҙыҡ булмаҫ ине…» : [Р. Ғариповтың ижады һәм тормошо тураһында] / Ә. Әшрәпов // Башҡортостан. – 1992. – 12 февр.

1993

686. Ғафаров Б. Мәктәптә Рәми Ғариповтың «Табыныу» поэмаһын өйрәнеү / Б. Ғафаров // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 1993. – № 3. – Б. 25–28.

687. Мөғтәбәрова М. Рәми Ғариповҡа арналған кисә / М. Мөғтәбәрова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 1993. – № 2. – Б. 24–28.

688. Фәйзуллин М. Шағирҙы һағынып : [шағир Р. Ғарипов тураһында] / М. Фәйзуллин // Йәшлек. – 1993. – 11 февр.

1994

689. [Рәми Ғарипов] = Рами Гарипов / Министерство культуры Республики Башкортостан,

Национальный музей ; [составитель А. В. Шарипова]. – Уфа : Башкортостан, 1994. – 22 б. – Текст на башкирском, русском языках.

1995

690. Бикбаев Р. Шағир донъяһы : Рәми Ғарипов ижадына бер байҡау / Р. Бикбаев // Ағиҙел. – 1995. – № 6. – Б. 122–144.

691. Килмөхәмәтов Т. Сәйер кеше : [шағир Р. Ғарипов тураһында] / Т. Килмөхәмәтов // Башҡортостан. – 1995. – 14 июнь.

692. Ҡунафин Ғ. Аманаты халҡы күңелендә : [Р. Ғариповтың «Алырымҡош менән Бирмәмҡош» исемле китабы тураһында] / Ғ. Ҡунафин, Г. Буранғолова // Йәшлек. – 1995. – 1 сент.

693. Әминев З. «Йәшәһен сәскәләрең!» : [Р. Ғарипов тураһында иҫтәлектәр] / З. Әминев // Йәшлек. – 1995. – 22 авг.

1996

694. Бикбаев Р. Рәми Ғарипов / Р. Бикбаев // Башҡорт әҙәбиәте тарихы : алты томда. – Өфө, 1996. – Т. 6. – Б. 460–491.

695. Ғафаров Б. Рәми Ғарипов : [яңы программаға ингән лирик әҫәрҙәре анализлана] // Ғафаров Б. Лирик әҫәрҙәрҙе өйрәнеү : (текстка аңлатма биреү алымдары) / Б. Ғафаров. – Өфө, 1996. – Б. 58–75.

696. Ғәббәсова З. Шул көн һаман минең иҫемдә… : [Р. Ғарипов тураһында] / З. Ғәббәсова // Башҡортостан. – 1996. – 19 апр.

697. Йылдар аша һөйләшеү : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов менән хыялдағы әңгәмә / З. Ниғмәтйәнова әңгәмәләште] // Аманат. – 1996. – № 6. – Б. 6–7.

698. Саматов К. Һуңлап баһаланған талант : [шағир Р. Ғарипов] // Йәншишмә. – 1996. – 16 февр.

699. Ситдиҡова Л. Уларҙа бар заман һулышы ла... : Рәми Ғарипов журналистикаһы / Л. Ситдиҡова // Йәшлек. – 1996. – 24, 27 февр.

700. Әшрәпов Ә. Ҡәҙерле Рәми [Ғарипов] дуҫым… / Ә. Әшрәпов // Башҡортостан. – 1996. – 20 февр.

1997

701. Байсурин А. Тоғролоҙан булды ул тоғролоҡ, саялҙан булды сая̆раҡ : [Р. Ғарипов иҫтәлегегә] / А. Байсурин // Башҡортостан. – 1997. – 10 апр.

702. Бикбаев Р. Шағир аманаты ; «Аҡ тирмә» ләм «Аманат» кисәһендә әйтелгән һүҙ ; Дуҫлыҡ китабы : [Р. Ғарипов тураһында иҫтәлектәре] // Бикбаев Р. Шағир һүҙе – шағир намыҫы : ижади портреттар, рецензиялар, сығыштар, интервью, мәҡәләләр. – Өфө, 1997. – Б. 317–333.

703. Ғарипова Н. В. Шағир көндәлектәренән : [Р. Ғариповтың тыуыуына 65 йыл тулыуға ҡарата] / Н. В. Ғарипова // Ағиҙел. – 1997. – № 2. – Б. 174–189.

704. Ғиләжева-Попкова З. Сая йәшен кеүек ялтлап үтте… : [шағир Р. Ғариповтың тыуыуына 65 йыл тулыуға ҡарата] / З. Ғиләжева-Попкова // Йәншишмә. – 1997. – 12, 14 февр.

705. Ғималова М. Рәми һабаҡтары // Фазлыева Ф. Уралым – тыуған төйәгем : методик ҡулланма. – Уфа, 1997. – Б. 177–179.

706. Ғәббәсова З. Шул көн һаман минең иҫемдә… : [Р. Ғариповтың тыуыуына 65 йыл тулыуға ҡарата] / З. Ғәббәсова // Йәшлек. – 1997. – 13 февр.

707. Дәүләди Ғ. Арҡа терәр ағайҙарымдың береһе ине : [Р. Ғариповтың тыуыуына 65 йыл тулыуға ҡарата] / Ғ. Дәүләди // Йәшлек. – 1997. – 13 февр.

708. Йәнбирҙина З. Ысыҡлы алмағас сәскәләре : [Р. Ғариповтың тыуыуына 65 йыл тулыуға ҡарата] / З. Йәнбирҙина // Аманат. – 1997. – № 2. – Б. 1–2.

709. Йәһүҙина *Л.* Шағирҙың тәүге мөхәббәте : [Р. Ғариповтың тәүге мөхәббәте Мәүлиҙә Монасипова тураһында] / *Л.* Йәһүҙина // Йәшлек. – 1997. – 13 февр.

710. Ҡотлогилдина З. Буранлы февраль : [Р. Ғариповтың тыуыуына 65 йыл тулыуға ҡарата] / З. Ҡотлогилдина // Аманат. – 1997. – № 2. – Б. 1.

711. Рәхимғолова Ф. Һуңлаған рәхмәт : [Р. Ғариповтың тыуыуына 65 йыл тулыуға ҡарата] / Ф. Рәхимғолова // Йәншишмә. – 1997. – 19 февр.

712. «Саф намыҫым булыр терәгем» : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 65 йыл] // Башҡортостан. – 1997. – 12 февр.

713. Ситдиҡова *Л.* Шағир рухы оса бейектә түбәнлектәр менән алышҡа : [Р. Ғариповтың тыуыуына 65 йыл тулыуға ҡарата] / *Л.* Ситдиҡова // Йәшлек. – 1997. – 20 март.

714. Сәфәрғәлина М. Мин нисек кейәүгә сыҡтым : [Р. Ғариповтың туйы нисек үтеүе тураһында ҡатыны Надежда һөйләй] / М. Сәфәрғәлина // Йәшлек. – 1997. – 13 сент.

715. Шәйхетдинов З. Киң билдәләнеләр : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына 65 йыл тулыуҙы яҡташтары киң билдәләне] / З. Шәйхетдинов // Башҡортостан. – 1997. – 25 февр.

1998

716. Вәлиев Ғ. Шағирҙың тәүге аҙымдары : [Р. Ғарипов тураһында] / Ғ. Вәлиев // Ағиҙел. – 1998. – № 1. – Б. 184–185.

717. Кәримова Р. Киләсәк менән осрашыу : [Р. Ғариповҡа бағышланған класс сәғәте] / Р. Кәримова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 1998. – № 2. – Б. 35–38.

718. Хәким Ә. Шишмә башына сәйәхәт / Ә. Хәким // Ғарипов Р. Әҫәрҙәр : 3 томда. – Өфө, 1998. – Т. 2. – Б. 7–8.

719. Шаммас Р. Киттеләр… Китмәнеләр : [Р. Ғарипов хаҡында иҫтәлектәр] / Р. Шаммас // Башҡортостан. – 1998. – 9 ғин.

1999

720. Алламоратова Г. Халыҡ шағирына хат : [Р. Ғариповҡа] / Г. Алламоратова // Аманат. – 1999. – № 4. – Б. 5.

721. Ғафаров Б. Мәктәптә (VIII синыф) Р. Ғариповтың «Табыныу» поэмаһын өйрәнеүгә бәйле план төҙөү һәм телмәр үҫтереү алымдары // Ғафаров Б. Б. Әҙәбиәттән яҙма эштәр / Б. Ғафаров. – Өфө, 1999. – Б. 11–18.

722. Мөхәмәтйәнова Г. Р. Ғариповтың «Дон-Кихот» шиғырында көрәш мотивы / Г. Мөхәмәтйәнова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 1999. – № 11. – Б. 38–40.

723. Садиҡова С. Бар булмышы халҡы рухы һымаҡ… : [Р. Ғарипов ижадын өйрәнеү] / С. Садиҡова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 1999. – № 2. – Б. 35–38.

724. Хәким Ә. Шишмә башына сәйәхәт : [Р. Ғарипов әҫәрҙәренең II томы баҫылып сығау уңайы менән] / Ә. Хәким // Ағиҙел. – 1999. – № 2. – Б. 118–119.

725. Әлибай С. «Шоморт күҙле февраль малайы…» : [Р. Ғарипов әҫәрҙәренең II томы баҫылып сығау уңайы менән] / С. Әлибай // Ағиҙел. – 1999. – № 2. – Б. 116–117.

2000

726. Миһранов И. Рәми илһам бирә : [Р. Ғарипов тураһында] / И. Миһранов // Башҡортостан. – 2000. – 20 июнь.

2001

727. Хөсәйенов Ғ. Шағир шәхесе : (Р. Ғариповтың көндәлектәре буйынса) // Хөсәйенов Ғ. Яҙмышыма яҙғаны : (автобиографик яҙмалар, очерктар, иҫтәлектәр, әҙәби портреттар) / Ғ. Хөсәйенов. – Өфө, 2001. – Б. 509.

2002

728. Абдрахманова Ә. Ғүмере – ижадында : [Р. Ғарипов тураһында] / Ә. Абрахманова // Заман Башкортостан. – 2002. – 9 февр.

729. Амангилдина Н. «Бар бәхетем – халҡым телендә» : [Р. Ғариповтың тыуыуына 70 йыл тулыуға арналған ғилми-ғәмәли конференция] / Н. Амангилдина // Йәшлек. – 2002. – 14 февр.

730. Амангилдина Н. «Мин яҙырмын ғәҙеллекте яҡлап…» : [Р. Ғарипов исемендәге 1-се башҡорт гимназия-интернатында шағирҙың тыуыуына 70 йыл тулыуға арналған ғилми-ғәмәли конференция булып уҙҙы] / Н. Амангилдина // Башҡортостан. – 2002. – 14 февр.

731. Аралбай Ҡ. Беҙҙең Рәми : [иҫтәлектәр] / Ҡ. Аралбай // Башҡортостан. – 2002. – 5 февр. – Фото.

732. Бикбаев Р. Ул әле лә беҙҙең арала : [баш һүҙ] / Р. Бикбаев // Ғарипов Р. Йырҙарыма ҡайтам : шиғырҙар, ҡобайырҙар, йырҙар / төҙөүсеһе Р. Бикбаев. – Өфө, 2002. – Б. 5–17 ; Башҡортостан. – 2002. – 12 февр.

733. Бураҡаева М. Журналыбыҙҙың беренсе яуаплы секретары : [Р. Ғарипов тураһында] / М. Бураҡаева // Башҡортостан ҡыҙы. – 2002. – № 2. – Б. 10.

734. Галина С. Рәми Ғарипов ижадына арналған ғилми-ғәмәли конференция / С. Галина // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2002. – № 4. – Б. 42.

735. Ғабдрахманов А. Иң бөйөк һүҙ әле әйтелмәгән : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 70 йыл] / А. Ғабдрахманов // Башҡортостан. – 2002. – 12 февр.

736. Ғайсин М. Рәми Ғарипов – Ташкентта / М. Ғайсин // Башҡортостан. – 2002. – 16 нояб.

737. Ғарипов Ш. «Йөрәгемдә һеҙгә йыр килтерҙем, Зая үткәрмәнем ғүмерҙе!..» : [гимназияла Р. Ғариповтың тыуыуына 70 йыл тулыу айҡанлы хәтер кисәһе үткәрелде] / Ш. Ғарипов // Башҡортостан. – 2002. – 19 февр.

738. Ғарипов Ш. Һаумы, шағир! Һаумы, Рәми! : [Р. Ғариповтың тыуыуына 70 йыл тулыуға арналған кисәләр] / Ш. Ғарипов // Башҡортостан. – 2002. – 26 февр.

739. Ғарипова Н. Йәнем башҡорт өсөн һыҙлай : [Р. Ғариповтың тыуыуына 70 йыл тулған көндәрҙә, шағирҙың тормош юлдашы Надежда Васильевна менән әңгәмә / В. Бәҙретдинов әңгәмәләште] // Ватандаш. – 2002. – № 2. – Б. 144–146.

740. Ғималова М. Беҙҙең Рәми : [иҫтәлектәр] / М. Ғималова // Башҡортостан. – 2002. – 9 февр. – Фото.

741. Ильясова Й. Донъя буйлап шағир уҙған : [Р. Ғариповтың тыуыуына 70 йыл] / Й. Ильясова // Башҡортостан ҡыҙы. – 2002. – № 2. – Б. 10. – Фото.

742. Исламғолова Н. Шиғырҙары – беҙгә аманат : [БР халыҡ шағиры Р. Ғарипов шиғырҙары тураһында] / Н. Исламғолова // Башҡортостан. – 2002. – 31 окт.

743. Йосопов Т. Йырҙары үлемһеҙ : [Р. Ғарипов тураһында] / Т. Йосопов // Ватандаш. – 2002. – № 2. – Б. 152–154.

744. Кәрим М. Беҙҙең Рәми : [иҫтәлектәр] / М. Кәрим // Башҡортостан. – 2002. – 2 февр.

745. Кәрим М. Моң ҡалдырып китте : [Р. Ғарипов тураһында] / М. Кәрим // Ватандаш. – 2002. – № 2. – Б. 146–149.

746. Кәрим М. Рәми Ғарипов : [иҫтәлектәр, уйланыуҙар] / М. Кәрим // Кәрим М. Ғүмер миҙгелдәре. – Өфө, 2002. – Б. 290–294.

747. Ҡотлогилдина З. Һөйөүебеҙ – мәңгелек һәйкәл : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Рәми Ғариповтың тыуыуына – 70 йыл] / З. Ҡотлогилдина // Башҡортостан. – 2002. – 12 февр.

748. Назар Х. Остазым : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 70 йыл] / Х. Назар // Башҡортостан. – 2002. – 12 февр.

749. Назар Х. Талант тантанаһы : [Р. Ғариповты иҫкә алыу кисәһе] / Х. Назар // Башҡортостан. – 2002. – 9 март.

750. Нәжми Н. Матурлыҡта – уйсанлыҡ... : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 70 йыл] / Н. Нәжми // Башҡортостан. – 2002. – 12 февр.

751. Рәми Ғарипов : [буклет] / төҙөүсе-мөхәррире, биҙәү, макет Р. Низамов. – Өфө, 2002. – [8] б. : ил.

752. Рәми Ғарипов / Р. Шәкүр әҙерләне // Йәшлек. – 2002. – 19 ғин.

753. Рәми Ғариповҡа Хәсән Туфандың яҙған хаты // Ватандаш. – 2002. – № 2. – Б. 150–151.

754. Рәхимғолова Ф. Ғүмерҙең бер мәле : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 70 йыл] / Ф. Рәхимғолова // Йәшлек. – 2002. – 12 февр.

755. Санъяров Ф. Заманыбыҙ шаңдағы : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 70 йыл] / Ф. Санъяров // Башҡортостан. – 2002. – 14 февр. ; Заман Башкортостан. – 2002. – 9 февр.

756. Солтангәрәев Р. Иманы әҙәбиәт ине : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 70 йыл] / Р. Солтангәрәев // Башҡортостан. – 2002. – 12 февр.

757. Солтангәрәев Р. Иманы әҙәбиәт ине : [Р. Солтангәрәевтың «Яҙмыш» тигән китабына индерелгән Р. Ғарипов тураһында иҫтәлектәре] / Р. Солтангәрәев // Башҡортостан. – 2002. – 20, 23–24 апр.

758. Сәйетбатталов Ғ. Һүҙ оҫтаһы : [Р. Ғариповтың ҡайһы бер тел, стиль үҙенсәлектәре] / Ғ. Сәйетбатталов // Ағиҙел. – 2002. – № 2. – Б. 14–19.

759. Сәлимов М. Бәрәңге ашап үҫкән малайҙар : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 70 йыл] / М. Сәлимов // Һәнәк. – 2002. – № 4. – Б. 8–9.

760. Таһирова Ә. Беҙҙең Рәми : [иҫтәлектәр] / Ә. Таһирова // Башҡортостан. – 2002. – 7 февр.

761. Туғыҙбаева Ф. «Күҙҙәремдә халҡым күҙе бар…» : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 70 йыл] / Ф. Туғыҙбаева // Башҡортостан. – 2002. – 12 февр.

762. Ураҡсин З. Беҙҙең Рәми : [иҫтәлектәр] / З. Ураҡсин // Башҡортостан. – 2002. – 14 февр.

763. Хәйруллина М. Балҡып яна ғорур намыҫы : [Р. Ғариповтың тыуыуына 70 йыл] / М. Хәйруллина // Ағиҙел. – 2002. – № 2. – Б. 9–13. – Фото.

764. Хәйруллина М. Беҙҙең Рәми : [иҫтәлектәр] / М. Хәйруллина // Башҡортостан. – 2002. – 16 февр.

765. Хәким Ә. Баһалап бөткөһөҙ мираҫ : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 70 йыл] / Ә. Хәким // Башҡортостан. – 2002. – 12 февр. – Фото.

766. Шәкүр Р. Рәми Йәғәфәр улы Ғарипов : [бөйөк, талантлы башҡорт халыҡ шағиры тураһында] / Р. Шәкүр // Йәшлек. – 2002. – 19 ғин.

767. Әлибай С. Икенсе ғүмер : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 70 йыл] / С. Әлибай // Башҡортостан. – 2002. – 12 февр.

768. Әшрәпов Ә. Беҙҙең Рәми : [иҫтәлектәр] / Ә. Әшрәпов // Башҡортостан. – 2002. – 6 февр.

2003

769. Абыҙгилдина Н. «Бар ҡайғыһын, бар шатлығын татып китәм был ерҙең!..» : [Р. Ғариповтың тыуған көнөнә арнап үткәрелгән кисәнән] / Н. Абыҙгилдина // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2003. – № 1. – Б. 36–38.

770. Ғәббәсова З. Тынғыһыҙ ине ул… : [Р. Ғарипов биографияһына бер ҡараш] / З. Ғәббәсова // Башҡортостан. – 2003. – 15 ғин.

771. Тажетдинов А. Рәми сәләмдәре : [Р. Ғариповтың сәсән-шағир Шәһәрғәзи Шаһибал улы Ғәбдиевҡа яҙған хаттары] / А. Тажетдинов // Башҡортостан. – 2003. – 28 авг.

2004

772. Янбаева Г. Рәми ағай һабаҡтары. Һүҙ араһында башҡа донъяуи һабаҡтары : [Р. Ғарипов тураһында] / Г. Янбаева // Ватандаш. – 2004. – № 10. – Б. 7–18.

2005

773. Ғәйетбаев Н. Төн : (Һәҙиә менән Рәми) : трагедия, ике бүлектә : [Һәҙиә Дәүләтшина менән Рәми Ғарипов тураһында] / Н. Ғәйетбаев // Ағиҙел. – 2005. – № 3. – Б. 162–181.

774. Камал Р. Рәми һәм апа : [шағир Р. Ғариповтың уҡытыусыһы Мәрйәм Ғималоваға яҙған хаттарына тәҡсир, 1950–53 йй.] / Р. Камал // Башҡортостан. – 2005. – 17 февр.

775. Санъяров Ф. Рәми Ғарипов шиғырҙарында стилистика / Ф. Санъяров // Башкирская филология : история, современность, перспективы. – Уфа, 2005. – Б. 191–194.

2006

776. Бураҡаева М. Бөйөк шағирҙың мираҫын – халыҡҡа : тиҙҙән Рәми Ғариповтың көндәлектәре донъя күрәсәк : [иҫтәлекте әҙерләүсе М. Бураҡаева менән әңгәмә / Р. Түләков яҙып алды] // Башҡортостан. – 2006. – 28 дек.

777. Ғәббәсова-Буранғолова З. Ғәҙеллек йондоҙо ине ул : [Р. Ғарипов тураһында] / З. Ғәббәсова-Буранғолова // Башҡортостан. – 2006. – 31 ғин.

2007

778. Абдуллина А. «Бер кемгә лә юҡ зыяным, Мин тик умырзаямын…» : [Р. Ғарипов иҫтәлегенә арналған «Умырзая йыры» исемле концертта] / А. Абдуллина // Башҡортостан. – 2007. – 5 апр.

779. Аҡъюлов И. Шағир аманатына тоғролоҡ : [Башҡортостан дәүләт һәм балет театрында Р. Ғариповтың юбилейы киң билдәләнде] / И. Аҡъюлов // Башҡортостан. – 2007. – 14 февр.

780. Аҡъюлов И. Шағир ижадынан һут алып : [Р. Ғариповтың тыуыуына 75 йыл тулыуға бағышланған «Йырлар өсөн килдем…» тигән концерт үтеүе тураһында] / И. Аҡъюлов // Башҡортостан. – 2007. – 5 апр.

781. Аралбай Ҡ. Йөрәгенә халҡын һыйҙырҙы ; Тере тел : [Р. Ғарипов тураһында] // Аралбай Ҡ. Хәтеремдең тере ҡуҙҙары : иҫтәлектәр, бағышлауҙар, замандаштар йөҙө, әҙәбиәт, сәнғәт һәм халыҡ ижадына ҡағылышлы яҙмалар. – Өфө, 2007. – Б. 75, 167–171.

782. Биишева Л. Дуҫлыҡ йәшәй : [иҫтәлектәр] / Л. Биишева // Башҡортостан. – 2007. – 7 февр.

783. Бикбаев Р. Рәми : шағир тураһында китап / Р. Бикбаев. – Өфө : Китап, 2007. – 615 б.

784. Бикбаев Р. Рәми : шағир хаҡында китап / Р. Бикбаев // Ағиҙел. – 2007. – № 1. – Б. 24–108 ; № 2. – Б. 5–111 ; № 3. – Б. 28–102 ; № 4. – Б. 32–122.

785. Бикбаев Р. Һабантуй йырҙары : [Р. Ғарипов тураһында] / Р. Бикбаев // Ағиҙел. – 2007. – № 4. – Б. 32–122.

786. Бураҡаева З. Асылмаған хазиналар һандығы – шағирҙың ҡулъяҙма китаптары : [шағирҙың архивынан] / З. Бураҡаева // Киске Өфө. – 2007. – 10–16 февр. (№ 6). – Б. 12.

787. Бураҡаева М. Ҡалын тышлы дәфтәрҙән : [Р. Ғарипов көндәлектәре] / М. Бураҡаева // Ватандаш. – 2007. – № 2. – Б. 42.

788. Ғайнанова Р. Ҡояш булып күккә олғашты : [Р. Ғариповтың тыуыуына 75 йыл тулыуға арналған сценарий] / Р. Ғайнанова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2007. – № 2. – Б. 35–36.

789. Ғарипова Г. Атаҡайым, атайғынам : [шағирҙың ҡыҙы Гөлнара менән әңгәмә / Л. Абдуллина әңгәмәләште] // Йәшлек. – 2007. – 10 февр.

790. Закиров М. Шағир хөрмәтенә : [М. Ғафури музейында Р. Ғариповҡа арналған күсмә күргәҙмә асылды] / М. Закиров // Башҡортостан. – 2007. – 28 апр.

791. Ишмөхәмәтов Ғ. Күрәҙәсе лә ул – үҙ яҙмышын алдан тойҙо… : [Р. Ғарипов ижады, тормошо тураһында] / Ғ. Ишмөхәмәтов // Киске Өфө. – 2007. – 10–16 февр. (№ 6). – Б. 13.

792. Йәштәр күңелендә «Умырзая йыры» : [Р. Ғариповтың тыуыуына 75 йыл тулыуға арналған йыр-шиғыр байрамы] // Башҡортостан. – 2007. – 28 февр.

793. Кинйәбулатов И. Йөрәгендә халҡы булмағандың, кеше булырға ла хаҡы юҡ… : [Р. Ғариповтың тыуыуына 75 йыл тулыу айҡанлы И. Кинйәбулатов һәм С. Әлибай менән әңгәмә / Ә. Үтәбай алып барҙы] // Киске Өфө. – 2007. – 10–16 февр. (№ 6). – Б. 8–9.

794. Ҡолбаҡова Л. А. Рәми Ғарипов шиғриәтендә туған тел темаһы / Л. А. Ҡолбаҡова // Язык и литература в поликультурном пространстве : материалы региональной научно-практической конференции (14–15 дек. 2007 г.) / редколлегия: С. М. Усманов и др. – Бирск, 2007. – Б. 17–18.

795. Ҡунафин Ғ. Шағир аманаты : [Р. Ғариповтың тыуыуына 75 йыл тулыу айҡанлы] / Ғ. Ҡунафин // Башҡортостан. – 2007. – 20–22 март.

796. Носратуллина Р. Күңел түрендә: [Р. Ғариповтың 75 йыллығына арналған хәтер кисәһе тураһында] / Р. Носратуллина // Башҡортостан. – 2007. – 21 февр.

797. Поварисов С. Тел – фекер көҙгөһө : [Р. Ғарипов ижадына бер ҡараш] / С. Поварисов // Ағиҙел. – 2007. – № 2. – Б. 112–115.

798. Рәми Ғарипов тыуыуына – 75 йыл // Башҡортостан. – 2007. – 7 февр. – Йөкм. : Моң ҡалдырып китте / М. Кәрим ; Иманы әҙәбиәт ине / Р. Солтангәрәев ; Дуҫлыҡ йәшәй / Л. Биишева.

799. Рәми Ғарипов әҫәрҙәренән һәм көндәлектәренән өҙөктәр менән кроссворд / И. Ғәбитов төҙөнө // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2007. – № 2. – Б. 96.

800. Рәми дуҫтары // Киске Өфө. – 2007. – 10–16 февр. (№ 6). – Б. 11. – Йөкм. : Рафаэль Сафин хаттары ; Ғашиҡ инек… икәүбеҙ бер ҡыҙға / Р. Булатасов.

801. Санъяров Ф. Йондоҙло тел – талант асылы : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 75 йыл] / Ф. Санъяров // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2007. – № 2. – Б. 40–41.

802. Туғыҙбаева Ф. Һомайғош ҡауырһыны : [Р. Ғариповтың тыуыуына – 75 йыл] / Ф. Туғыҙбаева // Башҡортостан. – 2007. – 1 февр.

803. Үтәбай Ә. Төңөлөп ҡайтһам да… : [шағир Р. Ғарипов тураһында] / Ә. Үтәбай // Киске Өфө. – 2007. – 10–16 февр. (№ 6). – Б. 2.

804. Халҡыбыҙ хазинаһы : [Р. Ғариповтың тыуыуына 75 йыл] // Башҡортостан. – 2007. – 10 февр.

805. Халыҡ шағиры Рәми : иҫтәлектәр, арнауҙар / төҙөүселәр Н. В. Ғарипова, Г. Р. Ғарипова. – Өфө : Китап, 2007. – 560 б.

806. Халыҡтың рухи бөйөклөгө – шағир ижадының бейеклеге : [Р. Ғарипов тыуыуына – 75 йыл] // Башҡортостан. – 2007. – 10 февр. – Йөкм. : Йондоҙло уйҙар көмбәҙе / Ғ. Хөсәйенов ; Киләсәккә ҡайтыу / Р. Бикбаев ; Арҡауыл – данлы ауыл / З. Шәйхетдинов ; Һүҙе йәшен ине / З. Ғәббәсова-Буранғолова.

807. Хәйрисламова М. «Ысын гәрәбәне сүп күммәй…» : [Р. Ғариповтың тыуыуына 75 йыл тулыу айҡанлы уның һеңлеһе Мәршиҙә Хәйрисламова менән әңгәмә / М. Ҡунафин алып барҙы] // Йәшлек. – 2007. – 10 февр.

808. Шәймырҙина Д. Мин ҡайттым бит! : (әҙәби-музыкаль кисә сценарийы) : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына 75 йыл] / Д. Шәймырҙина // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2007. – № 1. – Б. 10–12.

809. Әйүпова Ә. Аманатын ҡәҙерләп һаҡлайҙар : [Нефтселәр мәҙәниәт һарайында Р. Ғариповҡа арналған хәтер кисәһе үтте] / Ә. Әйүпова // Башҡортостан. – 2007. – 16 февр.

810. Юлдашбаев А. Рәми Ғарипов эстетикаһының ҡайһы бер аспекттары / А. Юлдашбаев // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2007. – № 6. – Б. 31–33.

811. Яҙыусы ҡатынынан ғына түгел, тол ҡалған ҡатынынан да уңһын : [ҡатыны Надежда Васильевна хат рәүешендә «Рәмигә хат» тип аталған иҫтәлектәре тураһында] // Киске Өфө. – 2007. – 10–16 февр. (№ 6). – Б. 10.

812. Янбаева Г. Рәми ағай һабаҡтары : [Р. Ғариповтың тыуыуына 75 йыл тулыу айҡанлы] / Г. Янбаева // Киске Өфө. – 2007. – 10–16 февр. (№ 6). – Б. 2.

2008

813. Хәсәнова Р. Р. Ғарипов шиғырҙарында һүҙҙәрҙең килеү тәртибе / Р. Хәсәнова // Актуальные проблемы современной филологии и журналистики : сборник материалов межвузовской научно-практической конференции студентов и аспирантов, 23 апр. 2008 г. – Уфа, 2008. – Б. 164–167.

814. Әхмәҙиев Р. Б. Н. Ғәйетбаевтың «Төн» трагедияһы һәм рух яктылығы : [һ. Дәүләтшина менән Р. Ғариповтың осрашыуынан килеп сыҡҡан хәл] / Р. Б. Әхмәҙиев // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2008. – № 11. – Б. 5–8.

2009

815. Аралбаева Л. «Уйҙарым» : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов менән билдәле композитор А. Ҡобағошов ижад иткән «Уйҙарым» ҡобайырының яҙылыу тарихы тураһында] / Л. Аралбаева // Шоңҡар. – 2009. – № 10. – Б. 49–51.

816. Баймөхәмәтов А. Рәми рухы : [Р. Ғарипов исемендәге 1-се башҡорт республика гимназия-интернатында Р. Ғариповтың тормошона һәм ижадына арналған республика фәнни-ғәмәли конференцияһы булды] / А. Баймөхәмәтов // Башҡортостан. – 2009. – 24 февр.

817. Ғәниева Т. Күк шауҡымы : [Р. Ғарипов тураһында] // Ғәниева Т. Уйсандар, һеҙгә өндәшәм : әҙәби тәнҡит, ижади портреттар, һүрәтләмәләр / Т. Ғәниева. – Өфө, 2009. – Б. 101–102.

818. Әхмәтова-Фазылова Ф. С. Рәми Ғарипов лирикаһында фәлсәфәүи мотивтар / Ф. С. Әхмәтова-Фазылова // Феномен Евразийства в материальной и духовной культуре, этнологии и антропологии башкирского народа : материалы Всероссийской научно-практической конференции, проводимой в рамках разработки 7-томного издания «История башкирского народа», 27–29 мая 2009 г. – Уфа, 2009. – С. 274–276.

2010

819. Бәҙретдинов С. Фән вә йән дуҫлығы : [Р. Ғариповтың «Интегралдар поэмаһы» тураһында] / С. Бәҙретдинов // Ватандаш. – 2010. – № 10. – Б. 182–184.

820. «Йырым йәшәр әле илемдә» : Башҡортостандың халыҡ шағиры Рәми Ғариповтың ижадына арналған әҙәби-музыкаль кисә // Йөрәк менән һөйләшеү = Разговор с сердцем : сценарии литературно-музыкальных композиций, литературных встреч, читательских конференций и классных часов : учебное пособие / составитель Г. К. Галямова. – Уфа, 2010. – С. 39–44.

2011

821. Бикбаев Р. «Аҡ тирмә»лә «Аманат» кисәһендә әйтелгән һүҙ ; Дуҫлыҡ китабы ; Ул әле лә беҙҙең арала : [Р. Ғарипов тураһында иҫтәлектәре] // Бикбаев Р. Һайланма әҫәрҙәр. – Өфө, 2011. – IV том. – Б. 199–205, 545–554.

822. Кинйәбулатов И. Рәмиҙе сәхнәлә күреп... : [Р. Ғариповтың тыуыуына 80 йыл тулыуға ҡарата З. Исмәғилев исем. Өфө дәүләт сәнғәт академияһы театр факультетының уҡыу театры Ҡ. Аралбайҙың «Ҡаратау тоҡоно» поэмаһын сәхнәләштерҙе] / И. Кинйәбулатов // Башҡортостан. – 2011. – 29 нояб.

823. Ҡотлогилдина З. «Балаларым – күҙем ҡараҙары» : [Р. Ғариповтың балалары тураһында] / З. Ҡотлогилдина // Башҡортостан. – 2011. – 21, 22 дек.

824. Фәйзрахманова Г. Рәми Ғариповтың шәжәрәһе / Г. Фәйзрахманова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2011. – № 2. – Б. 23–24.

825. Шәрифуллина З. Уның ҡыуышына һуҡмаҡ та ҡырайып бөткәйне : халыҡ шағирын яҡташтары хәтерләй : [Салауат районы буйлап Рәми эҙҙәренән сәфәр] / З. Шәрифуллина // Йәшлек. – 2011. – 15 февр.

2012

826. Абдуллина Л. Рәми Ғарипов – журналист : [Р. Ғариповтың журналистика өлкәһендәге хеҙмәттәрен барлау] / Л. Абдуллина // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2012. – № 7. – Б. 17–21.

827. Аҡһарова А. З. Рәми Ғариповтың «Кеше ғүмере…» шиғырына лингвопоэтик анализ / А. З. Аҡһарова // Төрки һәм башҡорт филологияһының актуаль проблемалары : ғалим һәм яҙыусы филология фәндәре докторы Рәшит Закир улы Шәкүровтың 75 йәше тулыуға арнап, ситтән тороп үткәрелгән халыҡ-ара ғилми-ғәмәли

конференция материалдары = Актуальные проблемы тюркской и башкирской филологии : материалы международной заочной научно-практической конференции, посвященной 75-летию ученого и писателя, доктора филологических наук, профессора Рашита Закировича Шакурова. – Өфө, 2012. – Б. 237–238.

828. Аҡъюлов И. Һеҙгә бары йырым ғына ҡалыр, Серем ҡалыр, бәлки, күптәргә... : [мәшһүр шағир Р. Ғариповтың тыуыуына 80 йыл тулыу айҡанлы тыуған төйәге Салауат районында хәтер һәм ҡәҙер кисәһе уҙҙы] / И. Аҡъюлов // Башҡортостан. – 2012. – 16 февр.

829. Асҡарова М. Беҙ таныныҡ һине, Рәми! : [«Февраль. Буран...» исемле шиғри-театраль проект тураһында] / М. Асҡарова // Шоңҡар. – 2012. – № 2. – Б. 36–37.

830. Баймөхәмәтов А. Онотмаған Мәскәү Рәмиҙе : [илебеҙҙең баш ҡалаһында Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына 80 йыл тулыу уңайынан хәтер кәсәһе үтте] / А. Баймөхәмәтов // Башҡортостан. – 2012. – 2 февр.

831. Байышева Ю. Рәми Ғариповтың «Йүрүҙән» шиғырында «Тыуған ил» концепты / Ю. Байышева // Төрки һәм башҡорт филологияһының актуаль проблемалары : ғалим һәм яҙыусы филология фәндәре докторы Рәшит Закир улы Шәкүровтың 75 йәше тулыуға арнап, ситтән тороп үткәрелгән халыҡ-ара ғилми-ғәмәли конференция материалдары = Актуальные проблемы тюркской и башкирской филологии : материалы международной заочной научно-практической конференции, посвященной 75-летию ученого и писателя, доктора филологических наук, профессора Рашита Закировича Шакурова. – Өфө, 2012. – Б. 281–283.

832. Бейешева Л. Аҫыл улы булдың халҡыңдың : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов тураһында] / Л. Бейешева // Башҡортостан. – 2012. – 9 февр.

833. Бикбаев Р. Башҡортостандың халыҡ шағиры Рәми Ғариповтың тыуыуына 80 йыл тулыуға арналған кисәләге телмәр / Р. Бикбаев // Проблемы востоковедения. – 2012. – № 1. – Б. 91–93.

834. Бикбаев Р. Шағир аманаты : [Р. Ғариповтың тыуыуына 80 й. айҡанлы уның тормошо һәм ижады тураһында] / Р. Бикбаев // Ватандаш. – 2012. – № 2. – Б. 81–94.

835. Бикбаев Р. Шағир еңел яҙмышлы булмай... : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов тураһында] / Р. Бикбаев // Киске Өфө. – 2012. – 11 февр. (№ 6). – Б. 1.

836. Биктимеров Р. Р. Ғариповтың «Урал йөрәге» хикәйәтен өйрәнеү : (VIII класс) / Р. Биктимеров // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2012. – № 7. – Б. 22–24.

837. Бәҙретдинова А. Р. Рәми Ғариповтың «Бына минең тыуған ер был» шиғырына лингвопоэтик анализ / А. Р. Бәҙретдинова // Төрки һәм башҡорт филологияһының актуаль проблемалары : ғалим һәм яҙыусы филология фәндәре докторы Рәшит Закир улы Шәкүровтың 75 йәше тулыуға арнап, ситтән тороп үткәрелгән халыҡ-ара ғилми-ғәмәли конференция материалдары = Актуальные проблемы тюркской и башкирской филологии : материалы международной заочной научно-практической конференции, посвященной 75-летию ученого и писателя, доктора филологических наук, профессора Рашита Закировича Шакурова. – Өфө, 2012. – Б. 238–240.

838. Гәрәева Г. Рәми рухы… берләштерә, уйға һала : [Р. Ғарипов исемендәге 1-се Башҡорт республика гимназия-интернатында «Ғарипов

уҡыуҙары» фәнни-ғәмәли конференцияһы үтте] / Г. Ғәрәева // Киске Өфө. – 2012. – 3–9 март (№ 9). – Б. 5.

839. Ғарипов А. Атайым кеүектәрҙе бөгөп булмай... һындырып ҡына була торғандыр : [шағир Р. Ғариповтың балалары – Азамат менән Гөлнара аталары тураһындағы хәтирәләре менән уртаҡлаша / Г. Янбаева әңгәмә ҡорҙо ; Л. Нафиҡова яҙып алды] // Киске Өфө. – 2012. – 11–17 февр. (№ 6). – Б. 8–9.

840. Ғилметдинова Г. Р. Рәми Ғарипов тәржемәләрендә антонимдарҙың сағылышы / Г. Р. Ғилметдинова // Төрки һәм башҡорт филологияһының актуаль проблемалары : ғалим һәм яҙыусы филология фәндәре докторы Рәшит Закир улы Шәкүровтың 75 йәше тулыуға арнап, ситтән тороп үткәрелгән халыҡ-ара ғилми-ғәмәли конференция материалдары = Актуальные проблемы тюркской и башкирской филологии : материалы международной заочной научно-практической конференции, посвященной 75-летию ученого и писателя, доктора филологических наук, профессора Рашита Закировича Шакурова. – Өфө, 2012. – Б. 32–33.

841. Ғәббәсова-Буранғолова З. Шағир рухы күңелдәрҙә : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов тураһында] / З. Ғәббәсова-Буранғолова // Башҡортостан. – 2012. – 9 февр.

842. Дауытова Ә. Күңелдәргә дәрт өҫтәне : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына 80 йыл тулыу айҡанлы Мәләүез ҡалаһының М. Буранғолов исемендәге беренсе ҡала китапханаһында «Әйтер затлы һүҙе бар» тип аталған кисә уҙғарылды] / Ә. Дауытова // Йәшлек. – 2012. – 10 апр.

843. Димова Р. «Ҡаныбыҙға һеңгән туған тел...» : (шағир Р. Ғариповтың тыуыуына 80 йыл тулыуға

арналған дәрес-конференция) / Р. Димова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2012. – № 4. – Б. 27–29.

844. Дихин Р. Рәми Ғарипов көндәре : Рәсәйҙә һәм Башҡортостанда Р. Й. Ғариповтың тыуыуына 80 йыл тулыуға арналған саралар / Р. Дихин // Проблемы востоковедения. – 2012. – № 1. – Б. 91–93.

845. Иҙелбаева А. Рәми Ғарипов – беҙҙең арала : Баймаҡ районында халыҡ шағирын күреүселәр ҙә, ижадын яратыусылар ҙа бихисап / А. Иҙелбаева // Йәшлек. – 2012. – 13 март.

846. Килешмәҫкә килдем... һиңә, донъя! : [уҡыусылар менән Р. Ғарипов тураһында әңгәмә / Л. Нафиҡова әңгәмәләште] // Киске Өфө. – 2012. – 31 март – 6 апр. (№ 13). – Б. 8–9.

847. Кирәева Л. Бик һағынһаң, һыпырт Стәрлегә... : шағир рухы осраштырҙы : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов тыуыуына 80 йыл тулыу айҡанлы З. Биишева исемендәге Стәрлетамаҡ дәүләт педагогия академияһында әҙәби кисә үтте] / Л. Кирәева // Йәшлек. – 2012. – 10 апр.

848. Ҡотлогилдина З. Иҫтәлектәр нисек әҙерләнде? : Башҡортостандың халыҡ шағиры Рәми Ғариповтың тыуыуына – 80 йыл / З. Ҡотлогилдина // Башҡортостан. – 2012. – 7, 8 февр.

849. Ҡотлогилдина З. Халыҡ шағирына һөйөү сикһеҙ : «Рәми Ғарипов. Тормошо һәм ижады» альбом-китабының исем туйы үтте / З. Ҡотлогилдина // Башҡортостан. – 2012. – 5 апр.

850. Ҡотлогилдина Ф. Шағир һүҙе – йәш быуын күңелендә : [Р. Ғарипов исемендәге 1-се Башҡорт республика гимназия-интернатында «Ғарипов уҡыуҙары» фәнни-ғәмәли конференцияһы булып үтте] / Ф. Ҡотлогилдина // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2012. – № 4. – Б. 34.

851. Латипов Т. «Беҙгә насар шиғыр яҙыу килешмәй» : бөйөк шағир менән ҡыҫҡа ваҡытлы осрашыуҙар һәм әңгәмәләрҙән ҡалған тәьсораттар : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 80 йыл] / Т. Латипов // Йәшлек. – 2012. – 10 февр.

852. Лотфуллина С. Күңелдәрҙә телгә һөйөү урғылғанда : [Өфөлә үткән башҡорт теле һәм әҙәбиәте буйынса төбәк-ара олимпиада Р. Ғариповтың 80 йәшлек юбилейына арналды] / С. Лотфуллина // Йәшлек. – 2012. – 13 ғин.

853. Мөҡимова Г. «Мин инандым ысын иманыма...» : [Р. Ғарипов ижады тураһында] / Г. Мөҡимова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2012. – № 4. – Б. 33–34.

854. Мәһәҙиева З. Йәш быуын уға башын эйә : Ғәзиз Әлмөхәмәтов исемендәге республика музыкаль интернат-гимназияла Башҡортостандың халыҡ шағиры Рәми Ғариповҡа арналған йөкмәткеле кисә үтте / З. Мәһәҙиева ; И. Киняпин фотолары // Йәшлек. – 2012. – 8 май. – Фото.

855. Поварисов С. Ш. Тел – фекер көҙгөһө : [Р. Ғарипов ижады] // Поварисов С. Ш. Әҙиптәребеҙҙең һүҙ-һүрәт, һүҙ фекер, һүҙ-тойғо заңы : уҡыу-уҡытыу әсбабы. – 2-се китап / [яуаплы мөхәррире Ғ. Б. Хөсәйенов]. – Өфө, 2012. – Б. 121–127.

856. Республика йәмәғәтселеге Башҡортостандың халыҡ шағиры Рәми Ғариповтың тыуыуына 80 йыл тулыуҙы күркәм саралар менән билдәләне… // Ағиҙел. – 2012. – № 3. – Б. 191.

857. Рәми Ғарипов. Тормошо һәм ижады = Рами Гарипов. Жизнь и творчество : китап-альбом / төҙөүселәре: Ҡ. Ә. Аралбай, И. Л. Кинйәбулатов. – Өфө : Китап, 2012. – 239 б. – Текст башҡорт һәм рус телдәрендә.

858. Рәхимова А. Ф. Рәми Ғариповтың «Һағыш» шиғырына лингвистик анализ / А. Ф. Рәхимова // Төрки һәм башҡорт филологияһының актуаль проблемалары : ғалим һәм яҙыусы филология фәндәре докторы Рәшит Закир улы Шәкүровтың 75 йәше тулыуға арнап, ситтән тороп үткәрелгән халыҡ-ара ғилми-ғәмәли конференция материалдары = Актуальные проблемы тюркской и башкирской филологии : материалы международной заочной научно-практической конференции, посвященной 75-летию ученого и писателя, доктора филологических наук, профессора Рашита Закировича Шакурова. – Өфө, 2012. – Б. 95–96.

859. Санъяров Ф. Тауҙарҙа йыр ғорур яңғырай : (күренекле шағирҙар Рәми Ғарипов менән Рафаэль Сафин ижадына бер ҡараш) / Ф. Санъяров // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2012. – № 2. – Б. 14.

860. Сираева Ә. «...Был йөрәгем, ахыры, шулай йырлай?!» : (Р. Ғариповтың «Һабантурғай» шиғырын өйрәнеү) / Ә. Сираева // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2012. – № 3. – Б. 16–18.

861. Түш кеҫәбеҙҙә лә... рухыбыҙҙа ла Рәми шиғырҙары : [Р. Ғарипов шиғриәте тураһында Л. Закирова, А. Йәмилева, И. Юлдашбаев фекерҙәре / М. Иҡсанов яҙып алды] // Киске Өфө. – 2012. – 11–17 февр. (№ 6). – Б. 13.

862. Усманова К. Рәмиҙең дуҫы : [Р. Ғарипов һәм уның дуҫы Рифғәт Ғилман улы Алғушаев тураһында] / К. Усманова // Башҡортостан. – 2012. – 9 февр.

863. Фәттәхов Э. Рәми Ғарипов шиғырҙарында ономастик берәмектәр / Э. Фәттәхов // Төрки һәм башҡорт филологияһының актуаль проблемалары : ғалим һәм яҙыусы филология фәндәре докторы Рәшит Закир улы Шәкүровтың 75 йәше тулыуға арнап, ситтән тороп үткәрелгән халыҡ-ара ғилми-

ғәмәли конференция материалдары = Актуальные проблемы тюркской и башкирской филологии : материалы международной заочной научно-практической конференции, посвященной 75-летию ученого и писателя, доктора филологических наук, профессора Рашита Закировича Шакурова. – Өфө, 2012. – Б. 118–122.

864. Хоҙайҙатова Р. Р. Рәми Ғариповтың «Һеңлемә» шиғырына лингвопоэтик анализ / Р. Р. Хоҙайҙатова // Төрки һәм башҡорт филологияһының актуаль проблемалары : ғалим һәм яҙыусы филология фәндәре докторы Рәшит Закир улы Шәкүровтың 75 йәше тулыуға арнап, ситтән тороп үткәрелгән халыҡ-ара ғилми-ғәмәли конференция материалдары = Актуальные проблемы тюркской и башкирской филологии : материалы международной заочной научно-практической конференции, посвященной 75-летию ученого и писателя, доктора филологических наук, профессора Рашита Закировича Шакурова. – Өфө, 2012. – Б. 268–270.

865. Хәлилова Н. «Һүҙем йәшәр әле илемдә» : мәктәп уҡыусылары өсөн Башҡортостандың халыҡ шағиры Рәми Ғариповҡа арналған әҙәби-музыкаль кисәгә сценарий / Н. Хәлилова // Башҡортостан. – 2012. – 6 март.

866. Һәм, бышҡырып, башын сайҡаны ла... : [Р. Ғарипов шиғырҙарынан төҙөлгән кроссворд] / И. Ғәбитов төҙөнө // Киске Өфө. – 2012. – 11–17 февр. (№ 6). – Б. 16.

867. Һәр замандың үҙ Рәмийеме? : [Р. Ғариповтың ысын ижадсы булыуы тураһында яҙыусылар Т. Ниәтшин, Ғ. Хисамов, Р. Тойғон, Ғ. Хөсәйенов һөйләй] // Киске Өфө. – 2012. – 24–30 март (№ 12). – Б. 10.

868. Шағир донъяһына сәйәхәт : [Башҡорт дәүләт академия драма театрында Р. Ғариповҡа арнап үткәрелгән «Февраль. Буран...» тип аталған тамаша тураһында Х. Үтәшев, З. Бураҡаева, А. Кәбиров, Ф. Ғарипов, И. Яхин фекерҙәре] // Киске Өфө. – 2012. – 11–17 февр. (№ 6). – Б. 11.

869. Шафиҡова М. «Шиғыр нимә ул?» – тип яҙһа ла... : класташым тураһында иҫтәлек : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 80 йыл] / М. Шафиҡова // Йәшлек. – 2012. – 10 февр.

870. Шаһиева Г. «Мин тупраҡтан, ерҙән яралған...» : (Р. Ғарипов ижадына арналған мәҡәләләр хаҡында) : [дәрес өлгөләренә күҙәтеү] / Г. Шаһиева // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2012. – № 9. – Б. 32–35.

871. Шәймырҙина Д. «Ул ҡояшҡа китеп бара ине...» : (кисә-тамаша) : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тормош юлы тураһында] / Д. Шәймырҙина // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2012. – № 4. – Б. 30–32.

2013

872. Аҡбашев К. «Эстәрлене ярата ине...» : [халыҡ шағиры Р. Ғарипов тураһында хәтирә] / К. Аҡбашев // Башҡортостан. – 2013. – 19 февр.

873. Гәрәева Г. Рәми һүҙен… йөрәгенә индерҙе йәш быуын : [Р. Ғариповтың тыуған көнөндә 1-се Башҡорт республика-интернатында сираттағы шиғриәт байрамы үтте] / Г. Гәрәева // Киске Өфө. – 2013. – 16–22 февр. (№ 7). – Б. 16.

874. Дөрөҫ һүҙең һуңламаны, шағир!: [«Минең Рәми» шиғри марафонында ҡатнашыусылар «Кем ул һеҙҙең өсөн Рәми Ғарипов?» тигән һорауға яуап бирҙеләр / И. Ишбулатов яҙып алды] // Киске Өфө. – 2013. – 25–31 май (№ 21). – Б. 11.

875. Иҡсанов М. «Ҡаратау тотҡоно» – шиғри театрҙа : [З. Исмәғилев исемендәге Өфө дәүләт сәнғәт академияһы студенттары Ҡ. Аралбайҙың Р. Ғариповтың яҡты иҫтәлегенә арналған «Ҡаратау тотҡоно» поэмаһын сәхнәләштерҙе] / М. Иҡсанов // Йәшлек. – 2013. – 16 апр.

876. Кинйәбулатов И. Мин Вәлиди урамынан киләм, Урам тулып кеше ағыла... : [шағир И. Кинйәбулатов үҙенең һәм Р. Ғариповтың шиғриәте тураһында һорауҙарға яуап бирә] / И. Кинйәбулатов // Киске Өфө. – 2013. – 6–12 июль (№ 27). – Б. 11.

877. Поварисов С. Тел – фекер көҙгөһө : [Р. Ғарипов шиғриәтендә һүҙ-фекер, һүҙ-тойғо заңы] / С. Поварисов // Проблемы изучения языка художественных произведений : учебное пособие. – Уфа, 2013. – С. 348–353.

878. Фәхретдинов А. «Рәми» романын уҡып : [Р. Бикбаевтың «Рәми» романы тураһында] / А. Фәхретдинов // Ағиҙел. – 2013. – № 5. – Б. 163–164.

879. Шағирҙы заман тыуҙыра, ә халҡы күтәреп кенә ала… Ни өсөн бөгөн әҙәбиәтебеҙҙә бабичтар, назаровтар, рәмиҙәр тауышы юҡ? : [һорауға И. Бүләков, З. Әминев, яҙыусы Ә. Үтәбай яуап бирә / И. Ишбулатов яҙып алды] // Киске Өфө. – 2013. – 5–11 ғин. (№ 1). – Б. 11.

880. Яхина Ф. Рәмиҙәр әле тыуырҙар… : [күңел байлығы, шиғриәт хаҡында уйланыу] / Ф. Яхина // Киске Өфө. – 2013. – 9–15 февр. (№ 6). – Б. 2.

2014

881. Баһуманова М. Алға әйҙәр яҡты маяҡ : [Р. Ғарипов хаҡында иҫтәлек] / М. Баһуманова // Башҡортостан. – 2014. – 19 сент.

882. Вәлиуллина Л. Рәми менән һөйләшеү : йәки әгәр шағир бөгөн тере булһа...: : [шағир, С. Юлаев исемендәге дәүләт премияһы лауреаты, публицист, тәржемәсе Р. Ғариповҡа 82 йәш тулған булыр ине] / Л. Вәлиуллина // Йәшлек. – 2014. – 28 февр.

883. Гәрәева Г. Рәми рухы – шул уҡ илһөйәрлек, тел һөйәрлек ул : [Рәми Ғарипов исемендәге 1-се Башҡорт республика гимназия-интернатында шағирҙың шиғырҙарын һөйләү буйынса марафон үтте] / Г. Гәрәева // Киске Өфө. – 2014. – 15–21 февр. (№ 7). – Б. 16.

884. Кирәев И. М. Рәми Ғәрипов ижадында кеше образы / И. М. Кирәев // Роль личности в историко-культурном пространстве : (к 260-летию национального героя башкирского народа, поэта-импровизатора Салавата Юлаева) : материалы Международной научно-практической конференции (г. Уфа, 4 июня 2014 г.). – Уфа, 2014. – Б. 492–494.

885. Мифтахов Р. «Мин янырмын ғәҙеллекте яҡлап, ҡәләмемде манып ҡаныма» : [Р. Ғарипов тураһында] / Р. Мифтахов // Башҡортостан. – 2014. – 14, 15 февр.

886. Мулдашева З. Бейеклеккә ынтылған күңел : [халҡыбыҙҙың бөйөк шағиры Р. Ғарипов тураһында] / З. Мулдашева // Башҡортостан. – 2014. – 4 июнь.

887. Әгәр шағир бөгөн иҫән булһа... : [Р. Ғарипов менән һөйләшеү / Л. Вәлиуллина әңгәмәләште] // Башҡортостан. –2014. – 4 апр.

2015

888. Абдуллина Л. Бер ҡарағай тарихы : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов хаҡында] / Л. Абдуллина // Башҡортостан. – 2015. – 27 февр.

889. Аҡбаш К. Эстәрлe һағышы : мәшһүр шағир Рәми Ғарипов тураһында/ К. Аҡбаш // Башҡортостан. – 2015. – 4 дек.

890. Кәримова Ә. Рәми Ғариповтың фәлсәфәүи лирикаһы / Ә. Кәримова // Ватандаш. – 2015. – № 2. – Б. 154–161.

891. Әғзәмова Ә. «Йырҙарыма ҡайтам...» : [С. Юлаев исемендәге дәүләт премияһы лауреаты Р. Ғариповтың тыуыуына 80 йыл тулыуға арнап сығарылған «Рәми Ғарипов. Тормошо һәм ижады» тип аталған китаптың исем туйы үтте] / Ә. Әғзәмова // Йәшлек. – 2015. – 15 май.

2017

892. Абдуллина Л. Дондағы Ростов Рәмиҙе хәтерләй : [яҡташыбыҙ, яҙыусы Мәхмүт Сәлимов Дондағы Ростов ҡалаһында Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына 85 йыл тулыу уңайынан хәтер кисәһе ойоштороған] / Л. Абдуллина // Башҡортостан. – 2017. – 10 март.

893. Бикбаев Р. Милләтебеҙҙең рухи таянысы : [баш һүҙ] / Р. Бикбаев // Ғарипов Р. Сыңрау торна : шиғырҙар, поэмалар. – Өфө, 2017. – Б. 5–12.

894. Бикбаев Р. Милләтебеҙҙең рухи таянысы : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 85 йыл] / Р. Бикбаев // Ватандаш. – 2017. – № 2. – Б. 3–8.

895. Бөйөк шағир : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына – 85 йыл] // Аманат. – 2017. – № 2. – Тышлыҡтың 2-се б.

896. Бәҙретдинов В. Дыуан-Әйле йортоноң ағинәйе : [Ғ. Мирхәева һәм Р. Ғарипов хаҡында] / В. Бәҙретдинов // Башҡортостан. – 2017. – 10 март.

897. Вахитов Ф. Таш ҡаяға тарих яҙғанда : [Р. Ғарипов данлыҡлы яҡташыбыҙ, Башҡорт кавалерия дивизияһы командиры генерал

М. Шайморатов һәм уның яуҙаштары һәләкәтен тикшереүҙә ҡатнашҡан] / Ф. Вахитов // Башҡортостан. – 2017. – 18 авг.

898. Ғүмәр-Үтәбай Ә. Азаматтың һоҡландырғаны, Гөлнараның башҡортса төш күргәне… [Р. Ғариповтың улы Азамат һәм ҡыҙы Гөлнар тураһында] / Ә. Ғүмәр-Үтәбай // Киске Өфө. – 2017. – 11–17 март (№ 10). – Б. 16.

899. Зәйнетдинова М. Маҡсатлы кеше вайымһыҙ булмай : (Р. Ғариповтың үҫмер саҡтағы көндәлек яҙмалары буйынса фәнни-тикшеренеү эше) / М. Зәйнетдинова, Р. Алламоратова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2017. – № 2. – Б. 10–13.

900. Йәрмөхәмәтова Х. «Һин тереклек булып тыуғас, Хаят ҡыҙым, был донъяла балҡып йәшә, был йондоҙом» : [Р. Ғариповтың ҡыҙы Хаят Йәрмөхәмәтова менән әңгәмә / Э. Әсәҙуллина әңгәмәләште ; И. Киняпин фотоһы] // Йәшлек. – 2017. – 17 февр. – Фото.

901. Кәлимуллин Р. Әрнеүле моң булып йәшәй күңелдә : [Башҡорт дәүләт филармонияһында Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуыуына 85 йыл тулыу ыңғайынан хәтер кисәһе үтте] / Р. Кәлимуллин // Башҡортостан. – 2017. – 3 март.

902. Ҡотоева Г. Рәми мөхәббәте : [шағир Р. Ғариповтың мөхәббәте, ғаиләһе тураһында] / Г. Ҡотоева // Шоңҡар. – 2017. – № 3. – Б. 3–17.

903. Нурғәлин З. Ә. «Иманы әҙәбиәт ине» : [яҙыусы Р. Солтангәрәевтың Р. Ғарипов тураһындағы «Иманы әҙәбиәт ине» тип аталған мәкәләһе хаҡында] / З. Ә. Нурғәлин // Башҡортостан. – 2017. – 25 апр.

904. Хәйәм робағиҙары – Рәми тәржемәһендә : [Ғүмәр Хәйәмдең Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов тәржемәһендәге робағиҙары тәүге тапҡыр факсимиль баҫмала донъя күрәсә] // Башҡортостан. – 2017. – 12 апр.

905. Шәрипов С. «Ир ҙә тере, илгә ҡушылһа...» : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов тураһында] / С. Шәрипов // Ағиҙел. – 2017. – № 2. – Б. 126–128.

906. Әминев Ә. Минең Рәми : [башҡорт шағиры, тәржемәсе һәм журналист, Башҡортостандың халыҡ шағиры, С. Юлаев исемендәге дәүләт премияһы лауреаты Р. Ғарипов тураһында] / Ә. Әминев // Башҡортостан. – 2017. – 9 май ; Киске Өфө. – 2017. – 26 авг. – 1 сент. (№ 34). – Б. 10.

2018

907. Бикбирҙина М. М. Халҡыбыҙҙың аҫыл хазинаһы : (Башҡортостандың халыҡ шағиры Рәми Ғарипов ижады буйынса) / М. М. Бикбирҙина, Э. С. Рәхмәтуллина // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2018. – № 7. – Б. 81–83.

908. Мәмбәтов М. Һуң булмаһын, бөртөклəп эҙләргә яҙмаһын... : [шағир Р. Ғарипов һәм һабаҡташтары тураһында иҫтәлектәр] / М. М. Мәмбәтов // Башҡортостан. – 2018. – 9 март.

909. Нуриев М. Һәр осрашыу үҙе бер ғүмерҙәй... : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов тураһында] / М. Нуриев // Башҡортостан. – 2018. – 20 апр.

2019

910. Рәми Ғарипов тураһында фильм // Ағиҙел. – 2019. – № 9. – Б. 191.

911. Ситдиҡова Л. «Заман ярып үтте йөрәкте!..» : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың тыуған көнөндә замандаштарыбыҙ Өфөнөң мосолман

зыяратына йыйылды] / Л. Ситдиҡова // Башҡортостан. – 2019. – 13 февр.

912. Шаммас Р. Яҡты рухлы ине : [Р. Ғарипов тураһында] // Шаммас Р. Һайланма әҫәрҙәр. – Өфө, 2019. – 2 том. – Б. 489–492.

2020

913. Абдуллина Л. «Рәми» фильмына өлөш индерҙеңме? : [«Рәми» фильмы тураһында] / Л. Абдуллина // Башҡортостан. – 2020. – 11 февр.

914. Ғарипова С. Таныш йыр булып... Рәми ҡайтты! : [Өфөлә шағир Р. Ғариповҡа арналған «Ҡайтам! Ҡайтам! Йырҙарыма ҡайтам!» тип исемләнгән әҙәби-музыкаль кисә үтеүе тураһында] / С. Ғарипова // Киске Өфө. – 2020. – 1 февр. (№ 5). – Б. 11.

915. Ҡазыханова И. Р. Шағир һүҙе – аҡылдың үҙе : (Рәми Ғарипов көндәлектәре – әҙәбиәт дәрестәрендә) / И. Р. Ҡазыханова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2020. – № 7. – Б. 9–11.

916. Хәлитова Л. Ҡайтты Рәми! Ҡәҙерле һәм танһыҡ булып ҡайтты! : [Өфөнөң «Башҡортостан» концерт залында Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповтың ижадына арналған «Ҡайтам! Ҡайтам! Йырҙарыма ҡайтам!» әҙәби-музыкаль кисә үтте] / Л. Хәлитова ; Ә. Байрамғолова фотолары // Йәшлек. – 2020. – 31 ғин. – Фото.

917. Әминев Ә. Минең Рәми : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов тураһында] / Ә. Әминев // Башҡортостан. – 2020. – 15 мая.

918. Әхмәров Ф. Рәми Ғариповтан «сәләм» : [Р. Ғариповтың «Туған тел» шиғыры тураһында] / Ф. Әхмәров // Башҡортостан. – 2020. – 11 дек.

2021

919. Алламоратова Р. М. «Һәр башҡортом минең батыр булыр, Ҡорал алып сапһа яуҙарға...» : (Р. Ғариповтың «Батырша» балладаһын өйрәнеү) / Р. М. Алламоратова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2021. – № 2. – Б. 9–11.

920. Кинйәбаева Р. Р. Рәми Ғариповтың тәржемә өлкәһендәге эшмәкәрлеге / Р. Р. Кинйәбаева // Формирование единой базы нематериального наследия башкирского народа : материалы международной заочной научно-практической конференции посвященной Всемирной Фольклориаде–2021, г. Уфа, 28 мая 2021 г. – Уфа, 2021. – С. 85–88.

921. Шамғунов Д. В. «Ырғыҙ буйы алты ауыл, Алтыһы ла алтындан...» : (әҙәби-музыкаль кисә) : [Р. Ғарипов тормошона һәм ижадына бағышланған] / Д. В. Шамғунов // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2021. – № 3. – Б. 8–11.

922. Янова Р. М. Рәми Ғәриповтың «Урал йөрәге» хикәйәтендә Ватан образы / Р. М. Янова // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2021. – № 11. – Б. 14–16.

Рус телендә – На русском языке

1969

923. Хабибуллин М. Подъемная сила : [о поэте Р. Гарипове] / М. Хабибуллин // Ленинец. – 1969. – 30 нояб. ; 4 дек.

1971

924. Кильмухаметов Т. Зрелость поэта : [о книге Р. Гарипова «Горицвет»] / Т. Кильмухаметов // Советская Башкирия. – 1971. – 9 июня.

1977

925. Рами Ягафарович Гарипов – поэт Башкирии : [некролог] // Советская Башкирия. – 1977. – 22 февр.

1979

926. Карим М. Так пело его сердце : [о поэте Р. Гарипове] / М. Карим // Советская Башкирия. – 1979. – 24 апр.

1981

927. Гафуров М. На большой высоте поэзии : [о книге Р. Гарипова «Возвращение»] / М. Гафуров // Советская Башкирия. – 1981. – 17 дек.

928. Карим М. О Рами Гарипове : [предисловие] / М. Карим // Гарипов Р. Возвращение : стихотворения и поэма. – Москва, 1981. – С. 3–6.

1982

929. Буляков Д. Цветение жизни : (к 50-летию Рами Гарипова) / Д. Буляков // Ленинец. – 1982. – 11 февр.

930. Карим М. О Р. Гарипове / М. Карим // Ленинец. – 1982. – 11 февр. – (К 50-летию Рами Гарипова).

931. Филиппов А. Оглядываясь на давние встречи / А. Филиппов // Вечерняя Уфа. – 1982. – 12 февр. – (К 50-летию Рами Гарипова).

932. Хусаинов Г. Свой голос в поэзии / Г. Хусаинов // Советская Башкирия. – 1982. – 12 февр. – (К 50-летию со дня рождения Рами Гарипова).

1988

933. Бикбаев Р. Поэзия и правда : [о творчестве поэта Р. Гарипова] / Р. Бикбаев // Ленинец. – 1988. – 15 марта.

1992

934. Его эпоха лишь начинается // Советская Башкирия. – 1992. – 12 февр. – (Народному поэту Башкирии Рами Гарипову – 60 лет).

935. Из воспоминаний о Рами Гарипове / А. Хакимов, Т. Юсупов, В. Гумеров, Р. Султангареев, Р. Бикбаев, А. Ашрапов, С. Мигранова, А. Закиров // Истоки. – 1992. – Февр. (№ 3). – С. 3–6.

936. Карим М. «Оставив музыку сердца…» : [воспоминания о Р. Гарипове] / М. Карим // Истоки. – 1992. – Февр. (№ 3). – С. 4.

937. Карим М. Сердце его – огненный бубенец / М. Карим // Вечерняя Уфа. – 1992. – 12 февр. – (К 60-летию Р. Гарипова).

938. Певец земли, поэт народа // Истоки. – 1992. – Февр. (№ 3). – С. 1. – (Рами Гарипову – 60 лет).

939. Филиппов А. Оглядываясь в прошлое... : [воспоминания о Р. Гарипове] / А. Филиппов // Истоки. – 1992. – Февр. (№ 3). – С. 6.

940. Хафизов Ш. «Как свет давно погасшего светила…» : [вечер памяти Р. Гарипова] / Ш. Хафизов // Советская Башкирия. – 1992. – 25 февр.

941. Хафизов Ш. Февраль – месяц Рами Гарипова : [состоялся юбилейный вечер поэта] / Ш. Хафизов // Истоки. – 1992. – Март (№ 4).

942. Шафиков Г. Заметы на всю жизнь : (из воспоминаний о Рами Гарипове) / Г. Шафиков // Вечерняя Уфа. – 1992. – 12 февр.

943. Шафиков Г. Поездка в Ишимбай : [о Р. Гарипове] / Г. Шафиков // Истоки. – 1992. – Февр. (№ 3). – С. 7.

944. Шафиков М. М. Мечтал о небе, стал поэтом : [воспоминания о Р. Гарипове] / М. М. Шафиков // Истоки. – 1992. – Февр. (№ 3). – С. 5.

1997

945. Алибаева С. Поэтический мир С. Есенина и Р. Гарипова / С. Алибаева // Башҡортостан уҡытыусыһы = Учитель Башкортостана. – 1997. – № 2. – С. 42–44.

946. Поэзия была его жизнью : [о творчестве Р. Гарипова] // Заман–Башкортостан. – 1997. – 13 сент.

947. Шафиков Г. Элегия поэзии и музыки : [в большом зале Башгосфилармонии прошел вечер памяти Р. Гарипова] / Г. Шафиков // Известия Башкортостана. – 1997. – 28 марта.

1999

948. Багуманов А. И. Гарипов Рами : [биографическая справка] // Багуманов А. И., Фаизов Ф. А. Лауреаты премии имени Салавата Юлаева : статьи-зарисовки о творчестве. – Уфа, 1999. – С. 152–154.

949. Школьная А. И у песен свои судьбы... : [об изданиях стихов, переводов, дневников и писем, песнях на стихи Р. Гарипова] / А. Школьная // Вечерняя Уфа. – 1999. – 2 окт.

2000

950. Жернова Т. Певец земли родной : урок-портрет, посвященный жизни и творчеству народного поэта Р. Гарипова / Т. Жернова, С. Зайнуллина, Н. Крутько [и др.] // Башҡортостан уҡытыусыһы = Учитель Башкортостана. – 2000. – № 4. – С. 51–53.

951. Карим М. Рами Гарипов (1932–1997) / М. Карим // Созидатели : [справочное пособие для учащихся общеобразовательных школ] / редактор-составитель В. С. Мавлетов. – Уфа, 2000. – С. 109–111.

2002

952. Байбулатов Р. Поэт, о котором помнят : [в Башкирском государственном театре оперы и балета состоялся вечер, посвященный 70-летию со дня рождения народного поэта Башкортостана Р. Гарипова] / Р. Байбулатов // Республика Башкортостан. – 2002. – 9 марта.

953. Давлятшин Г. И я сохраню тебя, предков язык! : [к 70-летию Р. Гарипова] / Г. Давлятшин // Вечерняя Уфа. – 2002. – 12 февр.

954. Карим М. Он небом был, паря над облаками : семьдесят лет со дня рождения народного поэта Башкортостана Рами Гарипова / М. Карим // Республика Башкортостан. – 2002. – 12 февр.

955. Каримов М. Выражаем протест : [открытое письмо в редакцию по поводу публикации Н. В. Гариповой] / М. Каримов, К. Киньябулатова, Р. Сафин, А. Тагирова, Г. Хусаинов, Р. Шаммасов // Истоки. – 2002. – 10–17 июля (№ 14). – С. 2.

956. Ласточкина А. Поэты не рождаются случайно... : [состоялась презентация документально-публицистического фильма о творчестве поэта Р. Гарипова] / А. Ласточкина // Истоки. – 2002. – 7–13 авг. (№ 18). – С. 4.

957. Хайруллина М. Душа, рожденная для песен : [к 70-летию со дня рождения поэта Р. Гарипова] / М. Хайруллина // Башкортостан уҡытыусыһы = Учитель Башкортостана. – 2002. – № 11. – С. 86–87.

2004

958. Поэзия была жизнью Рами : 12 февраля – день рождения народного поэта Башкортостана Рами Гарипова / материал подготовил Ю. Архангельский // Истоки. – 2004. – 17 февр. (№ 7). – С. 10.

959. Рами вспоминал о Хикмете : [Назым Хикмет и Рами Гарипов] / материал подготовил Ю. Узиков // Истоки. – 2004. – 23 июня (№ 25). – С. 12.

960. Филиппов А. Костер в центре города : [воспоминания о Рами Гарипове] / А. Филиппов // Истоки. – 2004. – 14 апр. (№ 15). — С. 7–9.

2005

961. Филиппов А. Костер в центре города : [воспоминания о Р. Гарипове] / А. Филиппов // Ватандаш. – 2005. – № 6. – С. 150–165.

2007

962. Абдрафикова Г. Х. Боялся, что не успеет завершить свои дела : [о народном поэте Башкортостана Р. Гарипове] / Г. Х. Абдрафикова // Башкортостан в XX столетии : исторические портреты / ответственный редактор Р. Н. Сулейманова. – Уфа, 2007. – Вып. II. – С. 49–53.

963. Алкин М. Истинно народный поэт : штрихи к портрету Рами Гарипова / М. Алкин // Бельские просторы. – 2007. – № 2. – С. 107–115.

964. Бикбаев Р. Песня жаворонка / Р. Бикбаев // Истоки. – 2007. – 7 февр. (№ 6). – С. 10. – (К 75-летию Рами Гарипова).

965. Буракаева З. Жила-была девочка Надя… : [о жене Р. Гарипова – Надежде Васильевне] / З. Буракаева // Ватандаш. – 2007. – № 2. – С. 55–58.

966. Буракаева М. «Речь не мальчика, но мужа» : к юбилею народного поэта Рами Гарипова издаются уникальные дневниковые записи : [беседа с огранизатором публикации Марьям Буракаевой / записала У. Романова] // Вечерняя Уфа. – 2007. – 10 янв.

967. Губайдуллина Ф. Слово о Рами : [к выходу в свет книги народного поэта Р. Бикбаева «Рами»] / Ф. Губайдуллина // Истоки. – 2007. – 12 дек. (№ 50). – С. 10.

968. Кацерик Г. «На черных крыльях холодок небес» / Г. Кацерик // Истоки. – 2007. – 7 февр. (№ 6). – С. 10. – (К 75-летию Рами Гарипова).

969. Осипов А. Судьба, проверенная совестью : в эти дни все дороги в Салаватском районе вели в Аркаул : [земляки отмечали здесь 75-летие со дня рождения народного поэта Башкортостана Р. Гарипова] / А. Осипов // Республика Башкортостан. – 2007. – 15 февр.

970. Рами Гарипов 1932–1977 : плакат / автор-составитель Г. М. Суворова ; художник У. Т. Масалимов. – Уфа : Китап, 2007.

971. Рами Гарипов : в помощь учителю / составители: Г. Х. Абдрафикова, Р. Ф. Набиуллина. – Уфа : РИО РУНМЦ МО РБ, 2007. – 58 с. – Библиогр.: с. 57.

972. Шагапова Н. Тема природопользования и экологии в творчестве Рами Гарипова / Н. Шагапова // Башҡортостан уҡытыусыһы = Учитель Башкортостана. – 2007. – № 4. – С. 79.

973. Шарафлисламова Г. Влюбленный в жизнь : современникам еще предстоит открыть неизведанные страницы творчества Рами Гарипова / Г. Шарафлисламова // Республика Башкортостан. – 2007. – 14 февр.

2008

974. Бикбаев Р. Рами. Книга о поэте / Р. Бикбаев ; перевод с башкирского Г. Хамматовой. – Уфа : Гилем, 2008. – 606 с.

975. Бикбаев Р. Рами : книга о поэте / Р. Бикбаев ; перевод с башкирского Г. Хамматовой // Ватандаш. – 2008. – № 10. – С. 72–133 ; № 11. – С. 55–112 ; № 12. – С. 72–121.

976. Карим М. Песня жаворонка : [послесловие] / М. Карим // Бикбаев Р. Рами. Книга о поэте / перевод с башкирского Г. Хамматовой. – Уфа, 2008. – С. 601–604.

977. Чураева С. Еще раз о любви : [о книге Р. Гарипова «Февраль. Буран...»] / С. Чураева // Бельские просторы. – 2008. – № 5. – С. 185–186.

2009

978. Бикбаев Р. Рами : книга о поэте / Р. Бикбаев ; перевод с башкирского Г. Хамматовой // Ватандаш. – 2009. – № 1. – С. 71–106 ; № 2. – С. 68–112 ; № 3. – С. 51–100 ; № 4. – С. 49–84 ; № 5. – С. 103–137 ; № 6. – С. 88–126.

979. Матюшин С. Восстановление жизни и достоинства : [о книге Р. Бикбаева, поэте Р. Гарипове] / С. Матюшин // Истоки. – 2009. – 5 авг. (№ 31). – С. 7.

980. Муталов М. Поэт о поэте : [впечатления от прочтения книги Р. Бикбаева «Рами»] / М. Муталов // Истоки. – 2009. – 1 июля (№ 26). – С. 10.

2010

981. Муталов М. Рами как он есть : мысли рядового читателя о книге народного поэта Республики Башкортостан Равиля Бикбаева «Рами. Книга о поэте» / М. Муталов // Бельские просторы. – 2010. – № 2. – С. 191–196.

982. Хусаинов А. Башкирская крепь : портреты писателей Башкортостана : [Р. Гарипов и др.] / А. Хусаинов // Бельские просторы. – 2010. – № 12. – С. 12–19.

2012

983. Бадранов А. В памяти башкирского народа : [о творчестве поэта Р. Гарипова] / А. Бадранов // Истоки. – 2012. – 31 окт. (№ 44). – С. 11.

984. Кильчинбаева Р. З. Народность поэтики Рами Гарипова / Р. З. Кильчинбаева // Слово. Предложение. Текст : анализ языковой культуры. – Краснодар, 2012. – С. 148–151.

985. Леонидов А. Немеркнущие искры : [10 февраля 2012 г. зал Башкирской гимназии-интерната г. Белебей собрал почитателей творчества народного поэта Башкортостана Р. Гарипова] / А. Леонидов // Истоки. – 2012. – 22 февр. (№ 8). – С. 6.

986. Рами Гарипов : «На сердце, на котором так темно, гася огонь, кладу устало руку» : к 80-летию выдающегося поэта // Вечерняя Уфа. – 2012. – 9 февр.

987. Хурамшина А. Р. Концепт «туған тел» (родной язык) в стихотворениях Рами Гарипова / А. Р. Хурамшина // Төрки һәм башҡорт филологияһының актуаль проблемалары : ғалим һәм яҙыусы филология фәндәре докторы Рәшит Закир улы Шәкүровтың 75 йәше тулыуға арнап, ситтән тороп үткәрелгән халыҡ-ара ғилми-ғәмәли конференция материалдары = Актуальные проблемы тюркской и башкирской филологии : материалы международной заочной научно-практической конференции, посвященной 75-летию ученого и писателя, доктора филологических наук, профессора Рашита Закировича Шакурова. – Уфа, 2012. – С. 303–304.

988. Хурамшина А. Р. Репрезентация концепта «бәхет» (счастье) в башкирской языковой картине мира (на материале стихотворений Рами Гарипова) / А. Р. Хурамшина // Төрки һәм башҡорт

филологияһының актуаль проблемалары : ғалим һәм яҙыусы филология фәндәре докторы Рәшит Закир улы Шәкүровтың 75 йәше тулыуға арнап, ситтән тороп үткәрелгән халыҡ-ара ғилми-ғәмәли конференция материалдары = Актуальные проблемы тюркской и башкирской филологии : материалы международной заочной научно-практической конференции, посвященной 75-летию ученого и писателя, доктора филологических наук, профессора Рашита Закировича Шакурова. – Өфө, 2012. – Уфа, 2012. – С. 298–302.

989. Юлдашбаев А. И песня к людям возвратится снова : [к 80-летию народного поэта Башкортостана Р. Гарипова] / А. Юлдашбаев // Бельские просторы. – 2012. – № 2. – С. 102–108.

2013

990. Бадранов А. Ш. Образ и символ Рами Гарипова в исторической памяти башкирского народа / А. Ш. Бадранов // Вестник Института гуманитарных исследований Республики Башкортостан. № 14 / ИГИ РБ. – Уфа, 2013. – С. 22–25.

991. Бикбаев Р. Т. Рубаи Омара Хайяма в переводе Рами Гарипова на башкирский язык / Р. Т. Бикбаев // Проблемы востоковедения. – 2013. — № 1. – С. 44–47.

992. Гафуров М. А. Сердце предсказало : [воспоминания о Р. Гарипове] // Гафуров М. А. Что было, то было : избранные очерки, житейские истории, рассказы. – Уфа, 2013. – С. 140–142.

993. Мусина Н. С. Образ птицы в творчестве Р. Гарипова / Н. С. Мусина // Юность. Наука. Культура – Башкортостан : материалы II Всероссийской научно-исследовательской конференции. – Ч. 2. – Туймазы, 2013. – С. 103.

994. Самохвалова Г. Т. Красота и сила поэзии Р. Гарипова / Г. Т. Самохвалова // Башҡортостан уҡытыусыһы = Учитель Башкортостана. – 2013. – № 4. – С. 24–26.

2015

995. Бикбаев Р. Рами Гарипов / Р. Бикбаев, Г. Абдрафикова // История башкирской литературы : в 4 томах. – Уфа, 2015. – Т. 3: Литература советского периода (конец 50-х – начало 90-х гг. XX в.). – С. 119–128.

996. Хусаинов А. Рами Гарипов был прав / А. Хусаинов // Истоки. – 2015. – 25 марта (№ 12). – С. 6.

2017

997. Абдуллина Л. Я дышала его творчеством : к 85-летию Рами Гарипова / Л. Абдуллина // Бельские просторы. – 2017. – № 2. – С. 99–100.

998. Бадранов А. В памяти башкирского народа... : [о творчестве поэта Р. Гарипова] / А. Бадранов // Истоки. – 2012. – 31 окт. (№ 44). – С. 11.

999. Басманов П. А. Этнический мифопоэтический подтекст в произведениях С. А. Есенина и Р. Я. Гарипова / П. А. Басманов, Е. И. Кромина // Исторический опыт межэтнического и межконфессионального взаимодействия народов России и Башкортостана как фактор и позитивный вектор дальнейшего развития межнациональных отношений в республике : материалы Всероссийской научно-практической конференции (Уфа, 22 сент. 2017 г.). – Уфа, 2017. – С. 183–186.

1000. Стрижевский В. «...Пчела в саду цветущем» : в феврале исполнилось 85 лет со дня рождения поэта Рами Гарипова : [воспоминания о поэте] / В. Стрижевский // Республика Башкортостан. – 2017. – 16 февр.

1001. Япарова А. Поэт вечности : [в Национальной библиотеке РБ прошел вечер, посвященный 85-летию народного поэта республики Р. Гарипова] / А. Япарова // Республика Башкортостан. – 2017. – 14 февр.

2018

1002. Чураева С. Р. Поэтический код бытия : [о переводе Р. Гариповым строк Омара Хайяма] / С. Р. Чураева // Бельские просторы. – 2018. – № 6. – С. 135–148.

Татар телендә – На татарском языке

1950

1003. Нәҗми Н. Поэзиягә килүчеләр : [Р. Гарипов һәм башкалар турында] / Н. Нәҗми // Кызыл таң. – 1950. – 24 сент.

1964

1004. Әмири Г. «Сабантургай җырлары» : [Р. Гариповның шигырьләр җыентыгы турында] / Г. Әмири // Кызыл таң. – 1964. – 2 дек.

1005. Кәрим М. Рәми Гарипов шигырьләре / М. Кәрим // Совет әдәбияты. – 1964. – № 1. – Б. 100.

1982

1006. Габиди Ә. Шагыйрь мирасы : [Р. Гарипов турында] / Ә. Габиди // Кызыл таң. – 1982. – 11 апр.

1007. Кәрим М. Шагыйрь язмышы : [Р. Гарипов тууына – 50 йыл] / М. Кәрим // Кызыл таң. – 1982. – 12 февр.

1008. Нуретдинов Р. Ул калдырган мирас : [Р. Гарипов тууына – 50 йыл] / Р. Нуретдинов // Кызыл таң. – 1982. – 12 февр.

1988

1009. Шәрипов С. Тик кешегә табынырга… : [шагыйрь Р. Гарипов иҗады турында] / С. Шәрипов // Кызыл таң. – 1988. – 3 март.

1989

1010. Солтангәрәев Р. Иманы – әдәбият иде : [Р. Гарипов турында] / Р. Солтангәрәев // Кызыл таң. – 1990. – 31 окт. ; 1 нояб.

1992

1011. Поварисов С. Матурлык һәм хаклык хакына : [Башкортстанның халыҡ шагыйре Р. Гариповның тууына — 60 ел] / С. Поварисов // Кызыл таң. – 1992. – 12 февр.

1994

1012. Бикбаев Р. Шагыйрь әманәте : [баш сүз] / Р. Бикбаев // Гарипов Р. Бер кыл : шигырьләр, поэма / төзүчесе Н. Гарипова, башкортчадан А. Минһаҗева тәрҗемәсе. – Казан, 1994. – Б. 7–10.

1995

1013. Калмурзин Р. «Мин бары тик кеше идем бит» : [Р. Гарипов турында истәлекләрдән] / Р. Калмурзин // Өмет. – 1995. – 22 апр.

1997

1014. Юзеев И. Рәми турында истәлек : [Р. Гариповның әнисе белән төшкән фотосы да бар] / И. Юзеев // Кызыл таң. – 1997. – 15 март.

1998

1015. Габбасова З. «Кайтам… бергә эшләргә» : [Р. Гарипов турында хәтирәләр] / З. Габбасова // Кызыл таң. – 1998. – 18 июль.

2002

1016. Әлибаев С. Мәңгелек гомер : Башкортстанның халык шагыйре Рәми Гариповның тууына – 70 ел / С. Әлибаев // Өмет. – 2002. – 12 февр.

1017. Бүләкова М. Халкым теле – хаклык теле : [Р. Гариповның тууына – 70 ел] / М. Бүләкова // Өмет. – 2002. – 12 февр.

1018. Рәми Гарипов юбилее // Кызыл таң. – 2002. – 9 февр.

1019. Туфан Х. Туганлык сәламе : [Р. Гариповка язган хат] / Х. Туфан // Кызыл таң. – 2002. – 8 февр.

1020. Фаткуллин Ф. Дөрес сүзе аның соңламады : [Р. Гарипов иҗаты] / Ф. Фаткуллин // Кызыл таң. – 2002. – 14 март. – Фото.

1021. Ханнанов Р. Сабан тургае моңы : [Р. Гариповның тууына – 70 ел] / Р. Ханнанов // Кызыл таң. – 2002. – 8 февр.

1022. Шәйхетдинов З. Халык шагыйрен якташлары онытмый : [Р. Гариповның тууына – 70 ел] / З. Шәйхетдинов // Кызыл таң. – 2002. – 19 февр.

2006

1023. Мәхмүтов Р. Халык шагыйрен хөрмәтләп : 2007 елның февралендә Башкортстанның халык шагыйре Рәми Гариповның тууына 75 ел тулачак // Кызыл таң. – 2006. – 16 нояб.

2007

1024. Закиров М. Күчмә күргәзмә ачылды : [М. Гафури мемориаль йорт-музее бинасында Башкортстанның халык шагыйре Р. Гариповның тууына 75 ел тулуга багышланган күчмә күргәзмә ачылды] / М. Закиров // Кызыл таң. – 2007. – 20 апр.

1025. Закиров М. «Мин үткән дә, киләчәк тә булдым…» : [Башкортстанның халык шагыйре Р. Гариповның тууына 75 ел тулуга багышланган хәтер

һәм кадер кичәсе булып үтте] / М. Закиров // Кызыл таң. – 2007. – 15 февр.

1026. Кәрим М. Моң калдырып китте : Башкортстанның халык шагыйре Рәми Гариповның тууына – 75 ел / М. Кәрим // Кызыл таң. – 2007. – 9 февр.

1027. Хәлилов А. Умырзая җыры : Башкортстанның халык шагыйре Рәми Гариповның тууына – 75 ел / А. Хәлилов // Кызыл таң. – 2007. – 9 февр.

2008

1028. Габидуллина Ф. «Кадерле миңа, и Рәми, кем сөя Илен, Денен!» : [бөек татар шагыйре Хәсән Туфанның башкорт шагыйре Рәми Гариповка язган хаты] / Ф. Габидуллина // Кызыл таң. – 2008. – 30 апр.

1029. Поварисов С. Ш. Тел – фикер көзгесе : [Р. Гарипов иҗаты] // Поварисов С. Ш. Тел рухияте = Искусство языка : уку-укыту әсбабы / [җаваплы мөхәррир М. В. Зәйнуллин]. – Уфа, [2008]. – Б. 174–179.

2010

1030. Бикбаев Р. Башкортстанны якын күреп яшәде : Хәсән Туфанның тууына – 110 ел : [Рәми Гарипов турында да истәлекләр бар] / Р. Бикбаев // Кызыл таң. – 2010. – 9 дек.

2011

1031. Поварисов С. Ш. Тел – фикер көзгесе : [Р. Гарипов иҗаты] // Поварисов С. Ш. Сүз-сәнгать илаһияте : уку-укыту әсбабы. – Уфа, 2011. – Б. 254–259.

2012

1032. Алтын бөртекләренә тиң мирас : Башкортстанның халык шагыйре Рәми Гариповның тууына – 80 ел // Кызыл таң. – 2012. – 10 февр.

1033. Сабирҗанова С. Февраль – Рәми ае : [Р. Гариповка багышланган хәтер кичәләре үтәчәк] / С. Сабирҗанова // Кызыл таң. – 2012. – 31 гыйнв.

1034. Сибәгатов Ф. «Тик намусны данга алмаштырмам…» : Башкортстанның халык шагыйре Рәми Гариповның тууына – 80 ел / Ф. Сибәгатов // Тулпар. – 2012. – № 1. – Б. 34–35.

2013

1035. Исмәгыйлева И. Документаль әдәбият өлгеләренең әһәмияте: [Татарстанның халык язучысы Г. Бәширов һәм Башкортстанның халык шагыйре Р. Гарипов язмалары мисалында] / И. Исмәгыйлева // Башкортостан уҡытыусыһы = Учитель Башкортостана. – 2013. – № 3. – Б. 49–52.

2017

1036. Фатҡуллин Ф. Көрәшчеләр затыннан : Башкортстанның халык шагыйре Рәми Гариповның тууына – 85 ел / Ф. Фатҡуллин // Кызыл таң. – 2017. – 9 февр.

3. Рәми Ғарипов энциклопедияларҙа, белешмә китаптарында, библиографик күрһәткестәрҙә – Рами Гарипов в энциклопедиях, справочниках, библиографических указателях

Башҡорт телендә – На башкирском языке

1037. Бикбаев Р. Т. Ғарипов Рәми Йәғәфәр улы / Р. Т. Бикбаев // Башҡортостан : ҡыҫҡаса энциклопедия. – Өфө, 1997. – Б. 244.

1038. Бикбаев Р. Т. Ғарипов Рәми Йәғәфәр улы / Р. Т. Бикбаев ; тәржемәсеһе Р. Ә. Сиражитдинов // Башҡорт энциклопедияһы : 7 томда. – Өфө, 2017. – Т. 2. – Б. 206.

1039. Рәми Ғарипов // Ғәйнуллин М., Хөсәинов Ғ. Башҡорт совет яҙыусылары : биобиблиографик белешмә / М. Ғәйнуллин. – Өфө, 1967. – Б. 119–121.

1040. Рәми Ғарипов (1932–1977) // Ғәйнуллин М., Хөсәинов Ғ. Совет Башҡортостаны яҙыусылары : биобиблиографик белешмә. – 2-се баҫма, тулыландырылған, төҙәтелгән. – Өфө, 1988. – Б. 103–104.

1041. Рәми Ғарипов (1932–1977) // Быуаттар тауышы : башҡорт шиғриәте антологияһы. – Өфө, 2001. – Б. 508.

1042. Рәми Ғарипов // Балалар әҙәбиәте антологияһы = Антология детской литературы : 2 томда / төҙөүсе-туплау Ф. Х. Ғөбәйҙуллина. – Уфа, 2012. – Т. 1. – С. 294. – Текст параллель башҡорт һәм рус телдәрендә.

1043. Тимерғәлина Р. Х. Рәми Ғарипов (1932) // Тимерғәлина Р. Х. Башҡортостан яҙыусылары : библиографик белешмә. – Өфө, 1968. – Б. 256–268.

Рус телендә – На русском языке

1044. Бикбаев Р. Т. Гарипов Рами Ягафарович / Р. Т. Бикбаев // Башкортостан : краткая энциклопедия / главный редактор Р. З. Шакуров. – Уфа, 1996. – С. 224.

1045. Бикбаев Р. Т. Гарипов Рами Ягафарович / Р. Т. Бикбаев // Башкирская энциклопедия : в 7 томах. – Уфа, 2006. – Т. 2. – С. 227.

1046. Гарипов Рами Ягафарович // Шмаков А. А., Шмакова Т. А. Урал литературный : краткий биобиблиографический словарь. – Челябинск, 1988. – С. 72.

1047. Рами Гарипов // Гайнуллин М. Ф., Хусаинов Г. Б. Писатели Советской Башкирии : биобиблиографический справочник. – Уфа, 1969. – С. 126–127.

1048. Рами Гарипов (1932–1977) // Гайнуллин М. Ф., Хусаинов Г. Б. Писатели Советской Башкирии : биобиблиографический справочник. – Уфа, 1977. – С. 120–121.

1049. Рами Гарипов (1932–1977) // Писатели земли башкирской : справочник / составители: Р. Баимов, Г. Гареева, Р. Тимергалина. – Уфа, 2006. – С. 144–146.

1050. Рами Гарипов (1932–1977) // Писатели земли башкирской : справочник / составители: Р. Баимов, Г. Гареева, Р. Тимергалина. – 2-е издание, переработанное и дополненное. – Уфа, 2015. – С. 192–193.

1051. Рами Гарипов (1932–1977) // Антология поэзии Башкортостана. Голоса веков / составители Р. Бикбаев, А. Юлдашбаев. – Уфа, 2007. – С. 237.

1052. Идельбаев М. Х. Гарипов Рами Ягафарович / М. Х. Идельбаев // Салават Юлаев : энциклопедия. – Уфа, 2004. – С. 91.

1053. Тимергалина Р. Х. Рами Гарипов // Тимергалина Р. Х. Писатели Советской Башкирии : указатель литературы (1917–1978 гг.). – Уфа, 1980. – С. 74–75.

4. Рәми Ғариповҡа арнауҙар – Посвящения Рами Гарипову

Башҡорт телендә – На башкирском языке

1054. Аралбай Ҡ. Йүрүҙәнгә төшөп : [шиғыр] / Ҡ. Аралбай // Башҡортостан. – 2007. – 10 февр.

1055. Аралбай Ҡ. Йылмайыу : [шиғыр] // Аралбай Ҡ. Таналыҡ тауышы : поэмалар, шиғырҙар, робағиҙар. – Өфө, 2001. – Б. 131 ; Ағиҙел. – 2001. – № 9. – Б. 19.

1056. Аралбай Ҡ. «Ҡаратау тотҡоно» : [шиғыр] / Ҡ. Аралбай // Ағиҙел. – 1999. – № 2. – Б. 29–45 ; Ватандаш. – 2016. – № 9. – Б. 67–102.

1057. Бағышлауҙар : Рәми Ғариповтың тыуыуына – 85 йыл // Ағиҙел. – 2017. – № 2. – Б. 123–128. – Йөкм. : «Был донъяның иркә улы булып…» / Р. Бикбаев ; Рәми Ғариповтың һөйләгәне / Т. Йосопов ; Рәмигә хат / Р. Йәнбәк ; Тормош терәге / Г. Ҡотоева ; Гәрәбә музейында / Р. Түләк ; Рәми ағайға өндәшеү / Л. Абдуллина ; Һинең тауыш / Ф. Туғыҙбаева.

1058. Бикбаев Р. Бурап яуған февраль ҡарҙары… : [шиғыр] / Р. Бикбаев // Йәшлек. – 1997. – 13 февр. ; 1992. – 11 февр.

1059. Бикбаев Р. «Был донъяның иркә улы булып...» : [шиғыр] / Р. Бикбаев // Ағиҙел. – 2012. – № 2. – Б. 163.

1060. Бикбаев Р. Ғорур бөркөт : [шиғыр] / Р. Бикбаев // Башҡортостан. – 2012. – 9 февр.

1061. Бәҙретдинов С. Киләсәккә әйҙәй тел нурым : [шиғыр] / С. Бәҙретдинов // Йәшлек. – 2018. – 8 июнь.

1062. Ғәлиева Г. Шағир ғүмере ; Үлмәҫ шиғырҙар : [Р. Ғариповҡа арналған шиғырҙар] // Ғәлиева Г. Ирәмәлдә – алтын тамыр : шиғырҙар / Г. Ғәлиева. – Өфө, 2004. – Б. 104–105.

1063. Ғәлимова Р. «Аҙ-маҙ һинең менән күрешкәне…» : [шиғыр] / Р. Ғәлимова // Ағиҙел. – 2012. – № 4. – Б. 123–124.

1064. Ғәниева Т. Шағир йөрәге : [шиғыр] / Т. Ғәниева // Башҡортостан. – 2002. – 12 февр. ; 2012. – 9 февр.

1065. Даян Ҡ. Рәми Ғариповҡа : [шиғыр] // Даян Ҡ. Көҙгө йыр : шиғырҙар. – Өфө, 1982. – Б. 29 ; Ағиҙел. – 1980. – № 2. – Б. 109.

1066. Зәйнетдинов Б. Дүрт юллыҡтар : [Рәми Ғариповҡа] / Б. Зәйнетдинов // Нағыш : шиғырҙар йыйынтығы. – Өфө, 1996. – Б. 94.

1067. Ибраһимова Т. Рәми Ғариповҡа : [шиғыр] / Т. Ибраһимова // Йәншишмә. – 2013. – 15 май.

1068. Илдә аманаты алғышлана, Шиғырыбыҙ уға бағышлана : [Башҡортостандың халыҡ шағиры Рәми Ғариповҡа бағышлауҙар] // Башҡортостан. – 2007. – 10 февр. – Йөкм. : Рәми Ғариповты төштә күргәс / Т. Йосопов ; Йүрүҙәнгә төшөп… / Ҡ. Аралбай ; Һабантурғай / И. Кинйәбулатов ; Февраль бурандары / Р. Шәкүр.

1069. Ильясова Й. Бөркөт : [шиғыр] / Й. Ильясова // Ағиҙел. – 2019. – № 3. – Б. 84.

1070. Йосопов Т. Рәми Ғариповты төштә күргәс : [Р. Ғарипов иҫтәлегенә шиғыр] / Т. Йосопов // Башҡортостан. – 2007. – 10 февр. ; 2012. – 9 февр.

1071. Йосопов Т. Рәми Ғариповтың һөйләгәне ; Миләш : [шиғырҙар] / Т. Йосопов // Башҡортостан. – 2002. – 12 февр.

1072. Йәнбирҙина З. Рәми ағайға ; Төшкөгә кил ; Хаҡлыҡ хаҡы : [шиғырҙар] // Йәнбирҙина З. Даға сыңы : шиғырҙар / З. Йәнбирҙина. – Өфө, 2005. – Б. 184–186, 262–263.

1073. Йәнбәк Р. Рәмигә хат : [шиғыр] / Р. Йәнбәк // Йәшлек. – 1997. – 29 июль ; Ағиҙел. – 1998. – № 3. – Б. 146–148.

1074. Йәнбәков Р. Рәмигә хат : [шиғыр] / Р. Йәнбәков // Ағиҙел. – 2012. – № 2. – Б. 164–165.

1075. Кинйәбулатов И. Рәми : [шиғыр] / И. Кинйәбулатов // Ағиҙел. – 1991. – № 8. – Б. 31 ; Башҡортостан. – 1992. – 12 февр. ; 2012. – 9 февр.

1076. Кинйәбулатов И. Һабантурғай : [шиғыр] / И. Кинйәбулатов // Башҡортостан. – 2007. – 10 февр.

1077. Кинйәбулатов И. Һабантурғай ; «Йөҙөнсө ҡат, бәлки, меңенсе ҡат…» ; Рәми ; «Үҙе тере саҡта һанланманы…» ; Бөрйәндә Рәми Ғарипов көндәрендә яҙылған шиғыр : [шиғырҙар] // Кинйәбулатов И. Ғүмер китабы. – Өфө, 2013. – Б. 142–143, 241–242, 322–323, 395–396, 417.

1078. Кинйәбулатов И. Һабантурғай ; «Йөҙөнсө ҡат, бәлки, меңенсе ҡат…» ; Рәми ; «Үҙе тере саҡта һанланманы…» ; Бөрйәндә Рәми Ғарипов көндәрендә яҙылған шиғыр : [шиғырҙар] // Кинйәбулатов И. Арғымаҡта: шиғырҙар, поэмалар. – Өфө, 1998. – Б. 115, 223–224, 311–312, 394–395, 422.

1079. Күзбәков Ф. Яу саптың : [шиғыр] / Ф. Күзбәков // Ағиҙел. – 2012. – № 2. – Б. 166.

1080. Кәримов М. Уйна әле гармуныңды : (Р. Ғарипов менән Р. Низамовтың яҡты иҫтәлегенә) : [шиғыр] / М. Кәримов // Ағиҙел. – 1988. – № 5. – Б. 4–5.

1081. Ҡотлогилдина З. Диңгеҙ һәм шағир : [шиғыр] // Ҡотлогилдина З. Күҙҙәремә ҡара : шиғырҙар һәм поэма / З. Ҡотлогилдина. – Өфө, 2005. – Б. 169—170.

1082. Миңнуллин Р. Көй : [шиғыр] / Р. Миңнуллин // Башҡортостан. – 1998. – 14 май.

1083. Назар Х. Рәми Ғарипов рухына : [шиғыр] // Назар Х. Заман заңы : шиғырҙар, поэмалар, тәржемәләр. – Өфө, 1995. – Б. 86–87.

1084. Низамова Ф. Рәми рухы менән һөйләшеү : [шиғыр] / Ф. Низамова // Ағиҙел. – 2011. – № 3. – Б. 129–130.

1085. Ниәтшин Т. Рәми Ғариповҡа : [шиғыр] // Ниәтшин Т. Әйтер инем : [шиғырҙар һәм поэма] / Т. Ниәтшин. – Өфө, 2012. – Б. 145.

1086. Нәжми Н. Был ерҙәрҙә… : [шиғыр] / Н. Нәжми // Ағиҙел. – 1982. – Б. 25–26 ; Совет Башҡортостаны. – 1982. – 12 февр. ; Башҡортостан. – 2002. – 12 февр.

1087. Сафин Р. Һуғыш йылдарының малайҙары : ҡәләмдәш тиҫтерҙәрем Рәми Ғарипов, Рәйес Низамов һәм Миәссәр Басировтың яҡты иҫтәлегенә : [шиғыр] / Р. Сафин // Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2017. – № 1. – Б. 20.

1088. Солтангәрәева Р. Рәмиҙәрҙең рәнйеүе кәмемәйҙәр : [ҡобайыр] // Солтангәрәева Р. Ҡобайырым һиңә, илем. – Өфө, 1996. – Б. 125–129.

1089. Солтанов Й. Рәмиҙе юҡһыныу : [шиғыр] / Й. Солтанов // Ағиҙел. – 2001. – № 2. – Б. 54–55.

1090. Сөләймәнов Р. Маяҡ : [Р. Ғарипов иҫтәлегенә ҡыҫҡа поэма] / Р. Сөләймәнов // Ағиҙел. – 2014. – № 11. – Б. 24–29.

1091. Суфияров Ф. «Иҫән саҡта һирәк осрашһаҡ та…» : Рәми Ғариповҡа шиғыр / Ф. Суфияров // Башҡортостан. – 2017. – 13 июнь.

1092. Суфияров Ф. Ишетәмен шағир тауышын : [шиғыр] / Ф. Суфияров // Йәшлек. – 1996. – 19 окт.

1093. Талхина Д. Умырзаяң һинең йырлай… : [шиғыр] / Д. Талхина // Башҡортостан. – 1995. – 7 июль.

1094. Тойғон. Иҫкә алам… : [шиғыр] / Тойғон // Башҡортостан. – 1992. – 12 февр.

1095. Туғыҙбаева Ф. «Ул ҡояшҡа китеп бара ине…» : Рәми Ғариповҡа : [шиғыр] // Туғыҙбаева Ф. Минең ҡошом – һомай. – Өфө, 2000. – Б. 101 ; Башҡортостан уҡытыусыһы. – 2020. – № 1. – Б. 19–20.

1096. Хәлфетдинова Г. Тереһыу : Рәми Ғариповҡа : [шиғыр] / Г. Хәлфетдинова // Ағиҙел. – 2012. – № 5. – Б. 122.

1097. Хәлфетдинова Г. Тереһыуҙай : Рәми Ғариповҡа : [шиғыр] / Г. Хәлфетдинова // Ватандаш. – 2021. – № 3. – Б. 169.

1098. Һаҡмар Л. Хәтер кисәһенә : (шағир Рәми Ғариповҡа асыҡ хат) : [шиғыр] / Л. Һаҡмар // Ағиҙел. – 2012. – № 10. – Б. 76–78.

1099. Шәғәлиев Р. «Башҡа урын бөткәнме ни…» : [шиғыр] / Р. Шәғәлиев // Ағиҙел. – 2005. – № 2. – Б. 6–7.

1100. Шәкүр Р. Февраль бурандары : [шиғыр] / Р. Шәкүр // Башҡортостан. – 2007. – 10 февр. ; 2012. – 9 февр. ; Ватандаш. – 2012. – № 2. – Б. 114.

1101. Әсәҙуллина Ә. Рәми ағайға өндәшеү : [шиғыр] // Әсәҙуллина Ә. Н. Хыял ҡошо : поэмалар, шиғырҙар. – Өфө, 2014. – Б. 178–179.

1102. Әхмәҙиев Р. Б. 1977 йыл, 20 февраль : Рәми Ғариповҡа мәрҫиә : [шиғыр] / Р. Б. Әхмәҙиев // Ағиҙел. – 2017. – № 5. – Б. 118.

1103. Әхмәҙиев Р. Рәми Ғарипов аураһы ; Һабантурғай : [шиғырҙар] // Әхмәҙиев Р. Һөйөү рухы : шиғырҙар. – Өфө, 2004. – Б. 97.

1104. Әхмәҙиев Р. Һабантурғай : [шиғыр] // Әхмәҙиев Р. Күк йөҙө : шиғырҙар. – Өфө, 1982. – Б. 11.

1105. Әхмәҙиев Р. «Һинең менән ағай...» ; Һабантурғай : [шиғырҙар] // Әхмәҙиев Р. Хәтер мәле : шиғырҙар. – Өфө, 2015. – Б. 166–167.

1106. Әхтәров Р. Арабыҙҙа Рәми ултыра : [шиғыр] / Р. Әхтәров // Аманат. – 1997. – № 2. – Б. 2.

1107. Юлдашев Х. «…Ғәмһеҙ күңелемде һиҫкәндереп…» : [шиғыр] / Х. Юлдашев // Башҡортостан. – 1992. – 12 февр.

1108. Яхина Г. Осрашыу : [шиғыр] / Г. Яхина // Йәшлек. – 2002. – 14 февр.

Рус телендә – На русском языке

1109. Аралбай К. Улыбка : [стихи] / Аралбай К. ; перевод с башкирского Л. Аралбаевой // Истоки. – 2012. – 31 окт. (№ 44). – С. 10.

1110. Киньябулатов И. «Быть может, в тысячный иль сотый раз...» : памяти Рами Гарипова : [стихи] / И Киньябулатов ; перевод с башкирского Ю. Андрианова // Бельские просторы : сборник. – Уфа, 1993. – С. 172.

1111. Киньябулатов И. Душа поэта : стихи памяти Рами Гарипова / И. Киньябулатова ; перевод с башкирского Р. Паля // Бельские просторы. – 2003. – № 6. – С. 64.

1112. Киньябулатов И. Посвящение : [стихи] / И. Киньябулатов ; перевод с башкирского Ю. Андриянова // Вечерняя Уфа. – 2002. – 12 февр. ; Бельские просторы. – 2001. – № 9. – С. 64.

1113. Киньябулатов И. Рами : «И молодость прошла, и небеса поблекли…» : [стихи] / И. Киньябулатов ; перевод с башкирского А. Кривошеева// Истоки. – 2013. – 27 нояб. (№ 47). – С. 7.

1114. На остановке : Рами Гарипову : [стихи] / А. Хусаинов // Бельские просторы. – 2010. – № 12. – С. 15–16 ; Республика Башкортостан. – 2009. – 15 янв.

Татар телендә – На татарском языке

1115. Таһирова Ә. Ачыну : [шигырь] / Ә. Таһирова // Кызыл таң. – 2005. – 27 дек.

1116. Фазлый К. Сакта тора халык шагыйре! : [шигырь] / К. Фазлый // Кызыл таң. – 2012. – 10 февр.

1117. Юзеев И. «Илдә җырлар җыеп йөргән чакта...» : [шигырь] / И. Юзеев // Казан утлары. – 1999. – № 1. – Б. 66.

5. Рәми Ғарипов исемен мәңгеләштереү – Увековечение памяти Рами Гарипова

Башҡорт телендә – На башкирском языке

1118. Абдрахманов Т. Гимназияға – Рәми Ғарипов исеме : [1-се Республика башҡорт гимназияһына Рәми Ғарипов исеме бирелде] / Т. Абдрахманов // Йәшлек. – 1994. – 8 дек.

1119. Абыҙгилдина Х. Ошо мәлдә ҡояш йылмайҙы : [Өфөләге Р. Ғарипов исемендәге Республика башҡорт гимназияһы алдындағы

майҙанда Республиканың халыҡ шағиры Р. Ғариповҡа һәйкәл асылды] / Х. Абыҙгилдина // Башҡортостан. – 1997. – 3 окт.

1120. Аҫылбаев М. Тоноҡланмай Рәми исеме! : [Ейәнсура районы үҙәге Иҫәнғолда 2010 йылда Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғариповҡа асылған иҫтәлекле таҡтаташ быйылғы йылда яңыртылды] / М. Аҫылбаев // Башҡортостан. – 2018. – 20 февр.

1121. Бикбаев Р. Сәхәр менән сығам сәфәрҙәргә : [Арҡауылда Р. Ғариповтың йорт-музейы алдында шағирға һәйкәл асылды] / Р. Бикбаев // Ағиҙел. – 1999. – № 4. – Б. 26–32.

1122. Ғималов Я. Рухы йәшәй тыуған өйөндә : [Р. Ғариповтың Салауат районы Арҡауыл ауылындағы музейы хаҡында] / Я. Ғималов // Йәншишмә. – 1997. – 3 окт.

1123. Ғәббәсова З. Рәми тыуып үҫкән төбәк : [Р. Ғариповтың йорт-музейы хаҡында] / З. Ғәббәсова // Башҡортостан. – 2013. – 28 февр.

1124. Ғәббәсова З. Шағирҙың йорт-музейында : [Рәми Ғариповтың тыуыуына 70 йыл тулыуға ҡарата] / З. Ғәббәсова // Башҡортостан. – 2002. – 31 ғин.

1125. Йәнбәков Р. Мәктәбенә ҡайтты Рәми : [шағирҙың тыуған ауылында музей асылды] / Р. Йәнбәков // Пионер. – 1990. – № 4. – Б. 6–7.

1126. Көтөп алған тантана : [Р. Ғарипов исемендәге 1-се республика башҡорт гимназияһында Р. Ғариповҡа бюст асылды] // Башҡортостан уҡытыусыһы = Учитель Башкортостана. – 1998. – № 2.– Б. 38.

1127. Шәрипова Н. Рәми Ғарипов исемендәге… : [шағирҙың исемен мәңгеләштереү тураһында] / Н. Шәрипова // Башҡортостан. – 2001. – 1 март.

1128. Юнысов М. Килде ул көн, килде ул зур байрам! : [1-се республика башҡорт гимназияһында халыҡ шағиры Р. Ғариповҡа һәйкәл асыу тантанаһы] / М. Юнысов // Йәншишмә. – 1997. – 3 окт.

1129. Янышев Ф. Ф. Йүрүҙәнең һине һағына : [Салауат районы Арҡауыл ауылындағы Башҡортостандың халыҡ шағиры Р. Ғарипов музейы тураһында] // Янышев Ф. Ф. Башҡортостандың әҙәбиәт музейҙары / Ф. Ф. Янышев. – Өфө, 2018. – Б. 60–64 ; Башҡортостан. – 2017. – 3 март.

1130. Янышев Ф. Халҡың һәм Йүрүҙәнең һине һағына : [Р. Ғарипов музейы тураһында, Салауат районы, Арҡауыл ауылы] / Ф. Янышев // Ағиҙел. – 2007. – № 10. – Б. 185–189.

Рус телендә – На русском языке

1131. В память о поэте : [открытие мемориальной доски на доме, где жил народный поэт Башкортостана Рами Гарипов] // Молодежная газета. – 1996. – 19 марта.

1132. Гарипова Т. Дань памяти : [скульптор Хайдар Калидарович Гарипов работает над бюстом народного поэта] / Т. Гарипова // Истоки. – 2007. – 31 окт. (№ 44). – С. 12.

1133. Нурисламов Р. С любовью к поэту : [о работе музея народного поэта республики Р. Я. Гарипова] / Р. Нурисламов // Истоки. – 2002. – 16–30 июня (№ 12). – С. 10.

1134. Талант, признанный сегодня : Рами Гарипову – 60 лет : [предложения о присвоении одной из улиц в Уфе и Малоязе имени поэта] // Ленинец. – 1992. – 4 февр.

1135. Узиков Ю. Могила народного поэта Башкиротостана Рами Гарипова // Узиков Ю. Памятники Уфы. – Уфа, 1999. – С. 36–37.

1136. Янышев Ф. Ф. Музей Рами Гарипова = Rami Caripov museum : [о музее поэта Рами Гарипова в с. Аркаулово Салаватского района] // Янышев Ф. Ф. Башҡортостандың әҙәбиәт музейҙары / [инглиз теленә тәржемә Р. Д. Ғиләжетдинов]. – Өфө, 2018. – С. 148. – Текст параллельно русский, английский.

Татар телендә – На татарском языке

1137. Халкым теле миңа – хаклык теле… : [Салават районы Аркаул авылында урнашкан Рәми Гариповның йорт-музее турында] // Тулпар. – 2012. – № 1. – Б. 40.

Исемдәр күрһәткесе – Именной указатель

Абай – 10
Абашидзе И. – 10, 518
Абдрафикова Г. Х. – 962, 971, 995
Абдрахманов Т. – 1118
Абдрахманова Ә. – 728
Абдуллина А. – 778
Абдуллина Г. М. – 228, 412
Абдуллина Л. – 789, 826, 888, 892, 913, 997, 1057
Абызгилдина Н. – 769
Абызгилдина Х. – 1119
Агишев И. – 383, 384
Аҙнағолова Л. – 656
Аҡбаш К. / Аҡбашев К. – 872, 889
Аҡбулатова Ф. – 641
Аҡмулла М. – 210
Аҡһарова А. З. – 827
Аҡъюлов И. – 779, 780, 828
Алғушаев Р. Ғ. – 862
Алибаева С. – 945
Алкин М. С. – 386, 963
Алламоратова Г. – 720
Алламоратова Р. – 899, 919
Амангилдина Н. – 729, 730
Андрианов Ю. – 1110, 1112
Аралбаев Ҡ. Ә. / Аралбай К. / Аралбаев К. А. – 85, 205, 324, 454, 648, 731, 781, 822, 857, 875, 1054–1056, 1068, 1109
Аралбаева Л. – 815, 1109
Архангельский Ю. – 958
Асанбаев Н. – 434
Аскарова М. – 829
Аҫылбаев М. – 1120
Атнабаев Ә. – 333, 472, 482, 620
Ахметов А. – 354, 355
Ашрапов А. – см. Әшрәпов Ә.

Бағуманов А. И. – см. Баһуманов А.
Бадранов А. – 983, 990, 998
Баимов Р. – 1049, 1050
Баишев Т. – 459
Байбулатов Р. – 952
Байбурин Ғ. – 102
Баймөхәмәтов А. – 816, 830
Байрамғолова Ә. – 916
Байрон Дж. – 10
Байсурин А. – 701
Байышева Ю. – 831
Басиров М. – 1087
Басманов П. А. – 999
Баһуманов А. – 448, 449, 948
Баһуманова М. – 881
Бейешева Л. – 832
Биишева З. – 275, 625
Биишева Л. – 782, 798
Бикбаев Б. / Бикбай Б. – 223, 588
Бикбаев Р. Т. – 8, 10, 12, 165, 197, 201, 318, 321, 340, 434, 451, 452, 470, 479, 604, 613, 620, 624, 626, 642, 657–660, 690, 694, 702, 732, 783–785, 806, 821, 833–835, 878, 893, 894, 933, 935, 964, 974, 975, 978, 981, 991, 995, 1012, 1030, 1037, 1038, 1044, 1045, 1051, 1057–1059, 1060, 1121
Бикбирҙина М. М. – 907
Бикҡол Ш. – 27
Бикҡолов Х. – 99, 375
Биктимеров Р. – 836
Блок А. – 10, 76, 525
Булатасов Р. – 800
Буляков Д. – 929
Бунин И. – 10
Бураҡаева З. / Буракаева З. – 13, 14, 15, 16, 309, 457, 460, 468, 478, 786, 868, 965
Бураҡаева М. – 733, 776, 787, 966
Буранғолов Ф. – 598

Буранғолова Г. – 692
Бүләков Д. – 614
Бүләков И. – 879
Бүләкова М. – 1017
Бәҙретдинов В. – 739, 896
Бәҙретдинов С. – 819, 1061
Бәҙретдинова А. Р. – 837
Бәширов Г. – 1035
Вахитов Ф. – 897
Вахитов Ә. – 116, 220
Вийон Ф. – 10
Виноградов А. – 478
Волгин И. – 10, 490
Волжина Т. – 265
Воронин В. – 80
Вәлиев Ғ. – 716
Вәлитов И. – 643
Вәлиуллина Л. – 882, 887
Габбасова З. – 1015
Габиди Ә. – 1006
Габидуллина Ф. – 1028
Гайнуллин М. – см. Ғәйнуллин М.
Галина С. – 734
Галкин А. – 10, 537
Галямова Г. К. – 820
Гареева Г. – 1049, 1050
Гарипов Х. К. – 1132
Гарипова Т. – 1132
Гафуров М. – 927, 992
Гейне Г. – 10, 30
Горлач Л. – 363
Горький М. – 423, 440, 473, 476
Граши А. – 10
Губайдуллина Ф. – 967
Гумеров В. – 935
Гәрәев Ә. – 649

Гәрәева Г. – 838, 873, 883
Ғабдрахманов А. – 368, 375, 382, 387, 388, 395, 401, 650, 735
Ғайнанова Р. – 788
Ғайсин М. – 736
Ғамзатов Р. – 10, 77, 491, 492, 499, 519, 520, 547, 551, 564, 567, 568, 572, 573, 577, 579
Ғарипов А. Р. – 1, 839, 898
Ғарипов И. – 661
Ғарипов Р. – 662
Ғарипов Ф. – 868
Ғарипов Ш. – 737, 738
Ғарипова Г. – 789, 805, 839, 898
Ғарипова К. – 462
Ғарипова Н. В. / Гарипова Н. В. – 1, 9, 10, 11, 23, 84, 114, 296, 659, 663, 703, 714, 739, 805, 811, 965
Ғарипова С. – 914
Ғафаров Б. – 686, 695, 721
Ғилметдинова Г. Р. – 840
Ғиләжев Х. – 608, 615, 620
Ғиләжева-Попкова З. – 704
Ғиләжетдинов Р. Д. – 1136
Ғималов Я. – 1122
Ғималова М. – 627, 664, 705, 705, 740, 774
Ғирфанов А. – 71
Ғирфанова К. – см. Ғарипова К.
Ғөбәйҙуллина Ф. Х. – 1042
Ғүмәр-Үтәбай Ә. – 898
Ғәббәсова З. – 616, 635, 644, , 665, 696, 706, 770, 1123, 1124
Ғәббәсова-Буранғолова З. – 777, 806, 841
Ғәбдиев Ш. – 459, 771
Ғәбитов И. – 799, 866
Ғәбсәләмов З. – 589
Ғәйетбаев Н. / Ғәйетбай Н. – 666, 773, 814
Ғәйнуллин М. / Гайнуллин М. – 1039, 1040, 1047, 1048
Ғәлиева Г. – 1062

Ғәлимова Р. – 1063
Ғәниева Т. – 817, 1064
Давлятшин Г. – 953
Даминов Д. – 278, 283, 298, 301, 218, 396
Даутов Н. – 393, 413
Дауытова Ә. – 842
Даян Ҡ. – 1065
Дзуццати Х.-М. – 10
Димова Р. – 843
Дитзел В. – 358
Дихин Р. – 844
Дудин М. – 10, 527, 530, 538, 555
Дәүләди Ғ. – 707
Дәүләтбаев М. – 371
Дәүләтов Ғ. – 617
Дәүләтшина Һ. – 773, 814
Еникеева А. – 403
Есенин С. – 10, 92, 111, 132, 149, 500–502, 507, 513–516, 528, 533–536, 553, 554, 565, 566, 574, 578, 582, 583, 585, 945, 999
Жебаров Г. Ж. – 416
Жернова Т. – 950
Жәми – 10, 503
Зайнуллина С. – 950
Закиров А. – 935
Закиров М. – 667, 790, 1024, 1025
Закиров Ә. – 668
Закирова Л. – 861
Зөлҡәрнәева Н. – 410
Зәйнетдинов Б. – 1066
Зәйнетдинова М. – 899
Зәйнуллин М. В. – 1029
Зәйтүнова Р. – 212
Ибраһимова Т. – 1067
Игебаев А. / Игебаев Ә. – 272, 590
Идельбаев М. Х. – 1052

Иҙелбаева А. – 845
Измайловский И. – 251, 253, 254, 281, 361, 362
Измайловский Я. – 365
Иҡсанов М. – 861, 875
Ильясова Й. – 741, 1069
Исаковский М. – 10, 521
Искужина Т. – 392
Исламғолова Н. – 742
Исмәгыйлева И. – 1035
Ишбулатов И. – 874, 879
Ишманова З. – 356
Ишмөхәмәтов Ғ. – 791
Йосопов Т. – 428, 651, 652, 743, 1057, 1068, 1070, 1071
Йәмилева А. – 861
Йәнбирҙина З. – 437, 708, 1072
Йәнбәк Р. / Йәнбәков Р. – 1057, 1073, 1074, 1125
Йәрмөхәмәтова Х. – 900
Йәһүҙина Л. – 709
Калмурзин Р. – 1013
Камал Р. – 774
Капутикян С. – 10, 522
Карим М. – см. Кәрим М.
Каримов М. – см. Кәримов М.
Кацерик Г. – 312, 313, 315, 968
Кейекбаев Ж. / Киекбаев Д. – 116, 318
Килмөхәмәтов Т. / Кильмухаметов Т. – 691, 924
Кильчинбаева Р. З. – 984
Кинйәбаева Р. Р. – 920
Кинйәбулатов И. Л. / Киньябулатов И. Л. – 205, 324, 793, 822, 857, 876, 955, 1068, 1075–1078, 1110–1113
Киньябулатова К. – 955
Киняпин И. – 854, 900
Кирәев И. М. – 884
Кирәева Л. – 847
Королевский А. – 19
Космодемьянская З. – 420, 430

Кривошеев А. – 1113
Кромина Е. И. – 999
Крутько Н. – 950
Кўзбәков Ф. – 631, 1079
Кузеев Р. – 459
Куклин Л. – 291
Кәбиров А. – 868
Кәлимуллин Р. – 901
Кәрим М. / Карим М. – 20, 118, 201, 308, 459, 492, 519, 551, 567, 568, 579, 590, 594, 605, 618, 744–746, 798, 928, 930, 936, 937, 951, 954, 976, 1005, 1007, 1026
Кәримов М. – 58, 426, 590, 955, 1080
Кәримова З. – 212
Кәримова Р. – 717
Кәримова Ә. – 184, 890
Ҡаҙыева З. И. – 577, 578
Ҡазыханов А. – 632
Ҡазыханова И. Р. – 915
Ҡарабаева З. Ш. – 236
Ҡобағошов А. – 399, 815
Ҡолбаҡова Л. А. – 794
Ҡотлогилдина З. – 636, 637, 669, 710, 747, 823, 848, 849, 1081
Ҡотлогилдина Ф. – 850
Ҡотоева Г. – 902, 1057
Ҡунафин Ғ. – 692, 795
Ҡунафин М. – 807
Ҡәрипова Р. – 638
Ласточкина А. – 9, 956
Латипов Т. – 851
Лейтин Б. – 416
Ленин В. И. – 25, 500, 582
Леонидов А. – 985
Лермонтов М. – 10, 76, 486, 493, 517, 525, 531, 532
Ли Бо – 10
Лонгфелло Г. – 10, 76, 525
Лотфуллин Ә. – 237

Лотфуллина С. – 852
Мавлетов В. С. – 951
Майков А. – 10, 76, 525
Масалимов У. Т. – 970
Матюшин С. – 979
Мигранова С. – 935
Милованов Н. – 323, 396, 397
Минһаҗева А. – 23, 1012
Миңнуллин Р. – 1082
Мирхәева Ғ. – 896
Мифтахов Р. – 885
Миһранов И. – 726
Могучев А. – 310
Молодцов Г. – 10, 255, 256, 262, 328, 540
Монасипов С. – 653
Монасипова М. – 709
Мөғтәбәрова М. – 687
Мөҡимова Г. – 853
Мөстәҡимов Н. – 374, 390, 394, 407
Мөхәмәтйәнова Г. Р. – 722
Мөхәмәтшина Ф. – 670
Мулдашева З. – 886
Мусина Н. – 993
Муталов М. – 980, 981
Мырҙаҡаев Ф. – 465, 471
Мырҙаҡаева Д. – 188, 577, 578
Мәжитов Н. – 222, 671
Мәмбәтов М. – 908
Мәргән К. – 459
Мәхмүт Һ. – 672
Мәхмүтов Р. – 1023
Мәһәҙиева З. – 854
Набиуллина Р. Ф. – 971
Навои А. – 10
Назар Х. – 466, 748, 749, 1083
Назаров Х. – 432, 509, 548, 601

Нафиҡова Л. – 839, 846
Ниғмәтйәнова З. – 697
Ниғмәтуллин Р. – 97, 107
Низамов Р. – 595, 751, 1080, 1087
Низамова Ф. – 1084
Никитин И. – 10
Ниәтшин Т. – 867, 1085
Ноғоманова Ф. Ғ. – 228, 412
Носратуллина Р. – 796
Нурғәлин З. Ә. – 903
Нуретдинов Р. – 610, 1008
Нуриев М. – 909
Нурисламов Р. – 1133
Нәжми Н. / Нәҗми Н. – 456, 750, 1003, 1086
Нәҙершина Ф. А. – 576
Осипов А. – 969
Паль Р. – 1111
Плещеев А. – 10
Поварисов С. – 797, 855, 877, 1011, 1029, 1031
Полянский Е. – 10
Пушкин А. – 10, 508, 509, 548, 550, 552, 556, 562, 569, 570
Райнис Я. – 10, 504
Рамазанов Ғ. – 596
Рафиков Б. – 589
Рафиҡов З. – 645
Решетов А. – 10, 258, 260–262, 264, 266, 273, 275, 283, 293, 324, 328, 494, 510
Рисаль Х. – 10
Родионов В. – 359
Розенбаум М. – 270
Романова У. – 966
Рублев Н. – 10, 557
Рудаки А. – 10
Ручьев Б. – 10
Рысҡулов Р. – 10, 523
Рәхимғолов И. – 673

Рәхимғолова Ф. – 633, 674, 711, 754
Рәхимова А. Ф. – 858
Рәхмәтуллина Э. С. – 907
Сабиржанова С. – 1033
Садиҡова С. – 723
Салауат Юлаев – см. Юлаев Салауат
Сальманов Р. – см. Сәлмәнов Р.
Сальманова А. – 404, 408, 410, 415
Саматов К. – 698
Самохвалова Г. Т. – 994
Санъяров Ф. – 755, 775, 801, 859
Сарпи С. – 360
Сафин Р. – 58, 426, 459, 590, 800, 859, 955, 1087
Сафина В. У. – 17
Сафуанов С. – 66
Светлов М. – 10, 558
Семенов В. – 276, 290
Семернин В. – 414
Серпин Я. – 20, 252, 262, 264, 272, 274, 275, 279, 280, 283, 284, 287, 288, 295, 296, 301, 302, 303, 311, 318, 320, 321, 324, 328
Сибәгатов Ф. – 1034
Симонов К. – 10, 505, 559
Синцов Н. – 264, 273, 283, 318, 321, 324
Сираева Ә. – 860
Сиражитдинов Р. Ә. – 1038
Сиротин Б. З. – 290
Ситдиҡова Л. – 699, 713, 911
Смородинов М. – 267
Соколов Б. С. – 276
Солтангәрәев Р. / Султангареев Р – 756, 757, 798, 903, 935, 1010
Солтангәрәева Р. – 1088
Солтанов Й. – 1089
Сөләймән Рөстәм – 10
Сөләймәнов Р. – 1090

Старшинов Н. – 248, 271, 275, 277, 297
Странка В. – 37
Стрижевский В. – 1000
Суворова Г. М. – 970
Сулейманова Р. Н. – 962
Султангареев Р. – см. Солтангәрәев Р.
Суфияров Ф. – 1091, 1092
Сәғитов Т. – 675
Сәйетбатталов Ғ. – 758
Сәлимов М. – 759, 892
Сәлимов Н. – 639
Сәлмәнов Р. / Сальманов Р. – 366, 367, 369, 370, 372, 380, 381, 386, 389, 391, 396, 397, 398, 411, 414, 417
Сәфәрғәлина М. – 714
Сәхәүетдинова Р. – 377, 378, 379, 402, 405
Тавасиев С. Д. – 99, 288, 313
Тагирова А. – см. Таһирова Ә.
Тажетдинов А. – 459, 771
Такубоку И. – 10
Талхина Д. – 1093
Таһирова Ә. / Тагирова А – 443, 760, 955, 1115
Твардовский А. – 10, 487, 529
Тимерғәлина Р. Х. / Тимергалина Р. Х. – 1043, 1049, 1050, 1053
Тихановская С. Ғ. – 438
Тойғон / Тойғонов Р. – 619, 867, 1094
Токтоғол – 506
Толстой А. – 10
Торопыгин В. – 10, 495, 496, 511, 524, 580
Трубицын В. – 257, 269, 286, 546
Туғызбаева Ф. – 761, 802, 1057, 1095
Туҡай Ғ. / Тукай Г. – 40, 66, 109, 191, 218, 338, 349, 352
Туктағол – 10
Туктағолов А. – 400
Туманян О. – 10
Туфан Х. – 131, 543, 676, 753, 1019, 1028, 1030

Түләк Р. – 776, 1057
Тютчев Ф. – 10
Узиков Ю. – 959, 1135
Уразаев М. – 431
Ураҡсин З. – 609, 762
Усманов А. – 640
Усманов С. М. – 794
Усманова К. – 862
Ухсай Я. – 541
Үтәбай Ә. – 793, 803, 879
Үтәшев Х. – 868
Фазлыева Ф. – 164, 705
Фазлый К. – 1116
Фаизов Ф. А. – 948
Фархшатова Л. – 462
Фаткуллин Ф. – 1020, 1036
Филиппов А. – 249, 250, 258, 259, 267, 272, 283, 294, 302, 325, 396, 931, 939, 960, 961
Франко И. – 10, 483, 488, 489, 542
Фәзлиәхмәтова Г. Й. – 577, 578
Фәйзрахманова Г. – 824
Фәйзуллин М. – 688
Фәйзуллин С. – 677
Фәттәхов Э. – 863
Фәхретдинов А. – 878
Фәхретдинов С. – 602, 621
Хабибуллин М. – 923
Хайруллина М. – 957
Хайям О. – см. Хәйәм Ғ.
Хакимов А. – см. Хәкимов Ә.
Халид Р. – 10
Хамматова Г. – 974, 975, 978
Ханнанов Р. – 1021
Ханова З. – 654, 655
Харисов Ә. – 66, 459
Хафиз – 10

Хафизов Ш. – 940, 941
Хетагуров К. – 10, 484, 563
Хикмәт Н. / Хикмет Н. – 419, 439, 959
Хисамов Ғ. А. – 227, 867
Хисамутдинов И. – 406
Хоҙайҙатова Р. Р. – 864
Хөсәйенов Ғ. / Хусаинов Г. – 592, 606, 611, 612, 620, 623, 727, 806, 855, 867, 932, 955, 982, 996, 1039, 1040, 1047, 1048
Хузангай П. – 10, 543
Хурамшина А. Р. – 987, 988
Хусаинов А. – 309, 314, 316, 317, 327, 982, 996, 1114
Хусаинов Г. – см. Хөсәйенов Ғ.
Хәҙри Н. – 10, 526
Хәй М. – 509
Хәйретдинова Р. – 435
Хәйрисламова М. – 807
Хәйруллина М. – 678, 763, 764
Хәйәм Ғ. / Хайям О. – 415, 544, 560, 571, 575, 904, 991, 1002
Хәкимов Ә. / Хәким Ә. / Хакимов А. – 593, 597, 599, 607, 620, 679, 718, 724, 765, 935
Хәлилов А. – 1027
Хәлилов М. – 646, 680
Хәлилова Н. – 865
Хәлитова Л. – 916
Хәлфетдинова Г. – 1096, 1097
Хәсәнов Р. – 395
Хәсәнова Р. – 813
Һаҡмар Л. – 1098
Чжан Цзы-Юань – 485
Чураева С. – 977, 1002
Шагапова Н. – 972
Шайморатов М. – 897
Шакуров Р. З. – см. Шәкүров Р. З.
Шамғунов Д. В. – 921
Шаммас Р. / Шаммасов Р. – 80, 719, 912, 955
Шамратов Р. – 376

Шамуратова Г. – 356, 357
Шангитбаев К. – 355
Шарапов И. Ә. – 201
Шарафлисламова Г. – 973
Шарипова А. В. – 689
Шафиков М. М. – 944
Шафиҡов Ғ. / Шафиков Г. – 283, 289, 299, 300, 301, 302, 303, 474, 634, 681, 942, 943, 947,
Шафиҡова М. – 869
Шаһиева Г. – 870,
Шведов Я. – 10
Шевченко М. – 10
Шевченко Т. – 10, 497
Шелли П. – 10, 76, 525
Шефнер В. – 10, 498, 512, 561, 581
Школьная А. – 949
Шмаков А. А. – 1046
Шмакова Т. А. – 1046
Шостак О. – 364
Шәғәлиев Р. – 1099
Шәймырҙина Д. – 808, 871
Шәйхетдинов З. – 715, 806, 1022
Шәкүров Р. З. / Шәкүр Р. – 752, 766, 827, 831, 837, 840, 858, 863, 864, 987, 988, 1044, 1068, 1100
Шәрипов С. – 905, 1009
Шәрипова Н. – 1127
Шәрифуллина З. – 825
Щипачев С. – 10
Әғзәмова Ә. – 891
Әйүпова Ә. – 809
Әлибаев С. / Әлибай С. – 110, 509, 546, 622, 647, 682, 725, 767, 793, 1016
Әминев З. – 693, 879
Әминев Ә. – 116, 220, 906, 917
Әмири Г. – 1004
Әмиров Р. Ҡ. – 472

Әсәҙуллина Э. – 900
Әсәҙуллина Ә. – 1101
Әхмәҙиев Р. Б. – 814, 1102–1105
Әхмәҙиева Ф. – 461
Әхмәров Ф. – 918
Әхмәтйәнова З. – 683
Әхмәткужин Ә. – 509
Әхмәтов Х. – 373, 385
Әхмәтова-Фазылова Ф. С. – 818
Әхтәров Р. – 1106
Әшрәпов Ә. / Ашрапов А. – 684, 685, 700, 768, 935
Юзеев И. – 1014, 1117
Юлаев Салауат – 99, 176, 180, 184, 186–188, 193, 195, 201, 203, 205, 227, 236, 288, 307, 313
Юлдашбаев А. – 318, 810, 989, 1051
Юлдашбаев И. – 861
Юлдашев Х. – 1107
Юнысов М. – 1128
Юсупов Т. – 935
Яҡупова Э. Ә. – 228, 236, 412
Ямалетдинов М. – 453
Янбаева Г. – 772, 812, 839
Янова Р. М. – 922
Янышев Ф. Ф. – 1129, 1130, 1136
Япарова А. – 1001
Яхин И. – 868
Яхина Г. – 1108
Яхина Ф. – 880

Ҡушымталар – Приложения

1. Рәми Ғариповҡа арналған шиғырҙар – Стихи, посвященные Рами Гарипову

Һинең тауыш

1987 йылдың 6 октябрендә Башҡортостан радиоһы аша Рәми Ғарипов үҙенең «Табыныу» поэмаһын уҡыны: 1969 йылда ижад ителгән был әҫәрҙе шағир магнит таҫмаһына яҙып ҡалдырған. Һүҙ башында ул, был поэма бер ҡайҙа ла баҫылмаған, ихтимал, баҫылмаҫ та инде, тине.

Һөйләнең дә тыңдың, Рәми ағай,
Һөйлә әле, Һөйлә яңынан.
Һинең йылмайыуҙы юҡһынамын,
Һинең тауышыңды һағынам.
Шау-шыу ғына беҙҙең йыйылыштар,
Ығы-зығы ғына беҙҙең көн.
Һинең аҡыл, Һинең тауыш кәрәк,
Һин бит кәрәк, ағай, шул тиклем.
Дуҫтың боғаҙынан дуҫы ала,
Поэзия иле бик сәйер.
Бәғзеләр бит Һинең кеүек ғорур,
Ә бәғзеләр һорай гел хәйер.
Кәмемәне әле һатлыҡ йәндәр,
Бихисап бит һатлыҡ тәндәр ҙә,
Матурлыҡты белмәй ҡалыр инем,
Һине белмәй ҡалһам әгәр ҙә.
Һөйләнең дә тыңдың, Рәми ағай,
Тауышыңды тыңлау — бер байрам.
Беҙгә Һин ҡалдырған аҡыл менән
Аҡты ҡараларҙан айырам.

Факиһа Туғыҙбаева,
Башҡортостандың халыҡ шағиры

Эй яҡында ғына һайрай ҡошсоҡ,
Бер шағирҙың, ахыры, йөрәгелер.
Балтик ярҙарынан илгә кайткан
Салауаттың, бәлки, бүләгелер.
— Кем һин, ҡошсоҡ, ҡайһы шағир моңо,
Иҫтәлеккә Бабич йыры мәллә?
Сулпыларын көйгә сайҡалдырған,
Һандуғастай Ырғыҙ кыҙы мәллә?
Сут-сут-сут...
түгелә *лә* ҡошсоҡ...
Зәңгәр нурға күмелә болон-туғай.
Сеү!
Ҡояштың нуры сыңлап китә,
Атылып менә күккә һабантурғай.
Һин булдыңмы әллә,
Рәми ағай?..

Тамара Ғәниева,
Башҡортостандың халыҡ шағиры

Ҡарайым да Ҡаратауға...

Рәми Ғариповты төҫмөрләп

Ҡараным да Ҡаратауға,
Күреү менән табындым:
Ҡаратауҙы мин Рәмизең
Йырҙарынан таныным.

Нисек түҙһен был йөрәк
Телгеләнмәй, теленмәй?!
Бында уның йөрәк йыры,
Рәми генә күренмәй.

Ҡарайым да Ҡаратауға...
Етә алмамдыр менеп.
Юкһа бик күрәһем килә –
Рәми шундалыр кеүек.

Йүрүҙән дә күңелһеҙме –
Һағыш – ағыштарында.
Ул Рәмизең һағышы бит,
Йөҙәм һағыштарында.

Күҙ яуын ала сәскәләр!
Их, китапҡа теҙергә.
Рәмиҙең шиғырҙары ул,
Ҡулым бармай өҙөргә.

Илай за илай Ҡорғаҙаҡ.
«Түҙ!» – тип уны йыуатам.
Рәми күҙ йәштәре менән
Иренемде сылатам.

Ҡаратауҙа – аҡ ҡайындар,
Беләм, һеҙ әрнейһегеҙ.
Һеҙгә лә бик күңелһеҙҙер,
Яманһыуҙыр Рәмиһеҙ.

Үҙемә лә үтә моңһоу,
Тик әйтмәйем рәнйеүҙе.
Килгән инем бит бында мин
Күрермен, тип, Рәмиҙе.

Роберт Миңнуллин,
Татарстандың халыҡ шағире

Быть может, тысячный иль сотый раз
Твои слова прочту, и станет тесно,
И сникнет блеск моих усталых глаз,
И день мой стихнет над твоею песней.
И зазвенит волшебный твой мотив
Единственный,
Тебе доступный только –
На тысячи частей себя разбив,
Ты каждой песне отдал по осколку.
Откуда силу взял твой каждый стих
Селиться в душах тихим счастьем чуда
И свет струить, и в искрах огневых
Сиять и жить...
Кто скажет мне – откуда ?
Лучи народной песенной души
И кровь, что пролита в веках народом,
Как ожили в строках твоих, скажи!
Как пережили время и невзгоды?
Читая в тысячный и в сотый раз
Твои стихи, переношусь я словно
Из глубины веков в грядущий час,
Где будет жить, как ныне, твое слово!

Ирек Киньябулатов, поэт,
лауреат премии имени Салавата
Юлаева
Перевод В. Денисова

Һандуғас таңы

Теләр инем бары һин һайрауҙы,
Киткән саҡта теге донъяға.
Р. Ғарипов

Һин киткәндә, һалҡын ҡыштар ине,
Һайраманы инде һандуғас.
Эй туҙынды февраль бурандары,

Күктәренә, ергә һыймағас.
Яҙҙар еткәс, Ағиҙелдең ярын
Төйәк итте шөңгөр һандуғас,
Өҙгөләнеп, ярһып талпынды ул,
Үҙенә тиң моңдо һағынғас.
Һин дә ерҙә шулай сәсәй-сәсәй
Йырҙарыңды йомарт өләштең,
һәр ҡыяҡтың телен аңлап, тойоп,
Тәбиғәттең көйөн көйләштең.
Яҙҙар һайын һандуғас йырынан
Моңға тула һинең тирә-йүн.
Әллә был ҡош һинең йырҙы отҡан,
Әллә был ҡош һинең йөрәгең?..

Зөһрә Ҡотлогилдина,
шағирә, Башҡортостан Республикаһының
атҡаҙанған мәҙәниәт хеҙмәткәре

Һабантурғай

Рәми Ғариповҡа

Яҙ еттеме, көндәрҙең ул
Ҡояшлыһын көтөп тормай,
Моңо барҙа, тыны барҙа,
Тынып тормай һабантурғай.
Моңдарының һағышлыһын,
Нағышлыһын һайлап тормай,
Тел осонда ниндәй моңо —
Шуны һөйләй һабантурғай.
Ғүмеренең йәшәлгәнен,
Йәшәләһен һанап тормай,
Ғүмерҙәре өҙөлгәнсе
һайрап-һайрай һабантурғай.

Риф Әхмәҙиев,
шағир, Башҡортостан Республикаһының
атҡаҙанған мәҙәниәт хеҙмәткәре

Үçте миләш...

«Миләш-кәләш»те уҡығас...

Үçте миләш оло урманда,
Ағастар күп булган ерҙә;
Башҡалары ниҙәр күрһә,
Ул да күрҙе бергә-бергә.

Әммә уның үҙ төçө бар,
Япраҡтары бөҙрәләнде.
Яҙ һайын ул сәскәләнеп,
Тәлгәшләнеп бөрөләнде.

Артыҡ күккә ынтылмайса,
Ботаҡтарын түбән эйҙе,
Гүйә, шулай ҡосаҡларға
Тырышты ул тыуған ерҙе.

Йәш бөрөләр ҡалҡып сыҡты
Уның ышык төптәрендә;
Үҙ ҡоштарын ҡундырҙы ла
Һайратты кис, төндәрендә.

Өркөтмәксе булды, кемдер
Шул ҡоштарҙы, табып ҡыҙыҡ.
Ботаҡтарын һындырҙылар,
Сәскәһенә күҙҙәр ҡыҙып

Һығылдырып-йығылдырып
Ниндәй генә ел иçмәне?
Йәй уртаһы ҡырау төштө,
Хатта шунда бирешмәне...

Сафуан Әлибай,
шағир

Яныу

Рәми Ғарипов иҫтәлегенә

Ул тиҙ китте...
Быҫкыманы сөнки —
янды.
Аҙ ваҡытта ләкин
Ул күп йәшәп ҡалды.
Быҫкыманы, янды...
Шуны талап итте
выжданы.
Төтәтергә түгел,
Яҡтыртырға янды
Донъяны.
Ул метеор һымаҡ атылды —
Күк йөҙөндә якты эҙ
ҡалды.
Ергә түгел,
Гүргә түгел, шағир
Күңелдәргә беҙҙең юл
алды...
Күз алдымда — йондоҙ
юлдары,
Йөрәгемдә — шиғри
моңдары...

Муса Сиражи,
шағир

Тормош терәге

Азатлыҡҡа ынтылған ҡош кеүек,
Дөрөҫлөк тип типте йөрәге,
Беҙҙең быуын өсөн һүҙе — алтын,
Шиғырҙары — күңел терәге.

Уның юлы йондоҙһоҙ төн булған,
Ялт-йолт йәшнәп ҡуйған йәшене,
Ә Ерем бит һыуһап ямғыр көткән,
Көткән ямғыр — кеше йөрәге.
Шиғырҙары йылы тамсы уның.
Хәҡиҡәтте асҡан тамсылар,
һәр кем күңелендә уның һүҙе
Яңы донъя, тормош астылар.
«Умырзая йыры» — ус төбөндә,
Бөтә күңелемде йылыта.
Әйҙәй яңы бейеклектәргә ул,
Йырлата ла, ҡайсак илата.

Гөлназ Ҡотоева,
шағирә

Һандуғас

Рәми Ғариповҡа

—Башҡа урын бөткәнме ни
һиңә, ҡошсоҡ, һайрарға,
Зыяратта һайрап, кемгә
Уйлайһың һин ярарға?
—Кемгәлер яраҙан түгел
Минең бында булыуым,
Иртә-кисен өҙгөләнеп,
Таштан ташҡа ҡуныуым.
Бында йоҡлаған шағирҙың
Һүҙенә көй көйләйем.
Күңелендә киткәндәрен
Илгә йырлап һөйләйем!

Рамазан Шәғәлиев,
Шағир

На остановке

Рами Гарипову

К троллейбусу не то чтоб очень чинно,
А как мальчишка – взапуски бежал
Не молодой, не пожилой мужчина,
То успевал, не то – не успевал.

А пассажиры - дай им только волю –
Так из всего придумают комедь.
И вот они, как будто на футболе,
Уставились в окошко – посмотреть.

Водитель тут же – он не посторонний,
Он в боковое зеркало глядит.
И ус его цыганский от погони,
От напряженья воздуха звенит.

И вот мужчина, добежавший звонко,
Услышал за спиною пенье крыл...
– Нет, не успел, – сказал водитель громко
И двери электричеством закрыл.

И дернулся троллейбус, как на плахе,
И побежал веселою трусцой.
А тот мужчина – даже не заплакал,
От боли и обиды – никакой.

Но из груди не вышло даже хрипа,
Пошел пешком, мол, так тому и быть.
И он ушел – Рами-агай Гарипов.
Еще недели три он будет жить.

А тот шофер смеялся с интересом,
Мол, никакая это не беда.
Поэту, мол, угнаться за прогрессом
Не стоит и пытаться никогда...

Жизнь непроста. Она видала виды.
И для нее живут в одном краю
И тот шофер, как ни было б обидно,
И тот Поэт, что Родину мою

Воспел в стихах, пронзительных до боли.
В них ясная душа его горит,
И до сих пор – о Родине, о воле
О красоте - он с нами говорит.

Айдар Хусаинов,
поэт

2. Фотоматериалдар – Фотоматериалы

Поэт с мамой, 1950

В центре отец Рами Гарипова - Ягафар.
Перед отправкой на фронт. г. Миас. 1942

Рами Гарипов, Москва, *Литературный институт им. М. Горького*, 1 курс, Сентябрь, 1950

Рами Гарипов с женой и детьми

Тимер Юсупов, Динис Буляков, Сафуан Алибай, Рами Гарипов. Февраль, 1971

Участники Дней культуры и искусства БАССР в Ленинграде. Октябрь, 1969

Дом-музей Рами Гарипова в селе Аркаулово Салаватского района

Бюст поэта перед домом-музеем в селе Аркаулово

Башкирская республиканская гимназия-интернат
№ 1 им. Рами Гарипова

Бюст Рами Гарипова, установленный в г. Сибае.
Скульптор Х. Гарипов, 2009

Тираж 030 экз.
Подписанов печать 11.02.2022 г.
Отпечатано в ЦКиР НБ им. А.-З. Валиди РБ